

КЊИГА

IV

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СПОРТ

INSTITUTO ATHLETICE

ВОДИЧ КРОЗ СПОРТСКИ МЕНАџМЕНТ

ЗБОРНИК РАДОВА

БЕОГРАД, 2011.

www.rzsport.gov.rs

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СПОРТ

РЕПУБЛИЧКИ
ЗАВОД
ЗА СПОРТ

INSTITUTO
ATHLETICÆ

ВОДИЧ КРОЗ
СПОРТСКИ
МЕНАѢМЕНТ

књига

IV

ИЗДАВАЧ

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СПОРТ

11030 Београд, Кнеза Вишеслава 72

Тел. 011/35 49 491, 35 45 585, факс 3555 288

web: rzsport.gov.rs e-mail: rzs@rzsport.gov.rs

ЗА ИЗДАВАЧА

Јасминко Поздерац

директор Завода за спорт и медицину спорта Републике Србије

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК

Ацо Гајевић, помоћник директора

УРЕДНИЧКИ ОДБОР

мр Александра Санадер

Милена Драгојевић

Татјана Миленковић

Лела Бошковић

Предраг Бићанин

КОРЕКТУРА ТЕКСТА

Татјана Миленковић

ИЗВРШНИ ИЗДАВАЧ

Југословенски преглед, Београд

ТИРАЖ

300 примерака

ISBN 978-86-7149-067-2

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СПОРТ

INSTITUTO ATHLETICAE

ВОДИЧ КРОЗ СПОРТСКИ МЕНАЏМЕНТ

ЗБОРНИК РАДОВА

Београд, 2011. године

Садржај

Предговор	7
Увод	9
Мр Драган Атанасов Акциони план и стратегија спорта	11
Др Дане Корица Национални спорт у Србији	20
Др Ненад Дикић Новине у листи недозвољених средстава у 2010. години и досадашња искуства	30
Алеш Шолар Организованост и финансирање спорта у Словенији	40
Проф. др Саша Јаковљевић Школовање стручних кадрова у спорту на високошколским установама у Србији – стање и перспектива	49
Радмила Станојковић Порески третман прихода у спортским организацијама	59
Миодраг Шебек, проф. Критеријуми за категоризацију спортова, мисаоних спортских игара, спортских вештина, спортиста и спортских стручњака	66
мр Александра Санадер, доц.сц.мед.др Сања Мазиф, др Љубица Бачанац, др Жељко Рајковић, мр Славица Ђорђевић-Шарановић Републички завод за спорт данас и сутра	70
Данка Васић Спорт у локалним самоуправама	80
Звонимир Поповић Јавне набавке у спорту	84
Зоран Васић Опорезивање прихода спортиста и спортских стручњака	106

Предговор

Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије већ више од пола века ради на праћењу стања спорта у земљи и на његовом развоју. Од 1956. године, када је основан Савезни завод за физичку културу, Установа је неколико пута мењала име, а данашњи назив утврђен је Законом о спорту из 2011. године („Службени гласник РС“, број 24/11 од 04. 04. 2011. године).

Од самог почетка рада створени су добри материјални услови. Завод се налази на 43 ха платоа у Кошутњаку са поливалентним затвореним и отвореним спортским објектима. Најзначајније богатство Завода су његови запослени, међу којима су поред спортских стручњака, лекари специјалисти (спортске медицине и других специјалности), психолози, социолози, економисти и др.; укључујући магистре наука, докторанте и докторе наука.

Рад на стручном усавршавању кадрова који раде у спорту увек је био важан и континуиран задатак Завода. Пре свега зато што је услов за развој сваке делатности квалитетан и образован кадар, а знања и информације се екстремно шире. Надлежне институције система Државе треба да пруже квалитетне информације које су значајне за рад стручњака и изабране из „мора“ информација.

По податку из 1981. године, за првих 25 година Завода организовано је преко 40 саветовања и семинара и на њима је учествовало више од 1500 стручњака (25 година рада Југословенског завода за физичку културу и медицину спорта, ЈЗФКМС, Београд, 1981). Предавачи на овим скуповима, поред сарадника Завода, били су признати стручњаци специјалисти за актуелну проблематику: спортски тренери, спортски лекари, спортски психолози, физиолози и други стручњаци из земље и иностранства (СССР-а, САД-а, ДДР, Француске, Енглеске...) Посебан облик стручног скупа био је намењен тренерима врхунских спортиста од 1971. до 1986. године. Забележено је да је у првих десет година одржано 51 „трибина“ са просечно 40 предавача, а тираж штампаних публикација био повећан са 150 на 550 годишње.

У текућем олимпијском циклусу Завод је интензивно приступио унапређењу свих својих делатности, а упоредо и стручном усавршавању како својих

сарадника, тако и осталих учесника у спорту, при чему постоји адекватна подршка Министарства омладине и спорта, као и сарадња са Олимпијским комитетом Србије, Спортским савезом Србије и гранским спортским савезима. Наша активност је усмерена на организовање стручних скупова и објављивање одговарајућих публикација, као што је ова. Водич који је пред вама уређен је према програмском садржају на 4. Националном семинару за секретаре спортских и општинских савеза, клубова, удружења и осталих спортских организација (генерални, технички, извршни). Детаљније информације о самом стручном скупу могу се наћи у Уводу, као и на сајту Завода (www.rzsport.gov.rs).

Као и Завод, и Спортски савез Србије има за собом вишедеценијски рад (основан је 1945. године) од интереса за спорт у Србији. Чланови ССС су грански савези, општински, градски и покрајински спортски савези и друге заинтересоване спортске организације у области спорта са територије Србије (74 гранска савеза, 13 удружења и 94 општинских спортских савеза). Као невладина спортска организација у оквиру које делује више од 12.000 клубова, највећа је на Балкану. С обзиром да поред многих активност ССС учествује у пројектима који су едукативне природе и који обогаћују спортску и научну мисао, он је нашао заједнички интерес да буде суорганизатор Семинара.

Наше опредељење за тему – менаџмент у спорту – је практичне природе. Да би једна спортска организација ефикасно функционисала, морају се користити општа и специјалистичка знања из менаџмента, организације, система и економије. Без обзира да ли се ради о пословима топ менаџера (генерални директор, спортски директори), функционалних менаџера (маркетинг, финансије) и оперативних менаџера (руководиоци одељења, тренери), потребно је континуирано усавршавање на практичном и теоретском нивоу. У свету је спортски менаџмент теоријски заснован и устаљен облик у спортским организацијама, комитетима и другим облицима спортског испољавања, док је код нас релативно нов и више се заснива на личним способностима и склоностима.

Једна од општих дефиниција коју је дао др Данило Аћимовић, каже да се под спортским менаџментом подразумева организационо, стручно и адекватно вођење спортских организација, у циљу стицања економске добити, на законит начин од спортског надметања, на свим нивоима једне државе – локалним, регионалним, националном. То је и мотив и обавеза свих учесника у том процесу да допринесу заједничком развоју спорта и Државе.

Главни и одговорни уредник
Ацо ГАЈЕВИЋ, проф.

УВОД

Пред вама је четврти Годишњак CONSITIUTIO ATHLETICAE – Водич кроз спортски менаџмент, који се традиционално објављује као Зборник радова са Националног семинара за секретаре у спорту. Припремљен је, као и претходна три, на основу предавања еминентних спортских стручњака, стручњака у спорту и других струка о темама које се директно тичу унапређења послова и решавања проблема у спортским организацијама. Поред десет домаћих, обухваћен је и један рад страног аутора из Словеније. Поједини радови припремљени су на основу видео записа са Семинара.

Четврти Национални семинар за секретаре спортских и општинских савеза, клубова, удружења и осталих спортских организација (генерални, технички, извршни), одржан децембра месеца 2009. године у Палати Републике Србије, организовали су Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије и Спортски савез Србије уз свесрдну подршку Министарства омладине и спорта. Семинар је отворила госпођа Снежана Самарџић Марковић, Министар омладине и спорта. Скупу су се испред својих институција обратили Јасминко Поздерац, директор Завода за спорт и медицину спорта и Дане Корица, генерални секретар Спортског савеза Србије. На крају Семинара, сви учесници, њих преко 200, добили су Сертификате.

Садржај Годишњака уређен је према распореду излагања предавача на Семинару:

- мр Драган Атанасов, Министарство омладине и спорта Републике Србије
„Акциони план и стратегија спорта“
- др Дане Корица, Спортског савеза Србије
„Спортски савез данас – сутра“
- др Ненад Дикић, Антидопинг агенција Србије
„Новине у листи недозвољених средстава у 2010. години и досадашња искуства“
- Алеш Шолар, проф., Олимпијски комитет Словеније
„Искуства у организацији и финансирању спорта у Словенији,„

- › др Саша Јаковљевић, Факултет спорта и физичког васпитања, Београд
„Школовање стручних кадрова у спорту на високошколским
установама – стање и перспектива“
- › Радмила Станојковић, Спортски савез Србије
„Порески третман прихода у спортским организацијама“
- › Миодраг Шебек, проф., Спортски Савез Србије
„Критеријуми за категоризацију спортова, мисаоних спортских
игара, спортских вештина, спортиста и спортских стручњака“
- › мр Александра Санадер, др. сци. мед. Сања Мазих, др Љубица Бачанац,
др Жељко Рајковић, мр Славица Шарановић, Републички завод за спорт
„Републички завод за спорт данас – сутра“
- › Данка Васић, Министарство омладине и спорта Републике Србије
„Спорт у локалним самоуправама„
- › Звонко Поповић, Министарство омладине и спорта
„Јавне набавке у спорту“
- › Зоран Васић, Пореска управа Републике Србије
„Опорезивање прихода спортиста и спортских стручњака“

За Уреднички одбор
мр Александра САНАДЕР

Акциони план и стратегија спорта

Мр ДРАГАН АТАНАСОВ

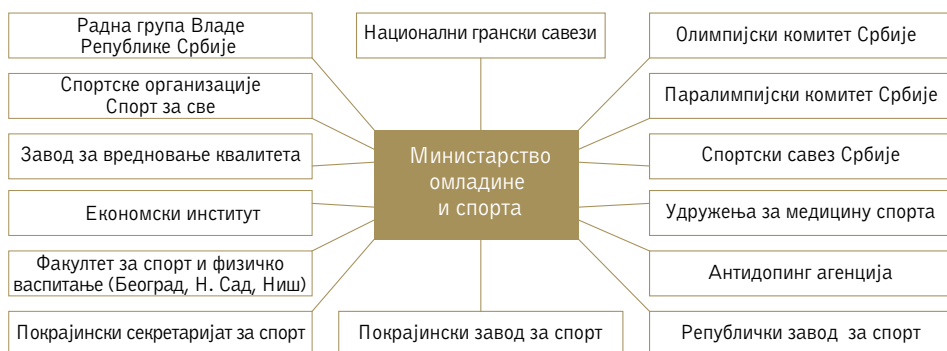
Помоћник министра омладине и спорта¹

Кључне речи: Министарство, спорт, стратегија, акциони план, реализација, партнери

Министарство спорта је сачинило два важна документа, Стратегију развоја спорта у Републици Србији и Акциони план за спровођење Стратегије развоја спорта.

Да би се једна Стратегија имплементирала, да би се спровео један Акциони план потребни су партнери. Министарство омладине и спорта је сачинило Стратегију у сарадњи са својим партнерима, најзначајнијим субјектима спорта у Републици, који су заједно са запосленима у Министарству омладине и спорта учинили велике напоре да до реализације овог пројекта дође, најпре до израде и усвајања Стратегије развоја спорта у Републици а потом и до израде Акционог плана за њену реализацију.

Учесници у процесу израде Националне стратегије развоја спорта у Републици Србији

Ово је прва Стратегија у историји српског спорта, која је направљена за период 2009. до 2013. године и Министарство ће након евалуације онога што је урађено, почети са радом на Стратегији за наредних десет година. Министарство

¹ Текст на основу видео записа припремила Милена Драгојевић, Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије

омладине и спорта, национални грански спортски савези, општински спортски савези, Спортски савез Србије, Републички завод за спорт, Антидопинг агенција, Олимпијски комитет Србије, чине једну породицу која ради партнерски у Србији.

Министарство омладине и спорта има и други сегмент у коме делује, а то је међународна сарадња и ту је веома активно. Савет Европе је једина институција у Европској унији која је задужена да ради на развоју спорта. Србија је и члан и активни учесник у EPAS, преко својих представника. EPAS је проширени парцијални споразум који је задужен за развој спорта на тлу Европе. Чланови EPAS су земље чланице али и земље које нису чланице Европске уније, као што је Србија. То је веома важно тело зато што има свој буџет, своје активности, своје редовне састанке. У бироу EPAS који чине шесторо људи, који воде тај биро налазе се два представника из Републике Србије, Драган Атанасов, као представник Министарства омладине и спорта и Ненад Манојловић као генерални секретар ENGSO. ENGSO је кровна невладина организација, кровна спортска организација на нивоу Европе. Србија има част да њен представник, Ненад Манојловић води ту организацију. У оквиру EPAS и у оквиру Савета Европе постоје још два комитета који се баве спречавањем допинга у спорту и спречавањем насиља у спорту. Србија у комитетима има своје представнике, који раде веома успешно, Ану Косовац која је у Комитету за спречавање насиља у спорту и др Ненада Дикића, који је директор Антидопинг агенције и који Србију веома успешно представља. Министар спорта републике Србије, Снежана Самарџић Марковић, нови је представник Савета Европе у Светској Антидопинг агенцији, што је велики успех за Србију. То за спорт у Србији значи много, јер ће бити у жижи интересовања и дешавања у Светској Антидопинг агенцији. Србија ће и даље спроводити политику апсолутно нулте толеранције према допингу и то је разлог зашто се и у уговорима потписаним између Министарства и националних спортских савеза, одређени проценат средстава издваја за рад на узимању узорака, то јест, на допинг тестове и на припреме наших спортиста и тестирање у оквиру Републичког завода за спорт. Ова средства савези морају наменски утрошити или извршити повраћај истих Министарству.

Стратегијом је покушано да се спорт сагледа са свих аспеката, из неких шеснаест углова и са стране врхунског спорта, рекреативног спорта, спорта деце и омладине, школског спорта, медицине у спорту, војног и полицијског спорта, образовања у спорту и др. Формиране су радне групе за различите области и све те радне групе су дале своје предлоге, како и на који начин уредити те области. Затим је све то требало да прође кроз институције министарстава, како би се заједнички усагласио текст у односу на њихове стратегије и њихове политике које се планирају за наредни период.

Национална стратегија развоја спорта у Србији за период 2009–2013:

1. Утврђује садашње стање спорта у Србији
2. Утврђује основна начела на којима ће се темељити развој спорта
3. Одређује правце развоја спорта

Визија Министарства омладине и спорта је да Република Србија до 2013. године постане:

➤ држава у којој је спорт доступан свакоме, а нарочито деци

- држава са развијеном спортском инфраструктуром
- држава врхунских спортских достигнућа
- држава у којој је спорт чинилац развоја
- држава где се негују спортски таленти
- држава у којој су права и обавезе спортских субјеката гарантовани правним нормама.

Из визије Министарства омладине и спорта произлази и мисија која гласи: „Спорт и спортске активности на свим нивоима и у свим облицима обезбеђују физичку, менталну и социјалну добробит грађана Републике Србије.“

Институционалне форме и чиниоци развоја спорта у Србији:

1. Правни оквир
2. Финансирање спорта
3. Школски, предшколски и универзитетски спорт
4. Спорт за све
5. Врхунски спорт
6. Заводи за спорт
7. Спорт особа са инвалидитетом
8. Спортски објекти
9. Образовање и наука у спорту
10. Медицина у спорту и допинг у спорту
11. Потребе и интереси грађана у области спорта у аутономним покрајинама
12. Спорт у локалним самоуправама
13. Спорт посебних група (Војни и Полицијски)
14. Жене у спорту
15. Спречавање насиља у спорту
16. Медији и спорт

Основна стратешка начела су:

- спортом се представља држава у свету, афирмише њено културно богатство и јача национална кохезија
- спортом се развија и јача демократска пракса, толеранција и промовише једнакост свих грађана
- учешће деце и омладине у спортским активностима предуслов је њиховог физичког и менталног развоја
- полне, верске, националне, расне, као и разлике које међу људима постоје по основу инвалидности, заједно са свим осталим различитостима појединца, не смеју бити препрека за бављење спортом
- спорт подстиче и развија све облике слободе
- сви учесници спортских активности имају право на одговарајућу здравствену заштиту
- развој и примена научних сазнања доприносе напретку спорта
- институционална и функционална сарадња спортских организација на националном, регионалном и локалном нивоу неопходна је за развој спорта у Републици Србији
- финансирање спорта мора бити систематски спровођено, правно утемељено, транспарентно, економски рационално и друштвено оправдано.

По први пут Министарство има нешто написано, нешто што може да се прати, да се евидентира шта је урађено, шта није урађено, да се анализира зашто нешто није урађено и да на бази тога исправљају грешке у будућем периоду. Суштина је да се ради плански, а не стихијски, као што се у спортским савезима мора радити плански на припреми спортиста, потпуно на научном и стручном нивоу, тако се и у Министарству активности усаглашавају са потребама и могућностима са којима се располаже. Министарка омладине спорта је тражила већи буџет имајући у виду одређене планове, међутим пошто тај буџет није усвојен, са плана А прешло се на план Б, а постоји и план Ц. Суштина је да морамо имати план на основу којег поступамо. И зато је урађен Акциони план који прати свих ових шеснаест области где су јасно дефинисане активности, где су јасно дефинисани партнери у самом процесу, где су јасно дефинисани услови под којима све то треба да се деси. Акциони план за спровођење стратегије развоја спорта у Републици Србији је усвојен 17. септембра 2009. године на седници Владе Републике Србије. Сама Стратегија је усвојена крајем 2008. године. Министарство је имало обавезу да у наредних неких шест месеци уради Акциони план, оно је то урадило нешто касније зато што се пуно радило на припреми Закона о спорту. Закон није прошао, али Министарство сада ради на плану Б. Министарство увек има неколико планова. Сам Акциони план заокружује правни оквир неопходан за унапређење система спорта, што је веома важно. Веома је значајно системски уредити читаву област спорта, јер често постоје многе добре идеје како нешто треба решити, али ако не постоји легислатива оне се не могу спровести.

Акционим планом су предвиђене активности, затим индикатори, показатељи на основу којих се може пратити како се нека активност реализује и да ли се реализује, ко су носиоци активности, то јест партнери, који су извори финансирања и временски оквир за реализацију неких активности. Оно што је важно за носиоце активности је да су у овом документу уписана и сва друга министарства која треба да се укључе у реализацију неке активности. Министарство омладине и спорта је Акциони план проследило и другим министарствима као и посланицима у Скупштини и скупштинском Одбору за спорт. Сви они су информисани, да овај посао не може да се обави из једног центра, нити је то добро и да је неопходно да се сви заједно укључе у процес системског решавања спорта. Показаћемо како то функционише кроз конкретан пример. Први приоритет Стратегије је спорт деце и омладине. У Акционом плану, као прва активност, је предвиђено формирање радне групе која ће се бавити „Модернизацијом система спорта у предшколским, школским и високошколским установама“.

У сваком акционом плану постоје рокови у којима је нешто потребно урадити. Формирање радне групе је стављено као приоритет, и то је већ урађено. Радна група за успостављање новог система спорта у предшколским, школским и високошколским установама је већ направљена. Широка радна група од веома компетентних људи који су и из Савеза за школски спорт и олимпијско васпитање, из Градског секретаријата за спорт и са Факултета за спорт и физичко васпитање у Београду, Новом Саду и Нишу, представника националних граничних савеза. У делу Стратегије који се односи на врхунски спорт, постоји један

део активности који је везан за формирање Савета за спорт. Савет за спорт је формиран од реномираних спортских радника и на њему се дискутује о свим битним питањима спорта и о наредним корацима које треба предузимати. Група која је формирана за школски спорт почела је са својим радом и већ прикупила довољно информација о томе како је у Србији школски спорт организован. Приликом израде националне Стратегије, министарство омладине и спорта се обратило Министарству просвете, ради достављања података везаних за начин организовања спорта у школама, пошто је то у јурисдикцији Министарства просвете. Министарство омладине и спорта је решило да се изврши опсежно истраживање које је спроведено у 1533 школе. Анализирано је све: организација такмичења, (одељенски, општински и републички ниво), финансирање такмичења... Професори су имали упитник у коме је требало да дају своја мишљења о томе какав је систем школског спорта, који су проблеми и како то решити. Снимљена је ситуација везано за објекте (да ли постоје сале или не, да ли постоје отворени терени, да ли су они димензија за рукомет, кошарку, фудбал и тако даље, како су опремљене сале, да ли су опремљене по нормативу или нису и сл.). Ово истраживање је спроведено да би се добила слика пре, а након три године ће се поново направити истраживање да се види како је после.

Ова радна група има све податке о ситуацији у школском спорту. Постоји Савез за школски спорт и олимпијско васпитање који покрива део Републике Србије, а жеља Министарства је да он покрива целу територију. Министарство је заједно са Факултетом за спорт и физичко васпитање, обезбедило канцеларију у оквиру Факултета која ће бити опремљена намештајем са Универзијаде. На Факултету је смештено и Удружење педагога физичке културе Републике Србије. Министарство ће припремити курикулум, како и на који начин ће национални грански савези учествовати у организацији школског спорта, шта се очекује од гранских савеза када је у питању школски спорт. Уговорима које су потписали са Министарством је предвиђено да се део новца издваја за организацију школског спорта. У радној групи се налазе национални грански савези.

Када је реч о даљим активностима на Савету за спорт је било речи о покретању читавог низа активности, разних сајтова, новина и др, ради промоције школског спорта. Савез за школски спорт и олимпијско васпитање је невладина организација, а већина школа су државне, тако да је Министарство просвете главни фактор који ће заједно у партнерству са Министарством омладине и спорта, радити на том послу. Ова два министарства функционишу као један тим, заједно се предлажу акције, постоје заједничке активности и на крају би то требало да доведе до тога да спорт у школи буде много бољи него што је био до сада. Спорт у школама је први приоритет и у 2010. години 80% радних капацитета у Министарству омладине и спорта биће посвећено спорту у школама. Такмичења нису сврха ове приче. Такмичење треба да буде нешто што ће се десити као последица добрих активности. Тенденција је да се побољша сама настава физичког васпитања. Основно питање је како се она реализује, ко то контролише, да ли професори имају услове за њену реализацију, да ли они могу да прилагоде програм материјалним могућностима, да ли програми могу да се мењају или не могу. То су питања која су постављена на радној групи која би

требало да нађе одговоре како би се максимално искористили постојећи капацитети. У овом моменту постоје два часа физичког васпитања, постоји трећи час који би могао да буде изборни спорт. Иницијатива је кренула из Управе за спорт, док је управа била заједно у оквиру Министарства просвете. Сваки професор физичког васпитања има обавезу да држи три секције, ако је разредни старешина, две. Могло би се организовати пет часова физичког васпитања недељно. Постоји механизам да се уз помоћ постојеће легистлативе, али уз бољу контролу и бољи надзор знатно побољша ситуација. Треба посебно истаћи акцију, коју је недавно радила канцеларија Председника Републике, за набавку спортске опреме. То је оно чиме се и Министарство омладине и спорта бави и то је пример како партнерство функционише. Министарство омладине и спорта заједно са Спортским савезом Србије ради на томе да се купи одређена спортска опрема и гимнастичке справе. Што буде било више таквих акција брже ће се ревитализовати школски спорт. У том смислу ће Министарство омладине и спорта почетком јануара организовати једну велику Конференцију за све председнике општина у Србији на којој ће бити изнети планови које има Министарство омладине и спорта и где ће се предочити чиме би они требало да се баве у оквиру тих планова. Приликом писања Стратегије и Закона, на јавним расправама стално су се јављали предлози да се тим документима обавезу општине на одређени проценат издвајања средстава за спорт. Пример Панчева је добар. Највећи буџет у Панчеву има Савез за школски спорт и олимпијско васпитање: имају богат програм активности, бесплатне школе пливања и тако даље. Министарство жели да им буде партнер, као што је партнер Фудбалском савезу Србије.

Србија је била једна од ретких земаља у Европи и свету која није имала кућу фудбала, па је у партнерству Фудбалског савеза и Министарства омладине и спорта организован састанак са Мишелом Платинијем и донаторима и тај се пројекат Националног тренинг центра реализује. Али он није једини. Реализује се пројекат Мини пич терена. Мини пич терени су терени од вештачке траве и гради се више од педесет мини пич терена у Србији, партнерски, Министарство, Фудбалски савез Србије, УЕФА, Краљевина Норвешке. Нема ниједног посла уколико немате више партнера у самом процесу. Код финансирања савеза морају се наћи додатна средства. Један од примера је Бициклистички савез Србије, који има намеру да направи један српски тим који би возио по Европи. На састанку у Монте Карлу, Министарка је разговарала са председником Међународне бициклистичке федерације и ту се направио контакт и вероватно ће до тог пројекта доћи, али партнерски. У Министарству, увек када се разговара са савезима, указује се на могућности помоћи од међународних спортских федерација. Веома је важно да се они анимирају да помогну.

Када су у питању правна акта у спорту, Министарство је уложило пуно труда у припреми новог Закона о спорту. Дискусија око Закона се свела на питање приватизације у спорту и на нека друга питања која су се у том тренутку медијима и јавности учинила занимљива и његово усвајање се одуговлачи, а у њему се налазе неке друге ствари које су системски веома важне. Једна од њих је лиценцирање у спорту. За било коју другу делатност тражи се одговарајућа

лиценца и одговарајући услови, једино је спорт остао ван тога. И поред тога што су спортске организације невладине, засноване на принципима слободног удруживања, у њима се одигравају процеси који директно утичу на здравље људи, тако да је велика одговорност за здравље деце, омладине, врхунских спортиста, грађана Србије који се баве рекреативним активностима. Рад у спорту је много више него што су то неке промотивне акције и слично. Закон о спорту је дефинисао модел како би то требало да буде регулисано, али пошто Закон још увек није усвојен, Министарство је одмах кренуло на план Б, формирана је радна група која би требало да дефинише све потребе у области лиценцирања. У прошлом Закону постоји Правилник о номенклатури спортских занимања и звања, тај Правилник је измењен, прилагођен модерном добу, а након тога је одмах урађен Правилник о стручном оспособљавању у спорту. Када буду усвојени правилници, биће обавезно лиценцирање у спорту. Постоје међународна правила како се то у одређеном спорту ради, и Министарство у то неће залазити али са друге стране жели да зна ко даје лиценце, колико та лиценца кошта и да ли неко кад заврши факултет може да ради при неком савезу, да се не би дешавало, да када неко заврши факултет није могао да ради у Фудбалском савезу, зато што нема лиценцу, а та лиценца се добија за један краћи период него што траје студирање на факултету. Министарство је направило дијалог, тако што је направило једну велику радну групу у којој су и представници највећих спортских савеза, представници високошколских установа, представници Олимпијског комитета и представници Спортског савеза Србије. Кроз једну конструктивну расправу дошло се до предлога Правилника. Након његовог усвајања ће се направити програм како радити едукацију. Ту су партнери Олимпијски комитет и Спортски савез Србије.

Када је реч о финансирању спорта, Министарство врши детаљне анализе извештаја националних савеза. Пре две године, одмах након успостављања Министарства, велика буџетска инспекција је боравила у Министарству и ишла по већини савеза да види како ствари функционишу. Министарство је одмах након тога ангажовало ревизорску кућу која је радила не само ревизију, него и предлоге како побољшати контролу и финансирање спортских савеза. Министарство ће се поново састати са савезима, где ће бити говора само о плановима и финансирању, јер је у Министарству направљена нова Директива о финансирању, нови формулари.

Спортски савез Србије се активно укључио у причу око правне легистлативе, не само око израде правилника о номенклатури и лиценцирању, већ у сарадњи са правницима из Министарства, ради на припреми новог Правилника о стипендирању. Овде треба истаћи да је за све што се ради неопходан правни основ и да је због тога веома важно направити правилнике који ће омогућити реализацију многих идеја.

Спортски објекти представљају значајан сегмент у Стратегији спорта, и један од приоритета. Започет је Пројекат регистрације спортских објеката у Републици, направљен је софтвер за унос података о спортским објектима. Одржано је неколико саветовања на ову тему које је подржало Министарство, од којих је једно било међународно, где су размењена искуства како се то ради у другим

земљама, ко води бригу о спортским објектима, о њиховом одржавању итд. Веома је важно да се изврши категоризација спортских објеката. У новом Закону о спорту је предвиђено да категоризацију врши Републички завод за спорт, да се направи план приоритета у адаптацији, да се уради анализа и препорука којом динамиком ће се радити адаптација појединих објеката, која ће остати као запис без обзира који министар буде на челу Министарства.

Један од приоритета Стратегије је изградња националних тренинг центара, не само у Београду него по читавој Србији. Први национални тренинг центар формиран је у Републичком заводу за спорт, који је формиран уз велику помоћ Министарства, адаптацијом постојећег спортског центра. Он пружа одличне услове за тренинг спортиста у великом броју спортова. Ускоро ће делегација Министарства, у циљу прикупљања светских искустава, посетити национални центар за припреме спортиста у Француској. Врхунски спорт је један од приоритета, а акценат је стављен на Програм припрема за Олимпијске игре у Лондону 2012. године. Разматра се како најбоље припремити наше олимпијце, како омогућити најбоље услове за припреме. Олимпијски комитет је имао састанке са свим савезима из олимпијских спортова у вези договора око припрема. Направљено је партнерство са Републичким заводом за спорт где је омогућено тестирање спортиста и припреме у Националном тренинг центру. Направљено је партнерство између савеза, Олимпијског комитета, Министарства за спорт које значајно партиципира у финансирању, Завода, спонзора који су веома значајни зато што улажу у наш спорт.

Организација врхунских спортских такмичења је један од основних постулата сваке стратегије за развој спорта. Кроз организацију великог спортског такмичења подиже се читав систем унутар савеза. Не подижу се само хумани ресурси, него и опрема, држава има обавезу да помогне у набавци опреме, та опрема после остаје и тако се диже један савез. Не би требало да се дешава да се неко кандидује за организацију неког такмичења, а да Министарство о томе нема информацију, јер онда ће настати проблем са финансирањем, зато је најбоље да постоји Правилник на основу којег се зна како неко аплицира за организацију великих такмичења.

О Савету за спорт је већ било говора, а такође су опште познате теме стипендирање врхунских спортиста, редовни програми, кампови.

Питање спречавања насиља у спорту је веома значајно у Стратегији развоја спорта. Ту је Министарство, иако је то питање и правосуђа и полиције, направило план шта су његови задаци у тој области. Након завршетка Стратегије, Министарство се обратило савету Европе за помоћ у овој области пошто они имају искуства. Њихова делегација је посетила Министарство унутрашњих послова, Министарство спорта, правде и неколико спортских клубова, снимила стање, направила Извештај и дала препоруке шта треба радити, што је и био циљ Министарства. Једна од првих препорука је била да се формира Савет за спречавање насиља у спорту и онда је Министар дала предлог да то буде национални савет, што значи да је на челу тог савета премијер, затим Министар полиције, правде, људи из тужилаштва, али и представници националних гранских савеза и представници Олимпијског комитета, Спортског савеза Србије и

Удружења новинара Републике Србије. Половином октобра је организована конференција заједно са Саветом Европе и то је до данас највећа спортска манифестација коју је Савет Европе организовао, на тему Спречавање насиља у спорту са учешћем преко 150 иностраних експерата. Ту су се размењивала искуства како се и на који начин они у својим земљама боре против насиља. Насиље у спорту није проблем сиромашних земаља, него је проблем генерално, они су предложили да би било добро да се направи истраживање о утицају медија на насиље у спорту. Такво истраживање је код нас већ раније урађено и резултати су објављени у публикацији која је преведена на енглески језик, а зове се „Медији, спорт и насиље“, а то је радило Удружење спортских новинара Србије. Ту је анализирано учешће медија у промоцији насиља у спорту и шта су препоруке да до тога не би долазило, да ли треба снимати кад се хулигани бију на трибинама или не треба, да ли од вођа навијача треба правити хероје или их треба игнорисати и слично. Ту су дате препоруке како да се медији односе према насиљу у спорту.

Закон о спречавању насиља у спорту није довољан, не може да функционише без других закона.

Ово су неке области које су посебно издвојене, међутим у Акционом плану су приказане све наше активности и савези ће моћи да се упознају са њима, пронађу свој савез у некој од њих, планирају неке своје активности и аплицирају код Министарства на конкурсима за реализацију програма из Стратегије, а Министарство ће као и до сада подржати сваку добру идеју.

Национални спорт у Србији

Др ДАНЕ КОРИЦА

Генерални секретар Спортског савеза Србије

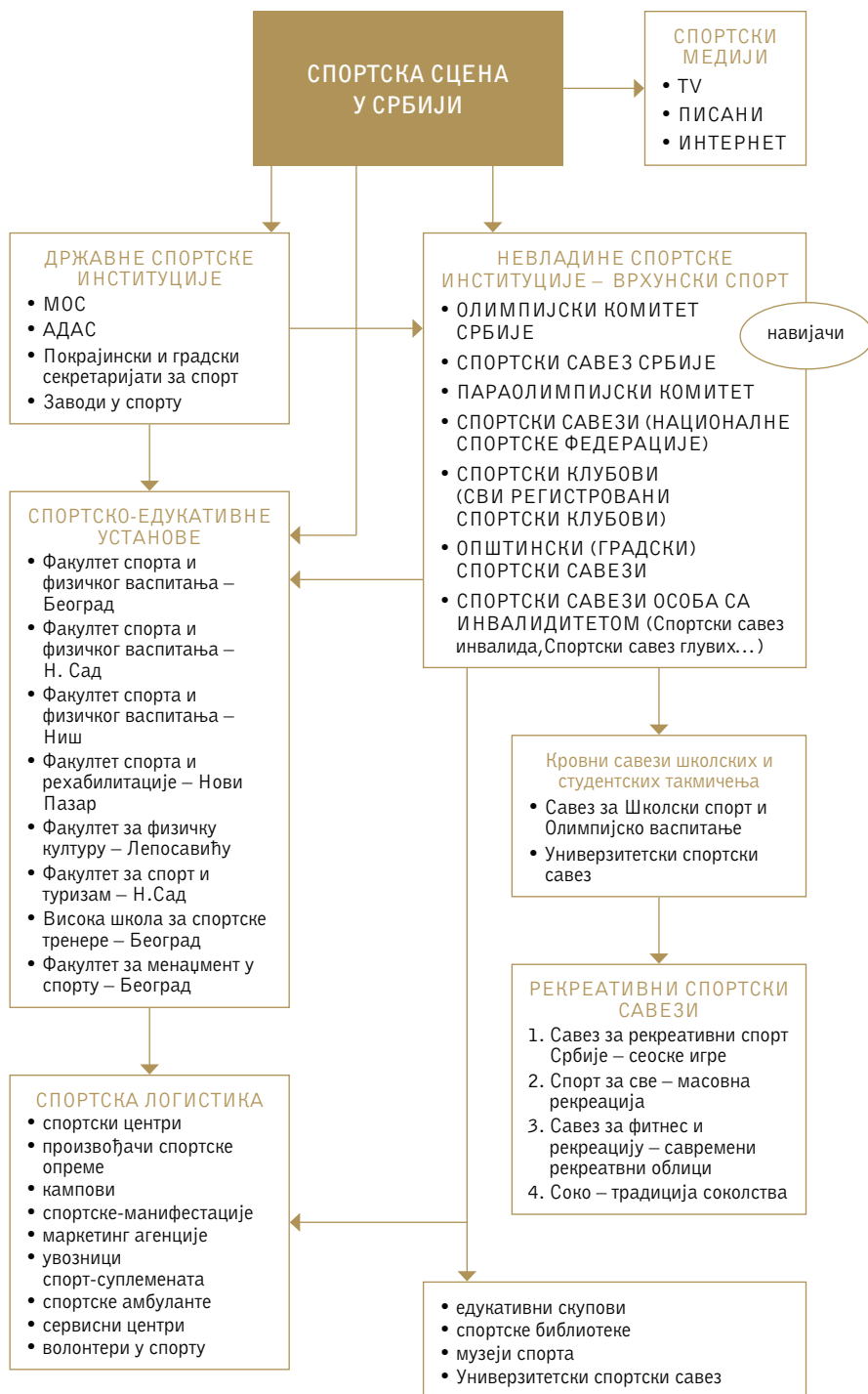
Кључне речи: спорт, уставна категорија, подзаконска аката, државне институције, Спортски савез Србије, Спортске федерације, струковна удружења

Спорт у Србији је уређена област која је Уставна категорија, законски дефинисана, са великим бројем подзаконских аката који је ближе уређују. Један од разлога, који ову област чини најуспешнијим брендом наше земље је егзактност резултата, који су једини меродавни у класификацији успешности, систем који је се деценијама развијао и обогаћивао, новим садржајима. Политика је препознала значај ове области и истој омогућила статусно значајнији развој, кроз постојање Министарства, наука је спорт сврстала у друштвено-хуманистичке науке, са интердисциплинарним карактером, информисање је спорту као друштвено-социјалном феномену омогућило независност кроз постојање не само програмских садржаја у оквиру целокупног система, већ и специјализоване медије са једином тематиком-спортом (спортске телевизије, часописи, дневне и месечне новине).

Невладин сектор у спорту представљају спортске организације које могу бити: Националне спортске федерације, које су Националном категоризацијом сврстане у категорије, према степену развијености и успешности, струковна удружења (Удружење спортских новинара, педагога физ. културе, тренера судија, спортске медицине...), Спортске организације које остварују програмске садржаје из специфичних спортских делатности (спортски савези особа са инвалидитетом, рекреативни, школски...).

У научном-стручном смислу, спорт је увек представљао изазов за све оне који су откривали нове технологије, његов интензивни развој је убрзао степен застаревања знања, који је у овој области посебно доминантан, тако да одржавање стручне компетентности захтева континуирано образовање и усавршавање. Постојање академских образовних институција је важан сегмент, који овој области ствара услове за подизање квалитета, како програмског тако и економско финансијског. Из система образовања у физичкој култури, настали су кадрови у спорту, које Номенклатура спортских звања ближе уређује.

Правилник о лиценцирању уређује област усавршавања у спорту, које је потпомогнуто спортским библиотекама, музејима, заводима, стручним скупо-

Графички приказ националног спорта

вима и издаваштвом, фондовима, камповима, академским кадровима, омогућује интензиван развој, а као носиоци ове важне карице система спорта у Србији, су високообразовне институције у спорта (Факултети спорта и физичког васпитања, менаџмента...).

Образовно-васпитни значај спорта је уочен још у старом веку, тако да је јачање тела и духа кроз агонистику и кретање постала митска пословица. Успешност деце која су пролазила кроз организовани систем спорта, се касније преносила и на друге видове човековог испољавања, тако да су друштва убрзо стварала све боље услове за развој ове области, кроз изградњу спортске инфраструктуре, која данас краси најразвијеније земље, али и оне које су на уштрб националног стандарда, подизали спортске објекте који су давали велики замајац развоју физичке културе и спорта као дела исте омогућује интензиван развој, а као носиоци ове важне карице система спорта у Србији, су високообразовне институције у спорта (Факултети спорта и физичког васпитања, менаџмента).

Владин сектор – државне спортске институције

Министарство омладине и спорта – представља државну организацију која је испред Владе РС уређује друштвену област спорта и ствара услове за квалитетан развој исте.

МОС се састоји из три сектора:

СЕКТОР СПОРТ

Ближе уређује област спорта кроз: правну регулативу (Закон, правилници...), програмско финансирање (функционисања спортских савеза, стипендирање надарених спортиста, финансирање кампова, развојних пројеката (истраживања, стручни скупови, издаваштво, стручно усавршавање), награђивање кроз Националне награде и Национална признања, ствара услове за системски развој сегмената Националног спорта (спорт инвалида, школски, универзитетски и рекреативни спорт...).

СЕКТОР ПРОЈЕКТИ

Уређује спортску инфраструктуру, као базични сегмент развоја спорта, кроз системско финансирање изградње и адаптације спортских објеката. Финансирање се организује кроз наменску апликацију или конкурс.

СЕКТОР ОМЛАДИНА

Уређује област омладинске политике и интензивира њен развој.

Постојање Министарства за спорт у одређеној Влади, представља у суштини, свест те Владе о значају спорта као друштвене области и његовом важном утицају на целокупан друштвени живот Нације.

Републички завод за спорт – представља стручну организацију која има за циљ да поспешује стручни рад у спорту и да буде стручни сервис Националном спорту. Представљајући најбољи бренд у Србији, треба истаћи да су га стварали пре свега спортисти и тренери, али и људи који су били иза завеса велике

спортске позорнице, који су својим радом и тихим стваралаштвом подизали темеље у изградњи спортског достигнућа. Темељи стручне едукације тренера, селектора, спортских лекара, спортских психолога и педагога „стварани“ су у Југословенском заводу за физичку културу и медицину спорта, где су се свакодневно преводили обимни стручни и научни чланци, а тако обрађени достављали спортским стручњацима који су имали све услове за континуирану самоедукацију. Резултати које су постизали стручњаци и научни спортски прегаоци били су у сенци резултата наших спортиста и то је нормално, али и истаћи да су у тим временима наше научне спортске рудите, биле по броју објављених стручних радова и истраживања међу водећим у Свету, а Спорт индок центар међу три најпрестижнија.. Данас Завод живи нову афирмацију, јер је готово комплетно реновиран и опремљен за савремена спортска истраживања и услуге.

Војводина има, такође, Покрајински завод за спорт који програмски функционише као и Републички завод за спорт.

АДАС – Анти допинг агенција Србије – важан сегмент у функционисању националног спорта, формирана од државних органа да води бригу о овој важној области спорта.

Градски секретаријат за спорт града Београда– представља градску спортску институцију која води бригу о стратешком развоју спорта на градском нивоу, усклађујући свој рад са републичким министарством.

Спортско едукативне установе – представљају носиоце образовања у спорту, док се усавршавањем у спорту могу бавити и национални спортски савези под одређеним условима. Национални спорт признаје само акредитоване образовне установе.

Невладин сектор у спорту

Представљају:

- Кровне спортске организације – ССС и ОКС
ОКС – је гранска организација свих олимпијских спортова и придружених чланица. Основни задатак ОКС-а је стратешки развој и унапређење олимпијских спортова, промовисање Олимпијских начела и припрема Олимпијског тима за Олимпијске игре. Важна и утицајна невладина организација у Националном спорту Србије.
- Националне спортске федерације – су препознате од стране Националног спорта, спортске организације задужене за развој и унапређење одређеног спорта. Тако код нас постоји преко 90 Националних спортских савеза који су препознати кроз Националну категоризацију и од исте сврстани у Групе по степену развоја, о којима ће бити касније речи.
- Струковне спортске организације – спортска стручна удружења – тренера, судија...
- Спортски савези са специфичним спортским активностима – Кровне организације спорта инвалида, рекреативног и спорта деце и младих

Остала спортска логистика

- › спортски центри
- › произвођачи спортске опреме
- › кампови
- › спортске-манifestације
- › маркетинг агенције
- › увозници спорт-суплемената
- › спортске амбуланте
- › сервисни центри
- › волонтери у спорту
- › едукативни скупови
- › спортске библиотеке
- › музеји спорта
- › спортски фондови

Статистички показатељи спортске успешности

Национални спорт – комплексан систем владиних и невладиних организација

Врхунски спорт – систем спортских категорисаних националних савеза

Рекреативни спорт – део Националног спорта, нетакмичарског, превентивног карактера

Спорт деце и младих (школски и универзитетски спорт) – спорт као интегрални део образовног система

Спорт инвалида – бригаа о особама са инвалидитетом

- › 458 – Врхунски спорт
(458 освајача медаља у олимпијским дисциплинама, тренутно у оквиру добитника Националног признања)
- › 99 – Националних спортских савеза
- › (Спортски савези, струковне спортске организације)
- › 14.000 – Спортских организација
- › 1.860 – Категорисаних врхунских спортиста за 2008. годину
- › 3.000 – Укупно врхунских спортиста
- › 46 – Најбољи спортиста Света – са ових простора проглашавано најбољима у својим спортовима на Свету
- › Међу 30 најбољих спортских нација на Свету (истраживање спроведено преко међународних спортских федерација – по Генералном рејтингу)
- › Најуспешнија друштвена област у Србији

Правно формална уређеност спорта

Национални спорт је уређена друштвена област која је правно-формално дефинисана:

- › Уставом
- › Стратегијом развоја спорта – која је ову друштвену област и системски уредила и утврдила правац развоја
- › Законом о спорту – правно дефинисана област, као највећи формални акт уређености
- › Подзаконским актима – ближе уређивање појединих сегмената спортског функционисања (правилници, уредбе, упутства, директиве..)
- › НАЦИОНАЛНОМ КАТЕГОРИЗАЦИЈОМ – квалитетно вредновање постигнућа. Категоризација спортова, спортиста и спортских стручњака представља документу форми Правилника и Статистичког билтена који израђује Програмска комисија Спортског савеза Србије, усваја УО ССС, а одобрава МОС.

Из правних регулатива и законских аката, настала је категоризација спорта

СТРУЧЊАЦИ

- › Спортски стручњаци су лица која имају одговарајуће образовање у области спорта, односно физичке културе или су оспособљена за обављање одређених стручних послова у спорту;
- › Стручњаци у спорту су лица других занимања која доприносе остваривању спортских активности и спортских делатности у складу са овим законом;
- › ТРЕНЕРИ за свој стручни рад могу бити категорисани као
- › Заслужни тренер
- › Тренер међународног разреда
- › Тренер националног разреда

СПОРТИСТИ

Врхунски спортисти

Врхунски спортиста јесте спортиста који је на основу остварених врхунских спортских резултата на спортским такмичењима рангиран у складу са Националном категоризацијом спортиста у категорију врхунских спортиста;

- 1.1. Заслужни спортиста
- 1.2. Спортиста међународног разреда
- 1.3. Спортиста националног разреда

СЕНИОРИ

- 2.1. Спортиста I сениорског разреда
- 2.2. Спортиста II сениорског разреда
- 2.3. Спортиста III сениорског разреда

ЈУНИОРИ

- 3.1. Спортиста I јуниорског разреда
- 3.2. Спортиста II јуниорског разреда
- 3.3. Спортиста III јуниорског разреда

МАНИФЕСТАЦИЈА НАЦИОНАЛНОГ СПОРТА

Национални спорт се манифестује кроз реализацију следећих активности

- › Организацију и реализацију националног система спорта
- › Организацију и реализацију система Националних спортских савеза
- › Организацију и реализацију система клубова у оквиру препознатих Националних спортских савеза
- › Организацију и реализацију система такмичења у оквиру Националних спортских савеза
- › Организација и реализација међународних такмичења
- › Организацију и реализацију образовања и усавршавања у спорту
- › Постојање нормативних аката као и прилагођавање истих актуелним дешавањима у Националном спорту
- › Организацију и реализацију струковних спортских организација
- › Организацију и реализацију кампања и промоција здравих стилова живота
- › Стварање адекватних услова за што веће укључивање становништва у спортске и рекреативне активности
- › Организацију и реализацију система школског система спорта
- › Организацију и реализацију система рекреативног спорта
- › Организацију и реализацију развојних пројеката од инфраструктуре до програмских активности и истраживања
- › Организацију и реализацију система спорта инвалида.

Са целим Светом делимо заједничке вредности Спорта

- › Тимски рад
- › Посвећеност
- › Образовање и усавршавање
- › Храброст
- › Спортски дух
- › Социјализацију итд.

Спортисти и тренери који су у Националном систему спорта валоризују своје учешће кроз материјална и статусно-правна добра

- › Статусну документацију – потврде, уверења за разне врсте конкурса...
- › Спортски стаж
- › Стипендирање
- › Материјално добро (Уговори, поклони, спонзорства..)
- › Националне награде
- › Национална признања
- › Друштвено спортска признања (Мајска награда, Спортиста године..)

Васпитно-образовна добра

- › Васпитање и образовање
- › Тимски рад
- › Посвећеност

- › Храброст
- › Спортски дух
- › Социјализација

СПОРТСКИ САВЕЗ СРБИЈЕ

Национална кровна организација основана 24. марта 1945. године, асоцијација 80 гранска савеза, 15 удружења и 92 општинских спортских савеза, највећа невладина спортска организација на Балкану у оквиру које активно делује више од 14.000 клубова, 64 године постојања и постављања темеља Националног спорта у Србији.

Најзначајнији пројекти у системском уређењу Националног спорта:

- › Оснивач Института за физичку културу, касније Југословенског (данас Републичког) завода за спорт на Кошутњаку 1953. који је израстао својевремено у носиоца спортске едукације
- › Оснивач и приређивач Националне категоризације
- › Иницијатор и творац системског регулисања Спортског стажа спортиста
- › До 1990. организатор (СОФК) одласка на ОИ
- › База података о врхунском спорту у Србији у периоду 1912-2009.
- › Носилац значајног броја истраживања из области спорта (спорт у локалу, врхунски спорт у Националном спорту Србије, волонтеризам у спорту...)
- › Издавачки пројекти
- › Најкомпетентнији Адресар спорта – публикација и сајт
- › Успостављање система Општинских спортских савеза и унификација програмских активности
- › Организатор Мајске награде – највећег друштвено-спортског признања
- › Оснивач најзначајнијег едукативног скупа за усавршавање спортских секретара и оперативаца
- › Организатор и технички организатор најзначајнији спортских догађаја у Националном спорту
- › Стратегијски дефинисани уређивач спорта у локалним срединама, школског, универзитетског и рекреативног спорта
- › Предлагач финансирања Националног спорта
- › Најактивније стручне комисије у Националном спорту Србије
- › Од ресорног министарства препознат субјект који верификује постојање одређене спортске активности (спорта)
- › Најкомпетентнији рачуноводствени сервис у Националном спорту
- › Учествовање на бројним конкурсима, који системски уређују Национални спорт

Актуелне активности ССС

- › Реформисање програмских делатности Општинских спортских савеза (према Стратегији спорта и повереним надлежностима од стране МОС-а) – брига о спорту у локалним самоуправама, рекреативном спорту, спорту деце и младих, као и о спорту инвалида

- › Успостављање система функционисања спорта деце и младих у локалу (школска, сеоска, корпоративна и рекреативна такмичења)
- › Успостављање система корпоративних (радничких) игара
- › Израда електронске базе података о Врхунском спорту у Србији за период 1912–2009.
- › Усавршавање стручног кадра у Националним гранским савезима
- › Активности на реализацији пројекта – Национална кућа спорта
- › Допуна Националне категоризације – категорисање научних радника у спорту, као посебно важног сегмента у стручном сегменту Националног спорта
- › Редефинисање критеријума за пријем спортских организација у чланство ССС
- › Пројекат формирања сталног информативног центра – „Отворена линија“
- › Пројекат формирања сталног едукативног центра – стручно усавршавање и пракса (програмске делатности, финансије, едукација..)
- › Успостављање лидерства у волонтеризму
- › Израда пројеката за Националне конкурсе

Општински спортски савези

Општински спортски савези су део Националне кровне спортске невладине организације – Спортског савеза Србије, препознате у националном спорту као организације које имају задатак да воде бригу о спорту у локалним самоуправама

У статутарној методологији своје делатности извршавају кроз следеће активности :

- › Националну категоризацију прилагођавају условима спорта у локалној средини
- › Предлажу финансирање Локалног спорта, стипендирање перспективних спортиста, организују кампове за спортисте
- › Категориши клубове и спортисте
- › Организују систем рекреативног и, школског и радничког (корпоративног) спорта
- › Организују спортске манифестације, промоције и кампање (промовишу здраве стилове живота, спорт, борбе против насиља, организују рекреативне манифестације и друге културне садржаје, проглашавају спортисте)
- › Стручни рад и усавршавање (организација семинара за потребе локалног стручног рада у спорту)
- › Поверено газдовање над инфраструктуром
- › Израда пројеката за Националне и локалне конкурсе

У националном спорту Општински спортски савези представљају важан развојни сегмент, јер се управо на нивоу локалне средине дешава ПРИМАРНА СЕЛЕКЦИЈА и формира базично спортско васпитање. Данас Спортски савез Србије, поседује Интерну категоризацију Општинских спортских савеза и из исте наводимо савезе, који су успели, да своју активност учине веома препознатљивом у оквиру чак и Националног спорта:

- Јагодина
- Ниш
- Ужице
- Београд
- Врање
- Бајина Башта
- Суботица
- Зрењанин
- Беоцин
- Нови Пазар
- Панчево
- Спортски савез Косова и Метохије

За све наведене Општинске савезе важе следеће значајности, које су их промовисале у Општинској власти и мотивисале политику да на коректан начин испоштују потребе спорта у одређеној локалној средини:

- Коректно припремљен План и Програм функционисања Локалног спорта;
- Системска, дугорочна решења (квалитетан систем такмичења на свим нивоима, савестан однос према инфраструктури и јачање капацитета спортских објеката, квалитетна сарадња са културним и привредним субјектима итд.)
- Препознатљивост и транспарентност локалног спорта – постигнуће да на сваком кораку буде видљива активност локалног спорта (атмосфера, медији, билборди, масовност корисника локалног спорта и ниво који се издваја у односу на друге локалне средине, манифестације..)

Новине у листи недозвољених средстава у 2010. години и досадашња искуства

Др НЕНАД ДИКИЋ
Антидопинг агенција Србије

Кључне речи: контрола, WADA, АДАС, биолошки пасош, тестови, забрањена допинг средстава

Прва листа недозвољених средстава је направљена 1963. од стране Међународног олимпијског комитета и она је искоришћена на Олимпијским играма у Мексику 1968. године. Након формирања Светске антидопинг агенције (WADA), 1999 године направљена је листа, која је од 2004 године почела да се редовно једном годишње ревидира. Цео поступак је регулисан тако да WADA саопштава радну верзију Листе у априлу током текуће године, да би се коначна верзија за следећу годину усвојила на састанку Извршног одбора WADA у септембру текуће године.

Сам процес ревизије представља динамички процес у коме учествују научни експерти и stakeholders, као познаваоци антидопинг новина и трендова. Процес почиње писмом stakeholders. Њихове примедбе разматра Комитет WADA за Листу који своје закључке презентује WADA медицинском и истраживачком комитету, који своје закључке подносе Извршном комитету који доноси финалну одлуку у септембру.

Добар пример колико је то компликован процес се може илустровати стављањем кисеоника на Листу. Први покушај је спречен 2007. година заједничком акцијом проф. Бена Левина и још 72 светска научника. Пошто је кисеоник стављен и други пут 2009. године, противљење је било још очигледније, али не тако хомогено. Ипак, иако спроведено из различитих центара на крају је резултирало скидањем кисеоника са Листе. У целом процесу је важно јасно одређење према проблему. Тако да је чак и наше залагање из Београда било важно, јер је имало утицаја на став Интернационалне асоцијације за пењање и планинарење, али и било презентовано на годишњем конгресу Европског удружења спортскомедицинских асоцијација. Закључак који произилази из свега је да као и у осталим сферама живота, ако се активно не боримо наметнуће нам се лоша решења. Допинг је по овом питању једноставан, јер медицина заснована на доказима нема алтернативу.

Новина коју Листа има од прошле године је дефиниција специфичних супстанци, јер уколико је спортиста њима допингован казна може да буде

мања. Сматра се да њихова општа доступност, могућност случајног допинговања, могућа контаминација и друге сличне ситуације из нехата могу да буду довољан разлог да казна буде мања.

Тако ће се по новој Листи све забрањене супстанце сматрати „специфичним супстанцама“ осим супстанци у класама S1, S2.1 – S2. 5, S 4.4 и S6.a и забрањених метода M1, M2 и M3. Све забрањене супстанце ће се сматрати „специфичним супстанцама“ осим супстанци у класама Анаболичких агенаса, Хормона, Агенаса који модификују функцију миостатина и неспецифичних стимуланса и забрањених метода: побољшања транспорта кисеоника, хемијске и физичке манипулације и генског допинга.

Поред тога Листа за 2010. има низ новина. У наставку ће бити наведени оне најзначајније.

Када су у питању анаболици посебан акценат је стављен на проблем код откривања ендогенних анаболичких стероида. Негативна IRMS анализа више не значи аутоматско прекидање истраживања. Морају се размотрити потенцијалне апликације ендогенних стероида. Постоје докази све чешћег коришћења ендогенних анаболика у геловима, кремама и кожним фластерима.

Због овог проблема, али и крвног допинга, уведен је биолошки пасош који прати лонгитудинални профил ендогенних стероида код истог спортисте (androstendion, etioholanolon, dihydroepiandrosterone, testosterone, epitestosterone, 5 α -andostanediol и различит однос између ових супстанци) са циљем да укаже на повећане вредности, потенцијално споља унесених ендогенних стероида.

Када су у питању хормони новине су везане за ослобађајући фактори из хипоталамуса, нову врсту еритропетина (CERA) и плазму богата тромбоцитима односно тзв. blood spinning, односно поступка при коме убризгавање прерађене сопствене крви у повређену тетиву или лигамент убрзава опоравак.

Од свега је најинтересантнија CERA – Continuous erythropoietin receptor activator или Mircera (methoxy polyethylene glycol-epoetin beta), препарат Roche Pharmaceuticals који се појавио на тржишту након одобрења FDA у јануару 2008. Пошто је крвни тест на CERA потврђен у октобру 2008 од стране AFLD и LNDD, отворена је могућност масовног скрининга. Иако се CERA први пут појавила у тзв. процесу “Oil for drugs” 2004 и током Пуерто операције 2006 рутинско тестирање је први пут детектовало допинг позитивне спортисте на Тур де Франсу 2008. Четворица бициклиста је било позитивно: Рикардо Рико, Бернард Кол, Стефан Шумахер и Леонардо Пијеполли. Опет су бициклисти на Тур де Франсу били предводници нечег новог у свету допинга и опет су натерали МОК да превентивно реагује. Тако је Жак Рог наредио да се ретестирају сви узорци са Олимпијских игара у Пекингу. За многе резултат је био очекиван. Шест спортиста је било допинг позитивно на CERA-у, али Јуделкис Контрерас дизачица тегова из Доминиканске Републике није кажњена јер CERA није доказна у Б узорку. Међу кажњенима је највеће разочарење био Рашид Рамзи, олимпијски победник на 1500 m, пореклом Мароканац који се такмичио за Бахреин. Тако су Олимпијске игре у Пекингу завршене са 14 позитивних спортиста и 6 допинг позитивних коња.

Када су у питању бета-2 агонисти (укључујући оптичке изомере) сви су забрањени осим: салбутамола (максимум 1600 μ g / 24 h) и салметерола (узет ин-

халацијом) који захтевају Декларацију о употреби (DoU). Међутим, салбутамол у урину од 1000 ng/mL не представља допинг позитиван резултат, осим ако спортиста не докаже фармакокинетичком студијом да је то последица терапеутске дозе (максимум 1600 микрограма /24 h). Ово је можда најконтроверзнија одлука на новој Листи за 2010 годину јер потенцијално доводи у могућност да спортиста буде позитиван на салбутамол верујући да узима дозвољен лек.

M1. група која регулише побољшање транспорта кисеоника највише проблема има са аутологом трансфузијом . Због тога је уведено индиректно откривање допинга помоћу параметара крви (хемоглобин, хематокрит, ретикулоцити, stimulating score) који се бележе у биолошком пасошу. Највећа подршка целом овом процесу дала је Интернационална бициклическа унија (UCI). Инвестирана средства, али и know how допринели су да цео процес добије међународну подршку. Из следеће табеле се јасно види да су напори UCI били пре свега усмерени ка тестирању крви ван такмичења.

узорак	врста теста	број
крв	ван такмичења	4997
	на такмичењу	492
урин	ван такмичења (код свих ЕРО)	1452
	на такмичењу	1463
укупно		8404

Да би то могли да спроведу ангажовали су 9 светски познатих хематолога: Бо Берглунда (Шведска), Михаела Ашендена и Робина Парисотоа (Аустралија), Олафа Шумахера (Немачка), Мишела Одрана, Оливера Хермина (Француска) и Ђусепа Фишета, Ђусепа Д'Онофрија и Пијерлуиђија Фијорела (Италија). Наравно највише о целој операцији говори финансијско улагање где је за развој биолошког пасоша потрошено 3.286.000 евра, а за допинг контролу 3.887.000 евра. Да би то могли да постигну сваки UCI тим инвестира по 120.000 евра, док се из Wild card label даје 124.000 евра, исто колико дају и остали тимови. Организатори такмичења одвајају 15% од награде, а сваки бициклиста који победи 2% од награде.

Ако се ове суме упореде са неким другим антидопинг организацијама онда долазимо до немогућег поређења са ситуацијом у коме ради Антидопинг агенција Србије (АДАС). Званично АДАС има буџет од 150.000 евра, што је у односу на спортске савезе Србије 16. место по величини буџета. С друге стране то је тешко упоредиво и са буџетом агенција у окружењу (БиХ 300.000 евра, Хрватска 800.000 евра, а Мађарска 500.000 евра) иако је АДАС у периоду од 2006 до данас нека врста регионалног лидера. Можда ово на први поглед нема много везе са новинама на Листи, али чињеница је да борба против допинга у спорту директно пропорционална уложеним средствима.

M2. новине које се односе на хемијске и физичке манипулације првенствено се односе на протеазе и ново дефинисање интравенске инфузије, која је

дозвољена само током болничког лечења или клиничких испитивања. Протеазе које уништавају попут детерџента протеине у урину су доказане од стране научника из келнске лабораторије. Наиме доказали су да већ присуство 20 μg протеаза по мл у урину доводи до деградације протеина тзв. сагоревања трагова („trace of burning“). Та количина може да се открије и након 10 дана на температури од + 4 и до – 20 $^{\circ}\text{C}$. помоћу течне капиларне хроматографије.

Група S6. донела је највише новина и нових допинг случајева. Псеудоефедрин који је до 2003. године био забрањен враћен је на листу након 6 година. Након познатог случаја Андреа Радукан у Сиднеју 2000. године, он је 2004. године стављен на мониторинг програм. Како су спортисти показали континуирано повећање његовог уноса експерти су се zaloжили да буде враћен на Листу и то у концентрацијама вишим од 150 mg/ml.

Међутим, најинтересантнија новост из групе суплемента везана је за метилхексанамин који представља активни алкалоид из биљке Геранијум, патентиран 2005. од стране хемичара и бодибилдера Патрика Арнолда, познатог и као сарадника у афери Балко. Клопка, како то већ бива са суплементима, је у не декларисању супстанце, односно у скривању активног састојка из имена биљке. Скандал везан за метилхексанамин започео је изостанком четири јамајчанска тркача са светског првенства у Берлину 2009 и опоменом, затим осмомесечном казном Иве Минара, чешког допинг позитивног тенисера на Дејвис Купу и на крају допинг позитивним резултатом нашег кајакаша Дејана Пајића, који је као и јамајчански тркачи прошао само са опоменом. Ово је уједно и добар пример како специфичне супстанце и сведочење спортисте, односно доказ да се није намерно допинговао, може да прође без временске казне, само са опоменом.

Остали део листе за 2010 годину није претрпео значајније промене. Листа за 2010. годину је саставни део овога рада.

ЛИСТА ЗАБРАЊЕНИХ ДОПИНГ СРЕДСТАВА У 2010. ГОДИНИ

Специфичне супстанце

Све забрањене супстанце ће се сматрати „специфичним супстанцама“ осим супстанци у класама S1, S2.1, S2.5, S4.4 и S6a и забрањених метода M, M2 и M3.

Листа забрањених средстава идентификује, у складу са чланом 20. став 1. Закона о спречавању допинга у спорту, супстанце које су посебно подложне не-намерном кршењу антидопинг правила због њихове опште доступности у медицинских производима, односно због мале могућности (мале вероватноће) да буду успешно злоупотребљене као допинг средство. Допинг прекршај везан за ову групу супстанци може као резултат имати мању казну, као што је наведено у Светском антидопинг кодексу и Закону о спречавању допинга у спорту, ако „спортиста може да докаже да коришћење одређене специфичне супстанце није било са намером да побољша спортски резултат... (чл. 10.3 Светског антидопинг кодекса)“, односно ако „...спортиста докаже да није поступао са групом непажњом, односно да није учинио значајан пропуст или немар (члан 21. став 2. тачка 1) Закона о спречавању допинга у спорту)“.

Супстанце и методе које су увек забрањене (на такмичењу и изван такмичења)

ЗАБРАЊЕНЕ СУПСТАНЦЕ

С1. АНАБОЛИЧКИ АГЕНСИ

Анаболички агенси су забрањени.

1. Анаболички андрогени стероиди (AAS)

а. Егзогени* AAS, укључују:

1-андростендиол (5α -androst-1-en- 3β , 17β -diol); 1-андростендион (5α -androst-1-en- $3,17$ -dion); боландиол (19 – norandrostenediol); боластерон; болденон; болдион (androsta – 1,4 – dien – $3,17$ -dion); калустерон; клостебол; даназол (17α – etinil – 17β – hidroksiandrost – 4 – eno [2,3 – d] isoksazole); дехидрохлорметилтестостерон (4-хлоро- 17β -хидрокси- 17α -метиландроста-1,4-диен-3-он); дезоксиметилтестостерон (17α – metil – 5α – androst – 2 – en – 17β – ol); дростанолон; етилестренол (19-nor- 17α -pregna-4-en- 17 -ol); флуоксиместерон; формebolон; фуразабол (17β -hidroksi- 17α -metil- 5α -androstano[2,3-c]-furazan); гестринон; 4-хидрокситестостерон ($4,17\beta$ -dihidroksiandrost-4-en-3-on); местанолон; местеролон; метенолон; метандиенон (17β -hidroksi- 17α -metilandrost-1,4-dien-3-on); метандриол; метастерон (2α , 17α -dimetil- 5α -androstano-3-on- 17β -ol); метилдиенолон (17β -hidroksi- 17α -metilestra-4,9-dien-3-on); метил-1-тестостерон (17β -hidroksi- 17α -metil- 5α -androst-1-en-3-on); метилнортестостерон (17β -hidroksi- 17α -metilestra-4-en-3-on); метилтестостерон; метриболон (metiltrienolon, 17β -hidroksi- 17α -metilestra-4,9,11-trien-3-on); миболерон; нандролон; 19 – норандростенедион (estra – 4 – en – $3,17$ – dion); норболетон; норклостебол; норетандролон; оксаболон; оксандролон; оксиместерон; оксиметолон; простанозол (17β – hidroksi – 5α – androstano – [3,2-c] pirazol); квинболон; станозолол; стенболон; 1-тестостерон (17β -hidroksi- 5α -androst-1-en-3-on); тетрахидрогестринон (18α -homo-pregna-4,9,11-trien- 17β -ol-3-on); тренболон и друге супстанце са сличном хемијском структуром или сличним биолошким ефектима.

б. Ендогени** AAS:

андростенедиол (androst-5-en- 3β , 17β -diol); андростенедион (androst-4-en- $3,17$ -dion); дихидротестостерон (17β -hidroksi- 5α -androstano-3-on); прастерон (dehydroepiandrosteron, DHEA); тестостерон и следећи метаболити и изомери:

Остали анаболички агенси укључују, али нису ограничени на следеће 5α -androstano- 3α , 17α -diol; 5α -androstano- 3α , 17β -diol; 5α -androstano- 3β , 17α -diol; 5α -androstano- 3β , 17β -diol; androst-4-en- 3α , 17α -diol; androst-4-en- 3β , 17α -diol; androst-4-en- 3β , 17β -diol; androst-5-en- 3α , 17α -diol; androst-5-en- 3α , 17β -diol; androst-5-en- 3β , 17α -diol; 4-androstendiol (androst-4-en- 3β , 17β -diol); 5-androstenediol (androst-5-en- $3,17$ -dion); epi-dihydrotestosteron; epitestosteron; 3α -hidroksi- 5α -androstano- 17 -on; 3β -hidroksi- 5α -androstano- 17 -on; 19-norandrostero-19- noretioholanolon.

супстанце:

кленбутерол, селективне модулаторе андрогенских рецептора (SARM), тиболон, зеранол, зилпатерол.

За потребе овог одељка:

* „егзогена“ означава супстанцу која не може настати природно у организму.

** „ендогена“ означава супстанцу која може настати природно у организму.

S2. ПЕПТИДНИ ХОРМОНИ, ФАКТОРИ РАСТА И СРОДНЕ СУПСТАНЦЕ

Забрањене су следеће супстанце и њихови ослобађајући фактори:

1. Агенси који стимулишу еритропоезу (нпр. eritriopoetin (EPO), darbopoetin (dEPO), metoksi polietilen glikol-epoetin beta (SERA), hematid);
2. Хорионски гонадотропни (CG) и лутеинизирајући хормон (LH) забрањени само код мушкараца;
3. Инсулини;
4. Кортикотропини;
5. Хормон раста (GH), инсулину сличан фактор раста-1 (IGF-1), механо фактор раста (MGF); фактор раста пореклом из тромбоцита (PDGF); фибрибластни фактор раста (FGF); васкуларно-ендотелни фактор раста (VEGF); хепатоцитни фактор раста (HGF) као и било који други фактор раста који има утицај на синтезу или деградацију протеина у мишићима, тетивама и лигаментима, васкуларизацију, искористљивост енергије, способност регенерације или замене типа мишићних влакана;
6. Препарати тромбоцита (нпр. Концетрати тромбоцита, blood spinning*) који се примењују интармускуларно. Други путеви примене захтевају декларацију о употреби у складу са Међународним стандардима о Изузећу ради примене у терапеутске сврхе.

и остале супстанце са сличном хемијском структуром или сличним биолошким ефектом.

* метода вантелесне стимулације сопствених тромбоцита на повећану продукцију фактора раста који ће се применити на даваоцу (пример преводиоца)

S3. БЕТА-2 АГОНИСТИ

Забрањени су сви бета-2 агонисти (укључујући оба оптичка изомера) осим салбутамола (максимално 1600 микрограма током 24ч) и салметерола унетих путем инхалације који захтевају декларацију о употреби, у складу са Међународним стандардима о Изузећу за терапеутску примену.

Присуство салбутамола у урину у концентрацији већој од 1000 mg/mL ће се сматрати **неповољним аналитичким налазом**, а не последицом терапијске примене, осим уколико спортиста докаже кроз контролисано фармакокинетско праћење, да је абнормани налаз последица примена терапијске дозе (максимално 1600 микрограма током 24ч) инхалираног салбутамола.

S4. АНТАГОНИСТИ И МОДУЛАТОРИ ХОРМОНА

Следеће класе су забрањене:

- 1 Ароматизирајући инхибитори укључују, али се не ограничавају на: аминоглутетимид, анастрозол, androsta-1,4,6-trien-3,17dion (андростатриендион), 4-androsten-3,6,17 trion (6 okso), ексеместан, форместан, летрозол, тестолактон.

2. Селективни модулатори естрогенских рецептора (SERMs) укључујући, али не ограничавајући се на: ралоксифен, тамоксифен, торемифен.
3. Остале антиестрогене супстанце укључују, али се не ограничавају на: кломифен, циклофенил, фулвестрант.
4. Агенси који модификују функцију миостатина укључују, али се не ограничавају на: инхибиторе миостатина.

S5. ДИУРЕТИЦИ И ДРУГИ МАСКИРАЈУЋИ АГЕНСИ

Маскирајући агенси су забрањени. Они укључују:

диуретике, пробенецид, плазма експандере (нпр. глицерол, итравенску примену албумина, декстрана, хидроксиетил скроба и манитола) и остале супстанце са сличним биолошким ефектима.

Диуретици укључују:

ацетазоламид, амилорид, буметанид, канренон, хлорталидон, етакринска киселина, фуросемид, индапамид, метолазон, спиронолактон, тиазиди (нпр. бендрофлуметиазид, хлоротиазид, хидрохлоротиазид), триамтерен, и друге супстанце сличне хемијске структуре или са сличним биолошким ефектом (осим дросперина, памаброма и топичког дорзоламида и бримзоламида, који нису забрањени).

Изузетак (изузеће) за терапеутску употребу за диуретике и маскирајуће агенсе не важи ако **урин спортисте** садржи неведене супстанце уз истовремено присуство неке **забрањене супстанце** на или испод нивоа граничних вредности прага.

ЗАБРАЊЕНИ МЕТОДИ

M1. ПОБОЉШАЊЕ ТРАНСПОРТА КИСЕОНИКА

Следеће методе су забрањене:

- а. Допинг крви, укључујући аутологну, хомологну и хетерологну трансфузију крви односно производе црвених крвних зрнаца било ког порекла.
- б. Вештачко побољшање преузимања, транспорта и испоруке кисеоника укључује, али се не ограничава на: перфлуорохемијска средства, ефа-проксирал (RSR13) и модификоване хемоглобинске производе (нпр. замену за крв базирану на хемоглобину, микроинкапсулиране продукте хемоглобина). Примена кисеоника није забрањена.

M2. ХЕМИЈСКЕ И ФИЗИЧКЕ МАНИПУЛАЦИЈЕ

- а. Забрањено је **уплитање (фалсификовање)**, или покушај уплитања, ради промене интегритета и валидности **узорака** узетих током **допинг контроле**. Ово укључује, али се не ограничава на, катетеризацију, замену и/или промену квалитета урина (нпр. протеазе).
- б. Интравенске инфузије су забрањене осим када су добијене током пријема у болницу или клиничког испитивања.

M3. ГЕНСКИ ДОПИНГ

Због могућности поправљања спортског наступа забрањено је:

- а. Вршити измену хелија или генетских елемената (нпр. DNK, RNK);

б. Примена фармаколошких или биолошких агенаса који мењају генску експресију

Забрањени су агонисти активатори пролиферације делта рецептора пероксизома (PPAR δ) (нпр. GW 1516) и агонисти активатора PPAR δ -AMR протеин киназе (AMPK) (нпр. AICAR).

Супстанце и методе забрањене на такмичењу

Као додатак групама S1 до S5 и M1 до M3, следеће групе су забрањене на такмичењу:

ЗАБРАЊЕНЕ СУПСТАНЦЕ

S6. СТИМУЛАНСИ

Сви стимуланси (укључујући оба оптичка изомера где је то од значаја) су забрањени, осим деривата имидазола за топичку примену и оних стимуланаса који су укључени у мониторинг програм за 2010 годину*.

Стимуланси укључују:

а: Неспецифичне супстанце:

Адрафинил; амфепрамон; амифеназол; амфетамин; амфетаминил; бенфлуорекс; бензфетамин; бензилпиперазин; бромантан; клобензорекс; кокаин; кропропамид; кротетамид; диметиламфетамин; етиламфетамин; фампрофазон; фенкамин; фенетилин; фенфлурамин; фенпропорекс; фурфенорекс; мефенорекс; мефентермин; месокарб; метамфетамин (d-); метилхексанамин; метиленидиоксиамфетамин; метиленидиоксиметамфетамин; п-метиламфетамин; модафинил; норфенфлурамин; фендиметразин; фенметразин; фентермин; 4- фенилпирацетам (карфедон); прениламин; пролинтан. Стимуланси који нису изричито наведени овде сматрају се специфичним супстанцама.

б: Специфичне супстанце (примери):

адриналин**, катин***, ефедрин****, етаминван, етилефрин, фенбутрат, фенкамфамин, хептаминол, исометептен, левметамфетамин, меклофеноксат, метилефедрин****, метилфенитад, никетамид, норфенефрин, октопамин, оксилофрин, парахидроксиамфетамин, пемолин, пентетразол, фенпрометамин, пропилахекседрин, псеудоефедрин*****, селегилин, сибутрамин, стрихнин, туаминохептан и друге супстанце са сличном хемијском структуром или сличним биолошким ефектима.

* Следеће супстанце које су укључене у мониторинг програм 2010 (бупропион, кафеин, фенилефрин, фенилпропаноламин, пипрадол, синефрин) не сматрају се **забрањеним супстанцама**.

** Адриналин који је дат са локалним анестетикама или је дат локално (нпр. назално, или у офталмологији) није забрањен.

*** Катин је забрањен када је концентрација у урину већа од 5 микрограма по милилитру.

**** Свака концентрација ефедрина и метилефедрина забрањена ако је у концентрацији већој од 10 микрограма по милилитру урина.

***** Псеудоефедрин је забрањен када концентрација у урину прелази 150 микрограма по милилитру.

S7. НАРКОТИЦИ

Следећи наркотици су забрањени:

бупренорфин, декстроморамид, диаморфин (хероин), фентанил и његови деривати, хидроморфон, метадон, морфин, оксикодон, оксиморфон, пентазоцин, петидин.

S8. КАНАБИНОИДИ

Природни или синтетски Δ9-тетрахидроканабинол (THC) и THC слични канабиноиди (нпр. хашиш, марихуана, HU-210) су забрањени.

S9. ГЛУКОКОРТИКОСТЕРОИДИ

Сви глукокортикостероиди су забрањени ако се дају орално, ректално, интравенски или интрамускуларно. Њихово коришћење захтева одобрење **изузећа за терапеутску употребу (TUE)**.

У складу са међународним стандардима за TUE, декларација о употреби мора бити документована за глукокортикостероиде који се примењују интраартикуларно, периартикуларно, перитендинозно, епидурално, интрадермално и инхалацијом, осим у случају наведеном доле.

Топичко давање препарата у дерматологији (укључујући јонтофорезу и фонофорезу), перианална апликација, као и апликација у пределу уха, носа, у усној дупљи и офтамолошким обољењима нису забрањени и не захтевају ниједан облик TUE, нити декларацију о употреби.

Супстанце забрањене у одређеним спортовима

P1. АЛКОХОЛ

Алкохол (етанол) је забрањен само **на такмичењу** у спортовима који су доле наведени. Детекција ће бити обављена анализом даха и/или крви. Праг који означава допинг прекршај (хематолошке вредности) је 0,10 g/l.

- Аеронаутика (FAI),
- Аутомобилизам (FIA),
- Карате (WKF),
- Куглање (FIQ),
- Модерни пентатлон (UIPM) за дисциплине које укључују стрељаштво,
- Мотоциклизам (FIM),
- Мотонаутика (UIM),
- Стреличарство (FITA).

P2. БЕТА-БЛОКАТОРИ

Осим ако није другачије назначено, бета-блокатори су забрањени само **на такмичењу** у следећим спортовима:

- Аеронаутика (FAI),
- Стреличарство (FITA) (забрањено и изван такмичења),
- Аутомобилизам (FIA),

- › Билијар (WCBS),
- › Боб (FIBT),
- › Боћање (CMSB),
- › Бриџ (FMB),
- › Карлинг (WCF),
- › Голф (IGF),
- › Гимнастика (FIG),
- › Мотоциклизам (FIM),
- › Модерни пентатлон (UIPM) за дисциплине које укључују стрељаштво,
- › Куглање (FIQ),
- › Мотонаутика (UIM)
- › Једрење (ISAF) само за кормиларе тркачких мечева,
- › Стрељаштво (ISSF, IPC) (забрањено и изван такмичења),
- › Скијање/Скијање на дасци (FIS) у скијашким скоковима, скијашким акробацијама слободним стилем/балету на скијама и балету на дасци,
- › Рвање (FILA).

Бета-блокатори укључују, али нису ограничени на следеће супстанце:
 ацебутолол, алпренолол, атенолол, бетаксоллол, бисопролол, бунолол, картеолол, карведилол, целипролол, есмолол, лабеталол, левобунолол, метипранолол, метопролол, надолол, окспренолол, пиндолол, пропранолол, соталол, тимолол.

Организованост и финансирање спорта у Словенији²

АЛЕШ ШОЛАР, професор физичког васпитања
Секретар Одбора спорта на локалном нивоу
Олимпијски комитет Словеније – Удружење спортских савеза

Кључне речи: организација спорта у Словенији, финансирање спорта у Словенији

1. Увод

Олимпијски комитет Словеније се радо одазвао на позив Спортског савеза Србије, да се представи организованост спорта у Словенији, пре свега са становишта кровне невладине спортске организације, која је удружена заједно са националним олимпијским комитетом и која се зове Олимпијски комитет Словеније – Удружење спортских савеза.

Сарадња спортских организација из Србије и Словеније добро тече све време и сигурни смо, да ћемо сарадњом моћи да на многим подручјима остваримо постављене циљеве и да ћемо са међусобном помоћи постићи више и боље резултате.

У наставку је представљен кратак преглед организованости спорта и финансирање спорта у Словенији од клубова, савеза, до олимпијског комитета. Изложени су подаци о финансирању на националном нивоу, на општинском нивоу, од стране Фондације за спорт – средства лутрије и преко средстава, која добијамо од стране Европске уније.

Детаље и додатне информације о организованости и финансирању спорта у Словенији је могуће прегледати и преко детаљне анализе националног програма спорта у Републици Словенији. Потребно је поменути, да је Национални програм спорта у Словенији на снази од 2000. године до 2010. године и да је у фази свестране анализе и нових предлога програма. То је стратешки документ, који поред Закона о спорту најбоље детерминира садржајно подручје спорта.

У наставку прилога је текстуално представљен део садржаја, који се надовезује на предавање на семинару за секретаре спортских организација у Србији.

Већи акценат при презентацији је на делу, који се односи на општинске спортске савезе.

² Текст са словеначког превела агенција „ABC prevodi“.

2. Организованост спорта у Словенији

У Словенији је кровна невладина организација Олимпијски комитет Словеније – Удружење спортских савеза, који удружује националне гранске спортске савезе (65 савеза) и општинске спортске савезе (85 општинских савеза, укупно 210 општина).

Спортска друштва су чланови националних гранских савеза или општинских савеза. У већини случајева су чланови како националних гранских савеза, тако и општинских савеза.

Садржајно се целокупни спорт везује за гране. Тако имамо много различитих грана, за које су надлежни грански савези. Посебна овлашћења а такође и чланство у ОКС има само један спортски савез за сваку грану. На пример не могу постојати два атлетска савеза Словеније, иако се код неких грана често појављују случајеви више савеза, односно интереси нових савеза.

ОКС има годишњу скупштину, код које су чланови представници

- › националних спортских савеза олимпијских спортова
- › националних спортских савеза које признаје ИОЦ
- › националних савеза неолимпијских спортова
- › спортисти, који су учествовали на олимпијским играма
- › индивидуални оснивач (Мирослав Церар)
- › представници спонзора
- › регионални представници општинских спортских савеза
- › савеза, који немају гласачко право

Скупштина именује председника, који води и Извршни одбор. У извршном одбору је 19 чланова.

ОКС обавља целу врсту задатака и функција. У основи се рад везује за три стуба

- › Одбор за врхунски спорт
- › Одбор спорта за све
- › Одбор спорта на локалном нивоу

Поред три главна одбора постоје и комисије и радна тела. Наведене су најважније:

- › Словеначка олимпијска академија
- › Комисија за организованост и правне послове
- › Комисија спортиста
- › Комисија за финансијске послове
- › Комисија за спорт жена
- › Комисија за здравствену заштиту и медицинска комисија
- › Комисија за признања
- › Комисија за објекте

Друштва, којих у Словенији има преко 7.500 нису и не могу бити директно чланови ОКС. Одређене задатке свеједно обавља и директно за друштва и спортисте.

На подручју спорта у општинама – спорта у локалној заједници је потребно поменути организованост и сарадњу, која је различита и зависна од локалне организованости, потреба и интереса других организација. У Словенији је осно-

Слика 1: Организованост спорта у Словенији из аспекта ОКС-ЗШЗ

вано 85 општинских спортских савеза. Али имамо 210 општина и 9 градских општина. То значи да у свим општинама немамо спортске савезе.

Због покривања целокупне Словеније и подршке и помоћи свим друштвима и у општинама, где нема спортског савеза, ОКС је успоставио пројекат Регионалне канцеларије ОКС. Основане су и регионалне канцеларије, које брину о помоћи подршци деловању друштава у општинама.

Основаних је 11 регионалних канцеларија. ОКС обезбеђује део средстава за деловање. Деловање канцеларија је у надлежности Одбора спорта на локалном нивоу.

Слика 2: Органиграм Одбора спорта на локалном нивоу

Тренутно важећи модели организованости спорта у општинама

- У општини није основан спортски савез, нити је основан јавни завод за спорт. Јавним задацима руководи општина – служба за друштвене делатности, програме изводе друштва и други извођачи.
- Основан је јавни завод за спорт или је основан општински спортски савез (основан је само један субјекат), који обавља и задатке у јавном интересу.
- Основани су како општински спортски савез тако и јавни завод за спорт, а при томе су облици сарадње различити.

Подручја деловања општинских спортских савеза

- Помоћ друштвима на свим нивоима (код конкурса, сакупљања документације, промоције, рачуноводско финансијских послова, информисања, тражења средстава)
- Заједничко заступање интереса цивилне спортске сфере у општини
- Додела признања за спортске резултате, спортске раднике и добровољце
- Сарадња у припреми јавних докумената, који уређују подручје спорта
 - Стратегија развоја спорта у општини
 - Годишњи програм спорта у општини
 - Правилник за суфинансирање и вредновање програма у општини
- Извођење задатака, који су у јавном интересу (информатика, спорт деце и омладине, координација програма...)

Деловање општинског спортског савеза и стручна служба савеза

- Спортски савез аутономно делује на нивоу органа савеза са редовном годишњом скупштином, седницама управног или извршног одбора, надзорним и дисциплинским органима
- Стручна служба спортског савеза поред обезбеђивања основних захтева деловања савеза, брине о остваривању програма, који је у оквиру програма друштава или програма радова, који су у јавном интересу и задатке изводи по овлашћењу општине. Како и на који начин делује стручна служба је различито и зависи од расположивих средстава и обима посла:
- Спортски савез делује само са волонтерским кадром
- Спортски савез има запослени кадар, који саставља стручну службу (секретар, стручни сарадник, секретарица, информатичар, рачуновођа...)
- Спортски савез нема запослени кадар, све задатке стручне службе у смислу извођења постављеног програма рада савеза обавља стручна служба, која је запослена на општини или у јавном заводу

3. Финансирање спорта у Словенији

Финансирање спорта у Словенији тече на више нивоа и из више извора. Значајни јавни извори су средства из буџета, која се деле на основу годишњег програма спорта и конкурса Министарства за школство и спорт. На локалном

нивоу се обезбеђују средства из буџета општина за друштва, програме, објекте и при томе свим поступцима руководи општина у складу са својим правилником и одредбама. Значајан извор средстава за словеначки спорт представљају средства, која добијамо преко лутрије и преко игара на срећу. Са наменом расподеле средстава је основана Фондација за финансирање спортских организација у Републици Словенији. У последње време значајан удео јавних извора представљају и средства, која добијамо преко фондова Европске уније.

Као пример можемо навести информацију, да финансирање Олимпијског комитета Словеније – Удружења спортских савеза представљају 70 % спонзори и 30 % јавни извори.

Основ за финансирање из јавних буџетских извора је Закон о спорту и Национални програм спорта.

Финансирање спорта на националном нивоу

На националном нивоу се садржаји у највећој мери финансирају преко конкурса Министарства за школство и спорт Републике Словеније. Финансирање тече у складу са Годишњим програмом спорта (мишљење ка годишњем програму спорта даје ОКС-ЗШЗ) и конкурсом, који објављује министарство.

На конкурс се могу пријавити сви извођачи годишњег програма спорта. А у највећој мери средства су намењена:

- Олимпијском комитету Словеније – Удружењу спортских савеза
- Националним гранским спортским савезима
- Другим удружењима
- Јавном заводу за спорт
- За подручје информатике, развоја, допинга, издаваштва...

Министарство за школство и спорт сваке године објављује и конкурс за суфинансирање инвестиција и изградње спортских објеката. На овај конкурс се могу пријавити власници или управљачи спортских објеката. У већини случајева су то општине, неки савези и друштва.

За 2009. годину је било преко буџета обезбеђених укупно 34.994.333 ЕУР.

За инвестиције у спортску инфраструктуру 19.871.718 ЕУР. За делатности 15.122.615 ЕУР.

Годишњи програм спорта у РС и правилник – критеријуме за финансирање доноси Влада Републике Словеније, сагласност – мишљење даје ОКС– ЗШЗ.

У великој мери се поштује категоризација, коју изводи ОКС – ЗШЗ, а потврђује је Владин стручни савет за спорт.

Финансирање спорта у општинама

Свака општина у Словенији преко буџета обезбеђује средства за спортске програме, за деловање друштава и суфинансирање изградње и за инвестиције у спортске објекте. Укупно у свим општинама је у 2008. години за подручје спорта било намењених 71.491.679 ЕУР. Податке о финансирању спорта општине морају слати Министарству за финансије Републике Словеније.

Улога цивилне сфере – спортског савеза: Усклађеност програма и финансирања са друштвима, и брига о уравнотеженом и планираном дугорочном развоју спорта. Али то на жалост није обезбеђено у свим општинама.

Поступци и надлежности у општини у вези финансирања спорта

- **Законски основ:** Закон о спорту, национални програм спорта, Закон о локалној самоуправи, Правилник о поступцима за извршавање буџета РС, Закон о управном поступку.
- **Општински савет – потврђивање:** Правилник, Критеријуми, висина средстава – буџет и годишњи програм спорта.
- **Градonaчелник:** Именовање комисије за избор, Потписивање уговора са изабраним извођачима.
- **Општинска управа:** Објављивање конкурса, Одлука о избору извођача.
- **Спортски савез:** мишљење о правилнику и критеријумима, мишљење или сагласност са годишњем програму спорта, у комисији треба да буду представници општинског спортског савеза.

Финансирање спорта преко Фондације за спорт

Средства, која су добијена преко Лутрије Словеније и Спортске лутрије се деле инвалидским организацијама и спортским организацијама. За финансирање инвалидских организација је основана Фондација за финансирање инвалидских организација.

За финансирање спортских организација је основана Фондација за финансирање спортских организација у Републици Словенији.

У 2010. години је предвиђених 13.500.000,00 ЕУР за суфинансирање спортских програма и пројеката и инвестиција у спортску инфраструктуру.

Фондација за спорт је самостална организација. Води је директор, закључке и одлуке усваја Савет Фондације. Савет фондације заступају представници ОКС-ЗШЗ, представници савеза, који нису чланови ОКС, представници општина, представници владиног стручног савета.

Поступак:

- Савет фондације усваја садржај јавног конкурса
- Фондација објављује Јавни конкурс
- Избор припреме комисије
- Одлуке потврђује Савет фондације
- Пријавити се могу сви извођачи на подручју спорта (ОКС, савези, друштва, предузећа)

Финансирање спорта преко европских извора

Одређени програми на подручју спорта су суфинансирани и преко различитих фондова Европске уније. У великој мери је реч о пројектима, код којих спорт представља средство за постизање виших циљева. Заједнички интереси су, да се подручје спорта самостално финансира, а не само као средство за постизање циља, да образује, да има социјални интегритет, да повећа стандард и конкурентност.

Међу значајним пројектима, који су суфинансирани од стране ЕУ можемо поменути изградњу спортско туристичке инфраструктуре и оспособљавање спортских кадрова. Оба пројекта су изразито значајна за побољшање целокупног сектора спорта. Спортски објекти омогућавају извођење активности и извођење значајнијих природби. Оспособљен и образован кадар обезбеђује добар рад на свим подручјима спорта (спорт деце и омладине, врхунски спорт, спортска рекреација, спорт инвалида).

Наведен је и посебан пројекат, који је намењен јачању улоге невладиних организација. При томе је једно од подручја и спорт и рекреација. Важно је то, да се преко овог извора добијају средства за деловање спортских организација и за оспособљеност спортских организација. Истовремено се воде поступци промене законодавства и припрема предлога новог законодавства. Део пројекта представља и припрема предлога за пренос задатака јавног сектора (министарства, општине, јавни заводи) на невладин сектор (савези и друштва). И то је усмерење ЕУ, да се смањује број запослених у јавној управи и да се даје више овлашћења невладиним организацијама.

Наведена три примера пројеката, суфинансираних из европских средстава:

- Пројекат Суфинансирање изградње спортско туристичке инфраструктуре. Суфинансиран од стране Европске уније, Европски фонд за регионални развој 2009. до 2010. и Министарства за школство и спорт – 18.000.000,00 ЕУР суфинансирају се важнији спортско рекреативни објекти.

- Пројекат Оспособљавање стручног кадра на подручју спорта 2009. до 2011.

Носилац пројекта ОКС Олимп, Укупно 2.700.000,00 ЕУР за раздобље 2009. до 2011. Пројекат суфинансиран од стране Европске уније Европски социјални фонд и Министарства за школство и спорт

- Пројекат: Мрежа и подршка НВО на подручју спорта и рекреације. Води га Савез за спорт деце и омладине уз сарадњу ОКС. Укупно 160.000,00 ЕУР за године 2009. и 2010. Пројекат је суфинансиран од стране Европске уније, Европски социјални фонд и Министарства за јавну управу.

4. Надзор на подручју спорта у Републици Словенији

Жеља невладиних организација је, да имају већи утицај, да лакше одлучују о стварима, које су везане за савезе и друштва. Садашња и свака друга власт се труди, да о програмима, финансирању и другим важним стварима одлучују јавне институције. Са једне стране је то логично, а са друге стране се на такав начин могу подржати садржаји, који нису обавезно у корист трајног развоја и могу бити само последица интереса оних, који управљају јавним финансијама.

У Словенији на националном нивоу садржаја и сарадње јавног и невладиних сектора добро тече. А у општинама у Словенији је стање различито. То је одраз неадекватног законодавства, које омогућава превелике разлике и финансирање без трајно усклађене политике и стратегије.

Због остваривања националних интереса и због обезбеђивања транспарентности деловања и пословања, потребан је надзор.

Садржајно и генерално за подручје спорта надзор врши Инспекторат за спорт код Министарства за школство и спорт.

Порески и финансијски организације надзиру институције за то основане у Републици Словенији. По новом закону о друштвима имају све друштвене организације, које годишње премашују 840.000 ЕУР обавезну ревизију пословања. То је захтеван и скуп поступак.

Општине су у складу са законом, који уређује деловање општина, дужне Министарству за финансије Републике Словеније посредовати податке о појединачним буџетским ставкама.

Жеља невладиних организација је у томе, да се на подручју спорта ради у корист трајног развоја. То значи, да мора бити урађена дугорочна стратегија, која би требало бити усклађена са савезима и друштвима.

5. Примери добре праксе и примери лоше праксе

Као свугде у свету, тако и у Словенији постоје примери добре праксе и примери лоше праксе на подручју спорта. Обоје је могуће препознати како код појединачне организације, тако и код савеза, који делују на националном нивоу и оних, који делују на локалном нивоу – у општинама.

На националном нивоу је потребно издвојити неке националне гранске спортске савезе, који изразито добро делују и то целовито на свим подручјима делатности. Такви савези су врло успешни. Имају велики број деце, младих и одраслих, који се баве спортом рекреативно или усмерен на такмичарски и врхунски спорт. У Словенији има много примера добре праксе. Издвојити можемо Фудбалски савез Словеније и Џудо савез Словеније. Кључ оба савеза је у томе, да много улажу у основно вежбање, које започиње већ код младих. Фудбалски савез и џудо имају посебне програме за нетакмичарски усмерену децу, такмичарски усмерену децу, одличне програме и тренере за врхунске спортске резултате и на крају крајева добру визију даљег деловања.

Резултати су више него очигледни. Словенија се пласирала на Светско првенство у фудбалу. Фудбал у Словенији игра много деце. Џудо савез има много одличних такмичара. Спортисти, који се такмиче у џуду су носиоци олимпијских, светских и европских медаља. У програмима за децу и омладину стоји врло велики потенцијал за избор нових врхунских такмичара.

Слабу праксу на националном нивоу представља савез који делује уско само за подручје врхунског такмичарског спорта. Такав савез може имати само тренутно врло добре резултате, који могу бити само одраз страних купљених такмичара, или појединачних такмичара, који више представљају изузетак. И такви савези постоје у Словенији и уместо усмеравања садржаја у ширину, њихов рад базира на тренутним резултатима и немају израђену визију за даље. Не залазе на подручје програма спорта деце и омладине. За подручје рекреације и масовног спорта се не интересују и заправо га одбацују.

Пример добре праксе на нивоу општинског спортског савеза је, да се договоре о начину суфинансирања и ускладе интересе. То је најтеже, јер се међу-

собно најтеже договоримо шта ће ко добити. Нема индивидуалног лобирања код градоначелника, свако мора реално проценити своје потребе. Спортски савез припрема стратегију спорта и оквира за садржај и програме.

Пример, који можемо издвојити је Марибор. У овом примеру је реч о претходном усклађивању цивилне сфере за изградњу спортских објеката. У начелу важи правило, да нам је свима потребно и да је наш програм, наша грана најважнија.

Пример Марибора је био добар због:

- припремљеног и усклађеног дугорочног плана
- заједничке подршке целокупне спортске сфере
- градоначелник, општинска управа су прихватили те предлоге
- добро повлачење средстава из јавних извора, јер су били пројекти унапред припремљени за конкурсе
- велика предност на подручју спортских објеката у Словенији (фудбалска утакмица између Русије и Словеније је била у Марибору, имају низ одличних објеката)

Пример лоше праксе општинске организованости је пре свега у томе, да градоначелник или општина не поштују цивилну сферу. Самовољно се воде сви поступци. То проузрокује нетранспарентно финансирање. Граде се непотребни објекти. Улаже се у програме, који немају ширу јавну подршку, већ представљају одраз индивидуалних интереса. Зато што се за то троше јавна средства, то не би смело бити тако. Спорт није подручје, где се могу брзо изводити глобалне промене. Резултати у спорту не настају преко ноћи. Одрас су вешегодишњег рада. Ако на пример на дужи период подстичемо рукомет, рукомет ће највероватније напредовати. Од тога не можемо преко ноћи одустати и одлучити се, да сада у општини више неће бити рукомета и да ће бити само пливања. Дворану за рукомет пустимо, да пропадне – градимо базен. А за четири године, када је на власти нови градоначелник направимо поновне промене.

Пример лоше праксе може бити и деловање општинског спортског савеза, који не делује у интересу друштава, већ преузима задатке друштава и не заступа интересе друштава. У том случају јача своју улогу, а слаби улога друштава. Због неадекватног законодавства постоје могућности, да су савези због преживљавања приморани на такво поступање. То на дуги рок не омогућава добру повезаност и добру сарадњу са друштвима. На крају крајева су друштва та, која су основала савез за извођење помоћи и програма, који су у заједничком интересу.

Школовање стручних кадрова у спорту на високошколским установама у Србији – стање и перспектива

ван. проф. др САША ЈАКОВЉЕВИЋ

Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду

Кључне речи: високошколске установе, школовање, стручни кадар у спорту, наставни програм

Увод

Феномен спорта је данас присутан у целом свету. Велики број младих и одраслих особа се бави неким видом спортских активности. Сви су они, у ширем смислу, **спортисти**, без обзира да ли су њихове активности део **физичког васпитања, рекреативног** (аматерског), **дечијег** или **професионалног** спорта. У простору физичког васпитања бављење спортом има за циљ да поспеши и усмери правилан психо-физички развој младих. У спортској рекреацији се спортским активностима (физичким вежбањем) благотворно делује на организам човека са циљем одржавања или унапређења повољног здравственог статуса човека. Дечији спорт увек има два равноправна циља: подржавање правилног развоја дечијег организма и специфично спортско образовање, што треба да одређени број младих усмери у професионални спорт. Професионални спорт има друге, веома јасне, приоритете: победу, рекорд, односно најбољи могући (врхунски) резултат. У том настојању бављење професионалним спортом може да има и негативне последице по организам спортиста. Али свако професионално занимање носи са собом одређене штетне последице по људе који се њиме баве. Тако су нпр. рудари, чији посао захтева велике физичке напоре, изложени многим штетним утицајима, али и они који раде тзв. канцеларијске послове, који нису изложени физичким напрезањима, такође осећају одређене штетне последице свог занимања. Професионални спорт се тако и означава јер представља, у основи, занимање, као и свако друго.

У односу на то спорт има веома изражену економску компоненту, пре свега професионални, али такође рекреативни и дечији. Велике количине новца циркулишу у спорту, и оправдано се издваја нови тип делатности човека који се означава као **спортска индустрија**. Спорт у различитим формама нуди различитим тржиштима (циљним групама) своје производе: забаву, спортску опрему, маркетиншки простор... и на крају тренере и спортисте. Квалитет производа је пресудан у њиховом материјалном вредновању. Са овог аспе-

кта квалитет тренера и спортиста се огледа једино у њиховим резултатима. Тренери и спортисти увек теже што бољим резултатима, али наравно, њихов мотив није увек и искључиво везан за материјалне добити. Постоји лепеза различитих мотива који тренере, а посебно спортисте, наводе на сталне, велике физичке и менталне напоре које подразумева тренинг у професионалном спорту.

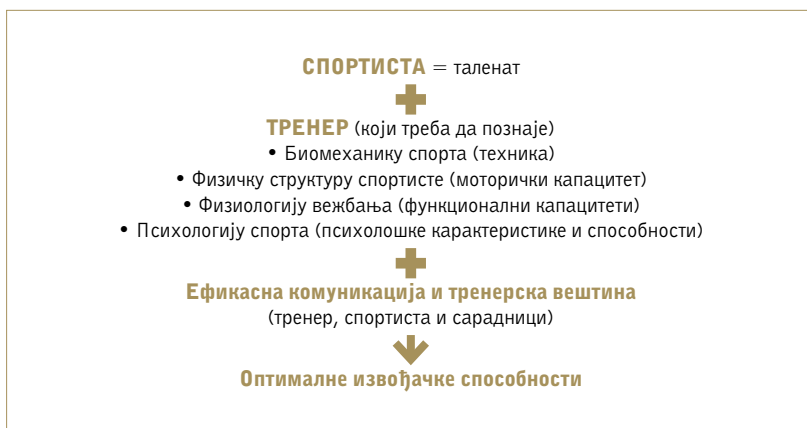
Термин **спорт** своје корене има у латинској речи **disportare**, што значи разносити и француској **desport** која значи растерећење после рада. У енглеском језику **спорт** означава игру, шалу, сво телесно вежбање за које је потребна снага, смелост, умешност (Вујаклија 2006). Првобитна значења речи спорт су указивала на необавезне, забавне активности. У оксфордском речнику **спортске науке** спорт се дефинише као било која високо структурирана, циљно орјентисана физичка активност, вођена по одређеним правилима, која има висок ниво ангажовања, и подразумева неку форму борбе са самим собом или другима, и има такође неку карактеристику игре (Кент 1996). Стефановић (2006) спорт означава као феномен кога чине тачно, по правилима одређени покрети телесне активности који се изводе приликом такмичења са циљем да се оствари победа/рекорд.

Знање и технологија су основни фактори у развоју спорта, па тако и у постизању спортског резултата. Они долазе из спортске праксе и спортске науке. У научном систему спорта постоји прожимање спорта са великим бројем научних дисциплина које су настале, али и постале битне за развој научне мисли у области спорта. Спортска наука се дефинише као тражење објективног знања добијеног посматрањем спорта. Достигнућа спортске науке су неопходна у развоју спортиста и одређене спортске гране/ дисциплине уопште.³ Свакако да је таленат најважнији фактор за постизање врхунских спортских достигнућа. Међутим проналажење талентованих спортиста и њихов развој се морају базирати на принципима спортске науке. Зато се достигнућа спортске науке најпре користе у идентификацији спортског талента, а онда за његов развој. Тренери и истраживачи треба да тесно сарађују. Посебно је важно да тренер познаје основе додирних (граничних) дисциплина као што су: **функционална анатомија, физиологија спорта, психологија спорта, теорија спортског тренинга, аналитика и дијагностика** и др. На овај начин се стварају солидни предуслови за постизање оптималне (најбоље) извођачке способности спортиста (Сл. 2).

Одговарајуће информације и знања из ових граничних дисциплина се добијају једино у процесу школовања у високошколским установама. Осим тога, високошколске установе дају теоријска и практична знања из поједине, конкретне спортске гране/дисциплине.

Неопходност школовања стручњака у спорту је сама по себи разумљива, али је корисно навести три става, од многих, који су наведени у Стратегији раз-

³ Због тога у земљама које имају амбиција да њихови представници постижу врхунске резултате на међународним такмичењима постоје асоцијације које окупљају научнике спортске науке, као нпр. BASES – British Association of Sport and Exercise Sciences у Великој Британији (Winter 2007).

Сл. 2 Шематски приказ општег модела развоја извођачке способности спортисте (Важни 198).

воја спорта у Србији за период од 2009. до 2013. године (усвојена од стране Владе Републике Србије 2008. године):

- Спорт деце и омладине налази се у веома тешком стању.
- Први приоритет је развој спорта деце и омладине.
- Образовање и наука су кључни фактори будућег развоја спортског система.

Стручни кадрови у спорту

Стручни кадрови у спорту се одређују номенклатуром занимања у спорту. Номенклатура занимања је због тога важан документ јер се на тај начин институционализују кадрови у спорту. Израда номенклатуре је веома софистициран посао. Она мора да буде свеобухватна и у складу са позитивним стањима и трендовима у спортској пракси. Са друге стране она треба да помогне да се елиминишу негативни трендови спортске праксе, као што је рад неквалификованих и нестручних кадрова. Номенклатура може да буде веома јако средство у успостављању позитивних и јасних односа међу стручним кадровима у спортској пракси. У том смислу се у Србији, данас, води веома озбиљна кампања о изradi нове номенклатуре занимања у спорту.

У спорту се препознају две основне групе стручних кадрова: **спортски стручњаци** и **стручњаци у спорту**. Спортски стручњаци су: тренери, организатори рекреације, и инструктори, дакле они који организују, управљају и реализују основне активности у спорту – тренинг (такмичење), вежбање и обучавање.

Стручњаци у спорту су: лекари, физиотерапеути, масери, психолози, нутриционисти, менаџери, агенти и други. То су особе чије основно занимање и образовање није спортско, него су они стручњаци из граничних дисциплина.

Када се говори о школовању стручних кадрова у спорту мисли се само на спортске стручњаке.

У процесу системске едукације спортских стручњака постоје два нивоа: **оспособљавање** и **школовање**. Разлике између та два нивоа су суштинске, те се они никако не могу изједначавати. Оспособљавање је процес у коме се особе које имају средње образовање или високо образовање из неке друге, „не-спортске“ струке оспособљавају за рад у спорту. То се реализује кроз курсеве са фондом часова од 60 до 240, у зависности од степена. Обично постоје три степена: I степен – 60 часова, II – степен – 120 часова и III степен – 240 часова. Уобичајено је да од сваког тог фонда часова најмање 50% отпада на часове из граничних дисциплина, а других 50% или мање на часове конкретне спортске гране/дисциплине. Са друге стране сви студијски програми на високошколским установама имају вишеструко већи број часова и из граничних дисциплина и из поједине спортске гране/дисциплине. Тако, нпр. у односу на максималних 240 часова, из свих области, у оспособљавању III степена, студијски програми струковних студија (трају 3 године) имају 3 до 4 пута више часова. Само је конкретна спортска грана/дисциплина покривена са 300 до чак 500 часова. Оспособљавање је измерено једино за стицање звања инструктор.

Школовање стручних кадрова у спорту у Србији има релативно дугу традицију. Први озбиљнији вид едукације стручњака у спорту и физичком васпитању потиче из 1938. године, када је у Београду основан **Једногодишњи течај за спремање наставника телесног васпитања по школама** (имао је 25 предмета). Следеће године је у Београду основана **Школа за телесно васпитање** (у рангу педагошке школе) са 30 наставних предмета. **Државни институт за физкултуру** (ДИФ) је основан 1946 године у Београду и може се рећи да су из те институције настали сви факултети спорта и физичког васпитања на простору бивше Југославије. Дуги низ година су постојале Више тренерске школе, пре свега организоване уз Факултете. Међутим, реформом вишег и високог школства, и усклађивањем са европским стандардима, више школе од 2007. године не постоје. Све више школе у Србији су морале да се трансформишу у високе струковне студије или да нестану. У том циљу је уведен поступак акредитације високошколских установа која подразумева давање дозволе за рад појединим високошколским установама под условом да су испуниле велики број услова (проспекти, наставни кадар, студијски програми и друго).

У односу на то, данас у Србији постоје: високе школе (факултети) струковних студија, и високе школе (факултети) академских студија.

На **струковним** студијама изводи се струковни студијски програм, који оспособљава студенте за примену знања и вештина потребних за укључивање у радни процес. Ове студије су пандан некадашњим Вишим школама.

На **академским** студијама изводи се академски студијски програм, који оспособљава студенте за развој и примену научних, стручних и уметничких достигнућа.

Осим тога студије су подељене у студије првог, другог и трећег степена. Студије првог степена су:

➤ основне академске студије (трају 3 или 4 године), и

➤ основне струковне студије (трају 3 године).

Студије другог степена су:

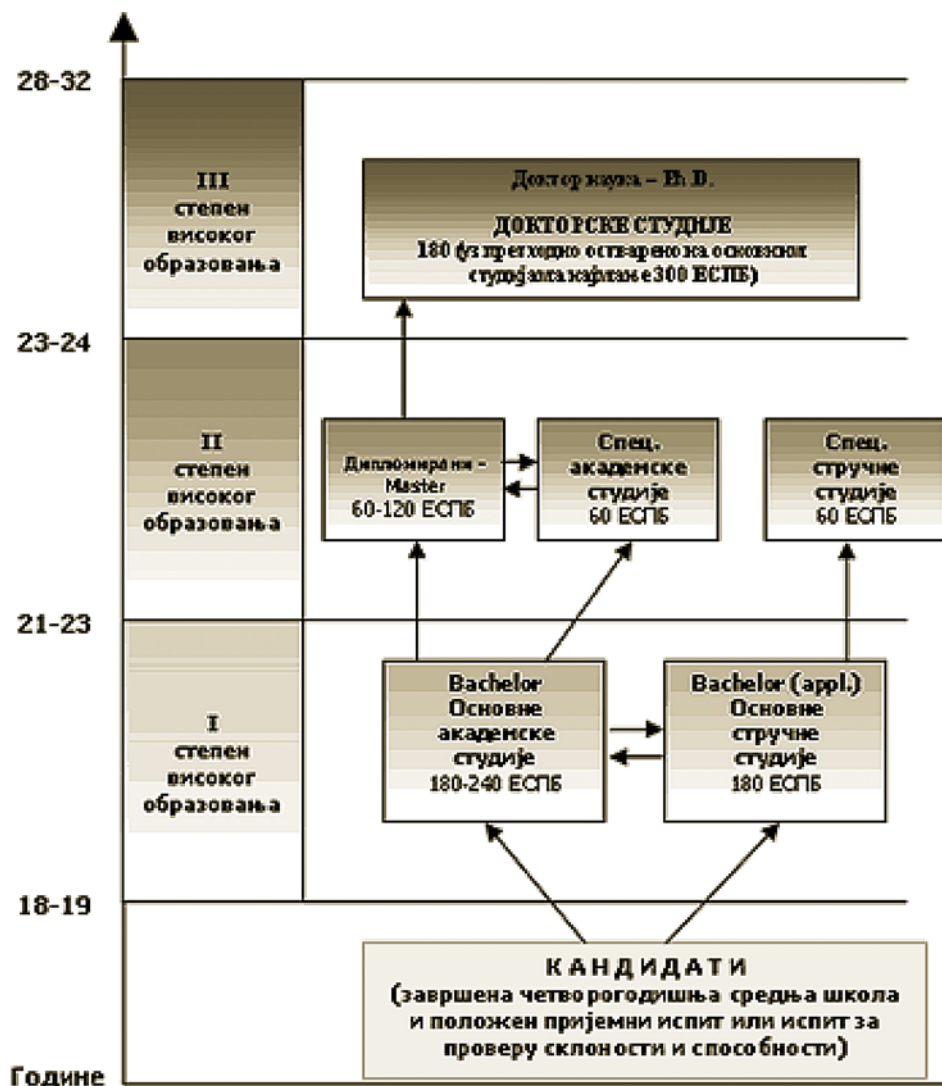
➤ дипломске академске студије – master (трају од 1 или 2 године),

➤ специјалистичке академске студије (трају 1 годину), и

➤ специјалистичке струковне студије (трају 1 годину).

Студије трећег степена су докторске академске студије (трају од 1 до 3 године).

Слика 3 приказује схему новог система високог школства. Свака година студија носи 60 ЕСПБ бодова. ЕСПБ означава **европски систем преноса бодова**, и потекао је од **European Credit Transfer System (ECTS)** и представља ну-

Сл. 3 Схематски приказ новог система високог образовања (www.kaprk.org)

меричку вредност којом се вреднује ангажовање студената неопходно за савла- давање: предмета у целини, свих предмета у семестру, академске године и це- лог студирања. Сви облици активне наставе, укључујући и испит, чине целину. Бодови се стичу у оквиру наставних активности које су предвиђене за сваки предмет, али се признају тек пошто студент положи испит из одговарајућег предмета.

Реформа високог школства у Србији је усклађена са одређеним европ- ским документима, пре свега **Болоњском декларацијом**. Основна идеја Болоњ- ске декларације је да се унифицира високо образовање на европском простору. Осим тога систем студирања је конципиран тако да се рационализују и реду- кују информације које студенти добијају, као и да се прецизно контролише оп- терећеност студената, а посебно се инсистира на примењивању стечених знања. Успешност студента у савлађивању појединог предмета континуирано се прати током наставе и изражава се поменути ЕСПБ бодовима.

Испуњавањем предиспитних обавеза и полагањем испита студент може остварити највише 100 поена. Студијским програмом утврђује се сразмера пое- на стечених у предиспитним обавезама и на испиту, при чему предиспитне обавезе учествују са најмање 30, а највише 70 поена.

Успех студента на испиту изражава се оценом од 5 (није положио) до 10 (одличан). На слици 4 је дат пример могућег оцењивања из неког предмета.

• Предавања и активност	5–10 бодова
• Вежбе и активност	5–15 бодова
• Колоквијум	10–15 бодова
• Попуњен практикум	10–15 бодова
• Завршни испит	<u>25–45 бодова</u>
	55–100 бодова
Коначне оцене	
10 = 95–100 бодова	
9 = 85–94 бодова	
8 = 75–84 бодова	
7 = 65–74 бодова	
6 = 55–64 бодова	

Сл. 4 Пример могућег начина оцењивања студената на испиту

На слици 5 је дат табеларни приказ наставног плана 1. године струковних студија, студијски програм спортски тренер на Факултету спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду. Дати су предмети које студенти слушају. За сваки предмет је наведен недељни фонд часова предавања, вежби и праксе, као и број ЕСПБ бодова.

У Србији данас постоји десет акредитованих високошколских установа које имају више или мање сличне програме (Сл. 10). Пет установа су у влас- ништву државе, а пет су приватне школе.

Сл. 5 Табеларни приказ наставног плана 1. године струковних студија – спортски тренер на ФСФВ

Предмет	Семестар	Предавања	Вежбе	Пракса	ЕСПБ
Анатомија	1	4	1	0	7
Информатика	1	4	1	0	5
Историја спорта	1	3	0	0	4
Психологија	1	3	1	0	5
Теорија спорта	1	3	0	1	4
Т и П спортске гране 1	1	2	2	4	5
Антропомоторика	2	2	4	0	8
Физиологија физ. акти.	2	4	1	0	7
Т и П спортске гране 2	2	2	2	4	7
Изборни блок 1	2	1 или 2	1 или 2	0	8

Сл. 6. Табеларни приказ акредитованих високошколских установа у Србији

Висока школа	Студијски програми
УНИВЕЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ФАКУЛТЕТ СПОРТА И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА БЕОГРАД	ОСС – РЕКРЕАЦИЈА ОСС – СПОРТ ОАС – ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ И СПОРТ ДАС – ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ И СПОРТ ДС – ЕКСПЕРИМЕНТАЛНЕ МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА ХУМАНЕ ЛОКОМОЦИЈЕ
УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ – ФАКУЛТЕТ СПОРТА И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА НОВИ САД	ОСС – СПОРТСКИ МЕНАџЕР ОСС – ТРЕНЕР ОАС – ПРОФЕСОР ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА И СПОРТА ДАС – ДИПЛ. ПРОФЕСОР ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА И СПОРТА ДС – ДОКТОР НАУКА– ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА И СПОРТА
УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ – ФАКУЛТЕТ СПОРТА И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА НИШ	ОСС – СПОРТ ОАС – ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ И СПОРТ ДАС – ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ И СПОРТ ДС – СПОРТСКЕ НАУКЕ
УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ – ФАКУЛТЕТ ЗА СПОРТ И ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ ЛЕПОСАВИЋ	ОАС – ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ И СПОРТ ДАС – ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ И СПОРТ ДС – ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ И СПОРТ
ДРЖАВНИ УНИВЕРЗИТЕТ У Н. ПАЗАРУ – ФАКУЛТЕТИ НОВИ ПАЗАР	ОАС – СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА (НАСТАВНИК ФИЗ. ВАСП. И СПОРТА ДС – СПОРТ/ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Висока школа	Студијски програми
ВИСОКА ШКОЛА ЗА СПОРТСКЕ ТРЕНЕРЕ БЕОГРАД (ВИСОКА СПОРТСКА И ЗДРАВСТВЕНА ШКОЛА)	ОСС – СПОРТСКИ МЕНАЏМЕНТ ОСС – СПОРТСКИ ТРЕНЕР ОСС – СПОРТСКИ ФИЗИОТЕРАПЕУТ
УНИВЕРЗИТЕТ МЕТРОПОЛИТАН – ФАКУЛТЕТ ЗА СПОРТ И ТУРИЗАМ ТИМС НОВИ САД	ОАС – СТУДИЈЕ СПОРТА – 3 ГОДИНЕ ДАС – МАСТЕР СТУДИЈЕ СПОРТА ДС – СТУДИЈЕ КИНЕЗИОЛОГИЈЕ – 3 ГОДИНЕ
УНИВЕРЗИТЕТ МЕГАТРЕНД – ВИСОКА ШКОЛА ЗА КОШАРКУ „БОРИСЛАВ СТАНКОВИЋ“ БЕОГРАД	ОСС – СТРУКОВНЕ СТУДИЈЕ ЗА КОШАРКУ
ВИСОКА ШКОЛА-АКАДЕМИЈА ФУДБАЛА БЕОГРАД	ОСС – СТУДИЈСКИ СМЕР ЗА ТРЕНЕРЕ ФУДБАЛА ОСС – СТУДИЈСКИ СМЕР ЗА СТРУКОВНЕ СПОРТСКЕ МЕНАЏЕРЕ
АЛФА УНИВЕРЗИТЕТ– ФАКУЛТЕТ ЗА МЕНАЏМЕНТ У СПОРТУ ЗЕМУН	ОАС – МЕНАЏМЕНТ У СПОРТУ ДАС – МЕНАЏМЕНТ У ФИТНЕСУ

ОСС – осн. стурков. студије, ОАС – осн. акад. студије, ДАС – дипломске акад. студије, ДС – докторске студије

Стање и препоруке

У Србији нема поузданих података о образовној структури спортских стручњака. Опште је мишљење да је у спортској пракси мали број образованих стручних кадрова. То је посебан проблем када се ради о тренингу младих. Сматра се, (нема егзактних података) да већина оних који раде са децом немају формално спортско образовање. С обзиром да је у раду са младима циљ поспешивање њиховог интегралног развоја, кроз васпитно-образовни процес, јасно је да са децом морају да раде образовани стручњаци. Оправдана је претпоставка да ће образовани стручњаци радити боље од необразованих, а то потврђује и низ случајева из праксе. Посебан сегмент рада са младим спортистима је селекција. У процесу селекције до пуног изражаја долази образованост тренера, односно познавање важних граничних дисциплина (биологија развоја човека, физиологија спорта, педагогија и др.). Наравно то је важно и у раду са одраслим спортистима – сениорима.

Ово је један од најважнијих разлога за неизоставно законско регулисање права на стручни рад у спорту (лиценцирање). Тренери, у процесу тренинга, излажу спортисте великим оптерећењима, телесним и менталним. Образовани тренер зна шта је то оптимално оптерећење, познаје компоненте оптерећења, зна када треба дати паузу итд. Он не ради „по осећају“, иако не треба занемарити ни интуицију, посебно када су у питању искусни тренери. Идеја је да једног дана велика већина или сви који раде у спорту буду образовани.

Будући спортски стручњаци треба да се образују искључиво на акредитованим високошколским установама. Информације о свакој акредитаованој ви-

сокошколској установи су доступне електронски, на сајтовима тих установа, као и на сајту **Комисије за акредитацију и проверу квалитета**. Зато, пре било каквих активности, кандидати треба да провере да ли су поједине установе акредитоване.

Следећи корак је избор установе на којој ће се будући тренери школовати. Да би се направио добар избор потребно је прикупити ближе информације о високошколској установи. Те информације се могу добити тражењем одговора на следећа питања:

Какав је рејтинг и традиција установе?

У Србији не постоји званично рангирање високошколских установа по квалитету. Традиција, односно трајање једне школе може да буде полазни критеријум али свакако не и одлучујући. Такође, добар показатељ квалитета могу да буду свршени студенти, тренери, који имају одговарајуће успехе у спортској пракси.

Какав је наставни план и програм?

Будући студенти неће увек бити у стању да самостално дају коректан одговор на ово питање. Зато је добро да се консултују са свршеним студентима, тренерима, наставницима физичког васпитања из својих школа или неким другим особама које имају одређено искуство у спорту.

Како се спроводи програм?

За одговор на ово питање је такође потребно консултовати друге. Осим тога, високошколске установе обично организују тзв. **Дан отворених врата** када сви потенцијални студенти могу да дођу и на лицу места се упознају са начином рада и другим значајним активностима.

Какви су материјално – технички услови за одржавање наставе?

Слично, као и за претходно питање, најбољи начин је долазак на **Дан отворених врата**, уз консултације са онима који имају више информација о условима одржавања наставе.

Ко чини наставни кадар?

Квалитет наставног кадра је можда пресудан критеријум за избор неке од високошколских установа. То се посебно односи на професоре и сараднике који

предају уско стручне предмете. Важно је да они, осим формалних и неопходних услова (доктори и магистри наука) буду препознатљиви и као стручњаци у пракси. Они морају имати практичног искуства и познавати проблеме спортске праксе. Само такви наставници ће бити у стању да студентима понуде савремена теоријска али и практична знања.

Закључак

Неопходност школовања стручних кадрова у спорту је потпуно јасна и нема потребе да се посебно објашњава. То потврђује и став из Стратегије развоја спорта у Србији који каже да су **образовање и наука кључни фактори будућег развоја спортског система**. У односу реформу високог школства (у складу са Болоњском декларацијом), данас у Србији постоје високе школе струковних студија, и високе школе академских студија. На **струковним** студијама изводи се струковни студијски програм, који оспособљава студенте за примену знања и вештина потребних за укључивање у радни процес. Ове студије су пандан некадашњим Вишим школама. На **академским** студијама изводи се академски студијски програм, који оспособљава студенте за развој и примену научних, стручних и уметничких достигнућа.

У Србији данас постоји десет акредитованих високошколских установа које имају више или мање сличне програме. Будући спортски стручњаци треба да се образују искључиво на акредитованим високошколским установама. При избору високошколске установе треба водити рачуна о неколико фактора, а пре свега о квалитету наставног кадра и одржавања наставе.

Литература

- Важни, З. (1983). Систем спортског тренинга. Београд: НИПРО Партизан.
- Вујаклија, М. (2006). Лексикон страних речи и израза. Београд: Просвета.
- Група аутора (2007). Акредитација у високом образовању. Београд: Министарство просвете и спорта РС.
- Kent, M. (1996). The Oxford Dictionary of Sports Science and Medicine. Oxford: Oxford University Press.
- Стефановић, Б. (2006). Теорија и пракса спортског тренинга. Београд: ФСФВ.
- Winter, AM et al. – editors (2007). **Sport and Exercise Physiology Testing Guidelines**. BASES, Volume I: Sport Testing. Routledge, T&F Group, London and NY.

Порески третман у спортским организацијама

РАДМИЛА СТАНОЈКОВИЋ
Пореска управа Републике Србије

Кључне речи: приходи спортских организација, буџет, донација, фондови, спонзори, опорезивање, опорезиви приходи, неопорезиви приходи

Опорезивање прихода

Спортске – необитне организације које се финансирају искључиво из јавних и других наменских прихода и не остварују приходе од продаје производа на тржишту или вршења услуга уз накнаду, нису обвезници било каквог пореза. У наведене приходе који се изузимају од опорезивања спадају

- » приходи који се остварују из буџета, фондова и завода
- » приходи остварени по основу чланарина
- » котизација за такмичење, казне за судије и играче, таксе за регулисање спортског статуса и сл.

Спортске – необитне организације које поред наведених прихода остварују и пословне приходе на тржишту обвезници су плаћања пореза и дужни су да те приходе пријаве пореском органу. Опорезиви приходи

- » приходи, остварени продајом добара на тржишту
- » приходи остварени по основу спонзорства
- » приходи од закупнина.

Под спонзорством се подразумева остваривање прихода на тржишту који је регулисан уговором о спонзорству који у свом склопу садржи права и обавезе потписника уговора. Спонзор је у обавези да уплати уговорена средства а прималац средстава да изврши против услугу по уговору – рекламирање и сл. Спортски организације које нису у систему ПДВ-а нису у обавези да плате порез на дозначена средства до износа од 4.000.000. динара, док обвезници ПДВ-а плаћају порез у износу од 18% на уговорена средства.

Донација – поклон подразумева остварени приход без обавезе уговорене стране на против услугу. Порез на поклон се плаћа на примљен готов новац, штедне улоге, депозите у банкама, донације спортске опреме, реквизита. Спортска необитна организација која као поклонопримац има обавезу плаћања пореза на поклон по стопи од 2,5 %. Неопорезиви износ донације – поклона износи 9.000. динара. За случај да вредност донације – поклона прелази

наведени износ макар и за један динар порез се плаћа на укупан износ. Ослобађање пореза на донацију спортске недобитне организације као поклонопримци не плаћају порез на средства која су примљена од:

- фонд или фондација
- прималац донација по међународном уговору који је закључила РС
- на средства примљена од РС, аутономне покрајине односно јединице локалне самоуправе

На приходе од улазница плаћа се порез од 8%. Према одредби члана 25. став 2. тачка 19. Закона, за услуге из области спорта и физичког васпитања лицима која се баве спортом и физичким васпитањем, од стране лица чија делатност није усмерена ка остваривању добити, а која су регистрована за ту делатност прописано је пореско ослобођење без права на одбитак претходног пореза. Према члану 2. Закона о спорту спортом се сматра: спортско образовање (обучавање у физичком вежбању, развој физичких способности и стицање спортских навика), такмичарски спорт (спортски активности усмерене на постизање спортских резултата), рекреативни спорт (спортске активности усмерене на рекреацију која се изводи самостално или у спортским и другим организацијама), школска спортска такмичења (спортска такмичења ученика и студената). У складу са наведеним законским одредбама одржавање спортских такмичења сматра се услугом из области спорта. Међутим, с обзиром да се ова услуга на пружа лицима која се баве спортом и физичким васпитањем на накнаду за услугу по основу продаја улазница за спортска такмичења не може се применити пореско ослобођење без права на одбитак претходног пореза прописано одредбом члана 25. став 2. тачка 19. Закона.

Обрачуни плаћања пореза и доприноса на зараде и друга примања спортиста, спортских стручњака и других лица која се остварују у спортским организацијама

Утврђивање и плаћање пореза на приходе физичких лица, па и на приходе спортиста, спортских стручњака и других лица која исплаћују спортске организације, односно организације за обављање спортске делатности, спортска друштва, и савези (у дањем тексту спортске организације), како по основу запослења тако и по другим основама врши се у складу са законом о порезу на доходак грађана.

Обрачуни плаћања доприноса за обавезно социјално осигурање врши се у складу са законом за обавезно социјално осигурање.

Приходи спортиста и спортских стручњака

Чланом 81. 84а. и 87. Закона прописано је да се другим приходима сматрају и приходи спортиста и спортских стручњака, а чланом 84а. прописано је да приходи спортиста и спортских стручњака обухватају примања која остваре

професионални спортисти, спортски аматери, спортски стручњаци и стручњаци у спорту од спортске организације, односно организације за обављање спортске делатности, спортских друштава и савеза, која немају карактер зараде у смислу прописа којима се уређује спорт, односно радни односи.

Овим приходима сматрају се примања по основу:

- накнаде на име закључења уговора (трансфер и сл.)
- накнаде за коришћење лика спортисте,
- новчане помоћи врхунским спортистима са посебним заслугама,
- стипендије и хранарина које спортиста аматер остварује од спортске организације преко прописаног неопорезивог износа,
- стипендије врхунским спортистима за спортско усавршавање,
- новчане и друге награде,
- национална признања и награде за посебан допринос развоју и афирмацији спорта,
- накнаде и награде за рад спортским стручњацима, односно стручњацима у спорту (тренери, судије, делегати).

Почев од 01. 01. 2007. године опорезиви приход за примања спортиста и спортских стручњака утврђује се одбијањем нормираних трошкова од бруто прихода у висини од 50%. С обзиром на то да приходи спортиста и спортских стручњака спадају у друге приходе по члану 84а. Закона на њих се обрачунава порез на остале приходе по стопи од 20% на основицу умањену за 50%. Овај порез плаћа се по одбитку од сваког појединачног оствареног прихода и допринос за ПИО по стопи од 22,00% и допринос за здрав. осигурање по стопи од 12,3%.

Ако је лице здравствено осигурано по другом основу (по основу за-послења, обављања самосталне делатности, пољопривредне делатности, самостални уметници, као корисник пензије), тада се допринос за здравствено осигурање не обрачунава и не плаћа.

На примања која се не исплаћују по основу рада, не плаћа се допринос за ПИО и допринос за здравствено осигурање. Тако, на пример, уколико спортски савез додељује национално признање спортисти или спортском стручњаку за постигнуте резултате или награду за посебан допринос развоју и афирмацији спорта, и при томе му исплаћује новчану накнаду, на накнаду се плаћа порез на доходак у складу са чланом 84а. Закона о порезу на доходак грађана, а допринос за ПИО се не плаћа.

Доставља се образац ПП ОПЈ-6 и М-УН.

Спортске организације могу члановима клуба – ученицима и студентима исплаћивати стипендије на које се према одредбама члана 9. став 1. тачка 12. Закона не плаћа порез на доходак грађана до 7.787,00 дин месечно. Професионални спортисти немају право на стипендије у смислу члана 9. Закона. Поред тога накнаде за исхрану – хранарине који спортистима аматерима исплаћују аматерски спортски клубови ослобођени су пореза до месечног износа од 6.489,00 динара. Хранарина и стипендије спортистима аматерима преко прописаног неопорезиваног износа које спортиста аматер остварује од спортске организације опорезује се са чланом 85. Закона уз признавање нормираних трошкова од 20 %.

Изузети од плаћања доприноса за ПИО су исплата стипендија и хранарина спортистима аматерима. Приликом исплате изнад опорезивог износа саставља се пореска пријава на образцу ПП ОПЈ-8 и спецификација.

Стипендије врхунским спортистима на основу овлашћења из члана 71. Закона о спорту Министар надлежан за послове спорта утврдио је ближе услове и критеријуме за стипендирање врхунских спортиста и за новчану помоћ врхунским спортистима за које се средства обезбеђују из буџета РС. Стипендије за врхунске спортисте утврђује се за период до годину дана и исплаћује месечно преко гранског савеза чији је врхунски спортиста члан. Ове стипендије се опорезују у складу са чланом 84а. Закона уз признавање нормираних трошкова од 50% без права на одбитак неопорезивог износа.

Накнаде које се приликом спортских такмичења исплаћују редарима, обезбеђењу, лекарима и другим лицима опорезују се по члану 85. Закона и на њих се плаћа и допринос за ПИО.

Приход који остваре спортисти нерезиденти у РС опорезују по прописима РС.

Примања по уговору о делу

Уговор о делу закључује се искључиво за обављање послова који су ван делатности послодавца, што значи да се уговор о делу не може закључити за било који стални посао у спортским организацијама. Ако се повећа обим посла или треба заменити одсутног радника, у тим случајевима није могуће са другим лицем закључити уговор о делу, већ треба закључити радни однос на одређено време или уговор о привременим или повременим пословима.

Уговор о делу закључује се са физичким лицем у писаној форми, у складу са одредбама члана 600. до 629. Закона о облигационим односима.

Порез на доходак грађана по стопи од 20% плаћа се на основицу коју чини бруто износ накнаде, а затим тако добијени износ умањује и за нормиране трошкове по стопи од 20%.

Допринос за ПИО 22,00%.

Допринос за здрав. осигурање за случај повреде на раду и професионалне болести 12,3%.

Доставља се образац ПП ОПЈ-6 и образац М-УН.

Ауторски хонорар

Ауторско дело се одредбом члана 52. и 52а Закона, дефинише као оригинална духовна творевина израђена у одређеној форми, без обзира на његову уметничку, научну или другу вредност, његову намену, величину, садржину и начин испољавања, као и допуштеност јавног саопштавања његове садржине.

Пореску основицу чини разлика између бруто прихода и нормираних трошкова у складу са одредбом члана 55. Закона.

Нормирани трошкови се признају у прописаном проценту од бруто прихода и то:

- 1) за вајарска дела, таписерије, уметничку керамику, керамопластику, мозаик и витраж за уметничку фотографију, зидно сликарство и сликарство у простору у техникама: фреска, графика, интарзија, емајл, костимографију, модно креаторство, и уметничка обрада текстила, 50%
- 2) сликарска дела, графичка дела, уметничка решења, сценографија, научна, стручна, књижевна и публицистичка дела, превоз, музичка и кинематографска дела, рестаураторска и конзерваторска дела у области културе и уметности за извођење уметничких дела, снимање филмова и др. 43%
- 3) за извођење естрадних програма забавне и народне музике за остала ауторска дела 34%

Према одредби члана 56. Закона, стопа пореза на приходе од ауторских права износи 20%. Поред пореза на приходе од ауторских права, на терет лица које оствари приход плаћа се допринос за здрав. осигурање по стопи од 12,3% и допринос за ПИО по стопи од 22,00%.

Доставља се образац ПП ОПЈ-2 и образац М-УН

Накнаде трошкова превоза на службеном путовању у земљи

Чланом 118. став 2. и 3. Закона о раду предвиђено је да запослени има право на накнаду трошкова за време проведено на службеном путу у земљи у складу са општим актом, односно уговором о раду. Накнада трошкова превоза на службеном путовању признаје се у целини према приложеним рачунима. Међутим, за службени пут се може одобрити и употреба сопственог путничког возила, па се у том случају не опорезује накнада прописана по пређеном километру до износа 30% цене једног литра супер бензина, а највише до 4.542,00 динара месечно. Ова накнада се може исплаћивати у неопорезивом износу, само под условом да се ради о службеном путовању, које је обављено по путном налогу. У том смислу Министарство финансија и економије дало је мишљење, бр. 414-00-223/01 од 11. 09. 2001. године.

Уколико се исплаћује већи износ накнаде од неопорезивог, обрачунава се порез на зараде по стопи од 12% за запослене, 20% за незапослене.

б) Неопорезиви износ који се признаје на име накнаде трошкова смештаја на службеном путу утврђен је у члану 18. Закона о порезу на доходак грађана и представља износ исказан у приложеним рачунима, а највише до цене за ноћење у хотелу А или Б категорије. Послодавац може предвидети у свом општем акту или у уговору о раду да запослени може да приложи и рачун хотела -де лукс- категорије, у којем случају постоји обавеза обрачуна и уплате пореза на доходак грађана по стопи од 12% на бруто износ.

ц) Право на пуну дневницу има радник уколико је службено путовање трајало дуже од 12 сати, уколико је радник провео дуже од 8 сати а мање од 12 сати, има право на пола дневнице, и ако је службени пут трајао дуже од 24 сата или више дана, радник има право на пуну дневницу за сваких 24 сата provedених на путу и на пола дневнице за сваки започети дан, ако је у том дану провео више од 8 а мање од 12 сати.

Према члану 18. став 1. тачка 2. Закона о порезу на доходак грађана не опорезује се примање запосленог на накнаду за исхрану на службеном путовању у земљи, а највише до износа од 1.411,00 динара дневно. То значи да је неопорезиви износ дневнице за службено путовање 1.411,00 динара, половина дневнице 705,50 динара итд..

Приликом подизања готовине за исплату пословној банци се подноси налог за исплату и одговарајућа документација (путни налог) уколико је исплата већа од 100.000,00 динара. Уколико се врши исплата изнад неопорезивог износа Пореској управи се подноси образац ПП ОПЈ-1.

Накнада трошкова исхране на службеном путу, као и накнада осталих трошкова службеног путовања (превоз, смештај и сл.), могу да се исплате и лицу које није у радном односу код послодавца, а које је послодавац ангажовао ради обављања одређеног посла, односно функција (члан управног или надзорног одбора, лице ангажовано по уговору о делу и др). Овакве дневнице, из аспекта Закона о порезу на доходак грађана имају третман других прихода који по својој природи чине доходак физичког лица у смислу одредбе члана 85. Закона о порезу на доходак грађана. За ове исплате је исти принцип као и код запослених али на исплату преко неопорезивог обрачунава се и плаћа порез на доходак грађана по стопи од 20% на основицу коју чини опорезиви приход који се утврђује одбијањем нормираних трошкова од бруто прихода у висини од 20%.

Накнада трошкова за службено путовање у иностранство

Према члану 118. став 1. тачка 3.) Закона о раду, запосленом припада накнада за време проведено на службеном путу у иностранство на начин и у висини утврђеној Уредбом о издацима за службено путовање у иностранство.

У члану 18. став 1 тачка 2. Закона о порезу на доходак грађана предвиђено је да се на име накнаде за исхрану признаје највише до износа прописаног од стране надлежног органа, а на име трошкова смештаја према приложеном рачуну, највише до износа цене ноћења у хотелу А или Б категорије. Уредбом је прописано да се раднику признаје хотелски рачун и 40% припадајуће дневнице за трошкове исхране и превоза. Уколико се не приложи рачун за смештај, раднику се опет признаје 40% припадајуће дневнице за трошкове исхране и превоза. Умањење дневница врши се у складу са одредбама члана 10. Уредбе и то: ако је обезбеђен бесплатни доручак за 10%, ако је обезбеђен само ручак за 30%, само вечера 20%, уколико је обезбеђен пун пансион за 60%, при чему се под обезбеђеним смештајем и исхраном подразумева да те издатке сноси лице из стране државе у коју се путује, или је по фактури уплаћен смештај и исхрана.

Дневнице за страну државу у коју се службено путује обрачунавају се од часа преласка границе Србије, а дневнице одређене за страну државу из које се долази, до часа преласка у Србију. Ако се за службени пут користи авионски превоз, дневница се обрачунава од часа поласка авиона са последњег аеродрома у Србији до часа повратка на први аеродром у Србији.

Лице које службено путује има право на целу дневницу за свака 24 сата проведена на службеном путу, и за остатак времена дужи од 12 сати. За остатак времена од 8 до 12 сати обрачунава се половина дневнице.

Издаци за превоз на сл. путу обрачунавају се у висини цене из тарифе за превоз средством које се по општем акту може користити на службеном путу (због чега се карте прилажу уз путни налог, резервације места, аеродромска такса, превоз пртљага). За службено путовање у иностранство може да се користи и сопствени путнички аутомобил, уколико је то предвиђено општим актом и уз одобрење надлежног органа. Треба имати у виду и то да је и у овом случају неопорезиви износ накнаде 30% од цене бензина, а највише до 4.542,00 динара месечно. Други издаци који су у вези са службеним путовањем признају се у стварним износима уз приложену документацију.

Рок за подношење обрачуна трошкова мора бити регулисан општим актом, а најкасније у року од 5 дана од дана када је путовање завршено. На основу обрачуна врши се исплата или повраћај више подигнутих средстава на име аконтације за службена путовања.

Закуп покретне и непокретне имовине

Према одредбама члана 82. Закона приходи које обвезник оствари давањем у закуп опреме транспортних средстава и друге покретне имовине сматрају се осталим приходима. Обвезник пореза на доходак грађана за приходе остварене давањем у закуп покретне имовине је физичко лице које ту имовину издаје у закуп. Стопа пореза на приходе од закупа покретне имовине је 20%.

Служење војног рока у цивилној служби

Према члану 27. став 4. уредбе о вршењу војне обавезе трошкове примања војника обезбеђује и исплаћује организација, односно установа у којој војник служи војни рок у цивилној служби. Почев од 8. маја 2009. године послодавац код кога лице служи цивилни војни рок на накнаду коју исплаћује том лицу не плаћа порез на доходак грађана. При овоме треба имати у виду да се ослобођење од плаћања пореза односи на све исплате почев од 8. маја 2009. године, независно од тога за који се период исплаћују. На накнаде лицима на цивилном служењу војног рока плаћа се само допринос за здравствено осигурање за случај повреде на раду или професионалне болести, сагласно одредбама Закона о здравственом осигурању у износу од 2%, основица овог доприноса је исплаћено примање војника на служењу војног рока у цивилној служби.

Критеријуми за категоризацију спортова, мисаоних спортских игара, спортских вештина, спортиста и спортских стручњака

МИОДРАГ ШЕБЕК, проф.
Спортски Савез Србије⁴

Кључне речи: Спортски Савез Србије, категоризација, правилник, спортисти, спортски стручњаци, спортске игре, спортске вештине

Правилник о категоризацији спортова, мисаоних спортских игара, спортских вештина, спортиста и спортских стручњака

Основно полазиште за израду Правилника о категоризацији спортова, мисаоних спортских игара, спортских вештина, спортиста и спортских стручњака су правилници о категоризацији из 2004. и 2008. године и предлози који су добијени током консултација са републичким и гранским спортским савезима. Током 2009. године Спортски савез Србије је обавио консултације са 82 савеза и прихваћене су све промене које су настале у гранским савезима у систему такмичења, било у домаћим или међународним такмичењима. Коришћена су и искуства других земаља. Поштовани су критеријуми Међународног олимпијског комитета и Олимпијског комитета Србије о препознавању врсте спортске активности, тако да се сада све не назива спортом. Као основа за све је коришћена Стратегија развоја Републике Србије.

На основу наведених критеријума подељене су спортске активности у три категорије: једно су спортови, разврстани у пет група, друга категорија су мисаоне спортске игре, сврстане у једну групу, а трећа категорија су спортске вештине.

Наведеном категоризацијом која се налази у овом Правилнику је обухваћено 74 гранска спортска савеза. За разлику од претходних правилника у којима је усклађивање вршено сваке четири године, покушано је, у договору са Министарством, да се усклађивање врши сваке две године, с обзиром да се спорт тако брзо развија, да се технологија спорта и тренажног процеса тако брзо развија, да има потребе да се период олимпијског циклуса, четири године, на бази којег је до сада вршено усклађивање, сада скрати на две године. Овим Правилником је такође предвиђено да уколико се у току једне године, пре него

⁴ Текст на основу видео записа припремила Милена Драгојевић, Завод за спорт и медицину спорта Републике Србије

што дође до измена и допуна Правилника, појаве или увезу неки нови спортови или неке нове спортске активности у нашу Земљу, након извршене регистрације код Министарства омладине и спорта, те спортове, односно мисаоне спортске игре и спортске вештине сврстају у пету групу.

Претпоставља се да ће бити замерки којих није било приликом јавне дискусије и расправе и након усвајања на Скупштини Спортског савеза Србије и да ће неки бивши спортови који су пребачени у категорију мисаоних спортских игара и спортских вештина, бити оштећени овом категоризацијом, односно овим Правилником. Мисаоне спортске игре и спортске вештине су у предности, јер ће се њихова категоризација вршити сваке године, односно учинак након 31. децембра на основу постојећих критеријума и правилника о бодовању, њима одређивати статус групе где су сврстани неки од спортова.

Овај правилник као и сви правилници о којима ће бити речи, решењем Министра спорта примењује се од 01. јануара 2009. године. То је нешто што је ново у односу на стари правилник из 2004, односно 2008. године.

Правилник о категоризацији спортиста

Правилник о категоризацији спортиста постоји откако постоји бивша Југославија, бивша Србија и Црна Гора и данас држава Србија, с тим што се осавременивао како се спорт развијао, а основни чинилац овог Правилника јесте спортиста. Овим правилником се процењује учинак сваког спортисте како би, на неки начин, био награђен. Та награда стиже сваке године након завршетка такмичарске године и 31. децембра односно до 05. јануара врши се категоризација свих спортиста и разврстава у групе, према развијености спорта, где су већ поређани од прве до пете групе.

Тако је категорија врхунских спортиста, о којима је бринула и све више брине држава, подељена на спортисте који су названи заслужним спортистима, спортистима међународног разреда и спортистима националног разреда.

Другу категорију чине перспективни спортисти. Бригу о њима донекле води и држава, али првенствено о њима бригу треба да води локална самоуправа, јер управо на нивоу локала ови спортисти су перспектива, државних спортиста. Уколико се у локалној самоуправи не буде водило рачуна о овоме доћи ћемо у ситуацију да на нивоу државе имамо све мање врхунских спортиста.

Перспективни спортисти су сврстани у групе: спортисти првог сениорског разреда, спортисти другог сениорског разреда и спортисте трећег сениорског разреда, и то су спортисти који су на нивоу државе углавном другопласирани и трећепласирани, јер првопласирани спадају у категорију спортиста националног разреда. И оно најбитније што је перспектива, што је младост и што је препознала и сама Стратегија развоја спорта у Републици Србији, јесу јуниори. Они су сврстани у спортисте првог јуниорског разреда, спортисте другог јуниорског разреда и спортисте трећег јуниорског разреда.

Сва звања спортистима припадају доживотно, а права која проистичу из стечених звања су различита. За заслужне спортисте она трају четири године,

под условом да се спортиста активно бави спортом. Спортисти међународног разреда, ова права остварују две године, под условом да у том циклусу остварује звање најмање националног разреда. И спортистима националног разреда и перспективним спортистима ова права трају једну годину.

Категоризацију спортиста и додељивање звања врши се сваке године 31. децембра, када се завршава такмичарска сезона.

Шта врхунским спортистима доноси ова категоризација?

Право на национално доживотно признање или, како се у жаргону већ назива, спортска пензија, она овог момента важи само за спортисте који су на програму Олимпијских игара.

Право на регулисање радног спортског стажа. Сваки спортиста, који није у радном односу, који је старији од осамнаест година, а бави се спортом и има једну од ове три категорије, има право на регулисање спортског стажа. Врхунски спортиста такође испуњава услов за кандидата за доделу државне стипендије. Сви категорисани спортисти, врхунски спортисти не могу имати стипендију. Држава омогућила да прва категорија спортова има 15 стипендија, друга 10, трећа 5 и четврта група спортова 3 стипендије, под условом да су у тој четвртој групи спортова спортисти међународног разреда. Сваки категорисани спортиста мора испунити услов да би био кандидат за стипендију.

Следеће олакшање јесте олакшица служења војног рока. Избор места служења војног рока, могућност тренирања за време служења војног рока, могућност учешћа на такмичењима, како на домаћим тако и међународним.

Следећа олакшица јесте упис у средње школе и факултете. И последња олакшица која следује свим врхунским спортистима јесте већа могућност при запошљавању, јер су препознати, популарни, стабилне личности, претпоставка веће способности за рад и слично.

Правилник о праву на стручни рад у спорту и Правилник о номенклатури стручних звања, јесте Категоризација спортских стручњака.

Као услов да би тренер стекао неку категорију, јесте да има најмање звање оперативни тренер, а то је звање из номенклатуре где је оспособљен кроз 120 часова образовања при високошколским установама. Треба напоменути да су грански спортски савези у оквиру програма оспособљавања стручног кадра у подједнакој позицији са високошколским установама, односно да се то оспособљавање може радити искључиво у оквиру сарадње и уговора између гранских спортских савеза и високошколских установа.

Да би неко био категорисан без обзира на резултате мора имати звање оперативни тренер.

Како долазимо до категоризације тренера?

Спортски стручњаци се сврставају или рангирају у три категорије: прва, највиша категорија је заслужни тренер, друга категорија је тренер међународног разреда и трећа категорија је тренер националног разреда. Ова звања, односно категорију додељује Спортски савез Србије на образложени предлог гранског спортског савеза у складу са овим Правилником. И овде, једном додељено звање тренерима припада доживотно.

Како се добија категорија тренера међународног разреда?

Постоје два основа. Први јесте: ово звање може стећи тренер који је у прошле две године радио са двоје спортиста који су својим резултатима стекли статус спортисте међународног разреда. Или тренер који је у прошле две године радио са једним спортистом који је стекао статус спортисте међународног разреда и са пет спортиста који су стекли статус спортисте националног разреда.

У 2007. и 2008. години смо имали редак случај да је неки грански савез предложио неког тренера за категоризацију.

Сви ови правилници се налазе на сајту Министарства омладине и спорта и Спортског савеза Србије, а такође су достављени од стране Спортског савеза Србије у штампаној форми током 2009. године.

У спортском савезу Србије су опредељена два дана у недељи, а то су уторак и четвртак, када сви они који желе неку стручну организациону, саветодавну помоћ, могу, уз претходну најаву, посетити Спортски савез Србије где ће најеминентнији стручњаци бити спремни да одговоре на сва питања. Молимо вас да искористите и ту могућност.

Републички завод за спорт данас – сутра

мр АЛЕКСАНДРА САНАДЕР, др мед. сци. САЊА
МАЗИЋ, др ЉУБИЦА БАЧАНАЦ, др ЖЕЉКО РАЈКОВИЋ,
мр СЛАВИЦА ШАРАНОВИЋ
Републички завод за спорт

Кључне речи: Републички завод за спорт, функционална дијагностика, моторичка дијагностика, психолошка дијагностика, спортски савези, спортисти

Влада Републике Србије донела је 2008. године „Стратегију развоја спорта у Републици Србији од 2009. до 2013. године“ („Службени гласник РС, бр. 110/2008 од 2. 12. 2008. године). Овај документ је од велике важности за све владине и невладине актере у систему спорта. У њему је апострофиран значај Завода кроз његово дефинисање као установе која брине о развоју стручног рада у области спорта и која је лидер у афирмацији струке, као и кроз дефинисање активности ревитализације и унапређења просторних, стручних и административних капацитета Завода.

Спорт, као сложени феномен, захтева интердисциплинарни приступ у проучавању, који се у Заводу гаји још од његовог настанка. Према Закону о спорту (СЛ. гл. РС, бр. 52/96, чл. 39), Завод обавља више делатности: периодично праћење стања физичког развоја и развоја физичких способности деце оmlадине и одраслих; контролу тренираности врхунских спортиста (здравствени статус, тестирање перспективних спортиста на камповима, израда норматива, функционална, моторичка и психолошка дијагностика у спорту) и стручно-саветодавну помоћ спортистима; Индок делатност (вођење матичих евиденције у систему спорта Републике Србије, одржавање базе спортских резултата, праћење спортских резултата, вођење спортске библиотеке, припрема и реализација националних семинара), истраживачко развојну делатност (израда пројеката идентификација младих талената, публиковање стручних и научних радова, стручно усавршавање кадрова), издавачку и пропагандну делатност (публиковање спортских резултата, издавање зборника са предавања); као и друге делатности (организација јавних спортских манифестација, реализација спортских и рекреативних програма, рад отвореног пливалишта у летњој сезони)...

Делатност је организована у четири сектора: Сектор за стручни и истраживачко развојни рад у спорту, Сектор за медицину спорта, Сектор за економско финансијско пословање и Сектор за одржавање инфраструктуре објеката и земљишта. Најзначајније богатство Завода су људски ресурси (90 запослених), које чине стручни кадрови различитог профила: педагози физичке културе

(16), лекари (11 специјалиста спортске медицине), спортски психолози и социолози спорта, статистичари, и информатичари, документалисти, међу којима има магистара наука, доктораната и доктора наука.

Такође, Завод има богатство у спортским објектима – поливалентни спортски комплекс смештен на преко 40 хектара кошутњачког платоа: Дом спортова (хала за мали фудбал, 4 сале, теретана, базен), отворени спортски објекти (комплекс 5 базена на 13.5 хектара, фудбалски терен са атлетском стазом, 2 терена за кошарку, терен за мали фудбал, 1 терен за тенис, терен за рукомет, терен за одбојку, терен за боћање, трим стаза), као и Хотел "Трим" (конференциска сала, собе, ресторан) и „Мали трим“.

Поред унапређења објеката, у оквиру својих стручних делатности Завод интензивно ради на успостављању система праћења стања физичког развоја и развоја физичких способности деце омладине и одраслих, као и на унапређењу контроле тренираности врхунских спортиста.

Праћење физичких способности становништва био је један од основних задатака Завода од његовог оснивања. Годишње је мерено и тестирано око 200 000 деце и омладине. Систем је престао да функционише 1999. године, те је Завод у 2008. години припремио Пројекат „Праћење стања физичких способности деце основношколског узраста у Републици Србији“. Резултати Пилот студије објављени су ове године у публикацији Завода „Физичка развијеност и физичке способности деце основношколског узраста“. План је да се Систем успостави на целој државној територији како би се и на овај начин обезбедиле потребне информације важне за доношење стратешких планова и одлука везаних за здравље, спорт, војску Републике Србије. Такође, у плану је и да Систем омогући професорима физичке културе, да валоризују свој и ученички рад, да припремају програме рада, а тренерима већу успешност у процесима идентификације и развоју талената..

Контрола тренираности подразумева здравствени статус спортиста, тестирање перспективних спортиста на камповима, израду норматива, функционалну, моторичку и психолошку дијагностику у спорту. Мултидисциплинарни приступ спортисти уз савремену опрему коју Завод поседује, чини га јединственом установом која предначи у области спорта и медицине спорта. Тестирања спортиста је значајно за утврђивање предности и слабости (појединачно, тимски), евалуацију, планирање тренажног процеса, идентификацију талената, мотивацију, едукацију спортиста и тренера о карактеристикама потребним за успех. У одабиру тестова инсистира се на поштовању одређених критеријума за одабир тестова: валидност и поузданост, специфичност, присутност у пракси и примењивост у датим условима. Батерије тестова које се примењују имају високу информативност и састављају се у складу са постављеним циљем тестирања, према спортској грани, полу и узрасту.

Заступљено је праћење општих и специфичних способности у складу са општом и специфичном припремом спортиста везаном за одређени тренажни циклус и узраст. Теренска тестирања одвијају се на теренима Завода (отвореним и затвореним), али захваљујући покретној опреми, стручњаци Завода могу да дођу где год је то потребно. Важна смерница је да услови буду што сличнији

условима тренинга и такмичења. Тако се фудбалери тестирају на фудбалском терену, у неким тестовима користи се фудбалска лопта, тенисери се тестирају на терену за тенис.

Следећи ниво у тестирању који се нуди спортистима су лабораторијска тестирања која се одвијају у строго контролисаним условима, уз примену поузданих и прецизних мерних уређаја. Ова тестирања служе за откривање узрока слабости и на основу њих се дају конкретне препоруке за отклањање истих.

Планови за даљи рад су усмерени и на развој индивидуалних модела, у складу са индивидуалним приступом као захтевом савременог спорта. Ефикасност оваквог рада зависи од сарадње са тренерима у различитим спортским гранама те је пуно активности оријентисано у том смеру.

На крају, али не мање важно, подразумева се поштовање етичких норми у процесу тестирања према свим актерима, као и добијеним подацима, резултатима и информацијама.

Пре тестирања обавезно се врши **спортско медицински преглед**. Минимални законски садржај обухвата анамнезу, антропометријска мерења и физикални преглед.

Оптимални садржај прегледа чини:

- Изјава о здравственом стању
- Биохемијски параметри
- Физикални преглед
- Антропометријска мерења
- Постурални статус
- Спирометрија
- ЕХО срца
- Савет нутриционисте
- Суплементација

Након обављеног анамнестичког разговора приступа се објективном прегледу по системима органа, са посебним освртом на кардиоваскуларни, респираторни, нервни и локомоторни систем. Обавезан део прегледа је електрокардиограм у миру, са тенденцијом да ултразвучни преглед срца буде у саставу обавезног првог спортскомедицинског прегледа. Антропометријска мерења започињу мерењем телесне масе и телесне висине, одређивањем телесне композиције – телесних масти, мишића и воде, а ради се и процена коначне телесне висине једном од метода – по Baulea-у и Pinnean-у. Лабораторијске анализе крви и налаз урина, спадају у домен редовног спортскомедицинског прегледа. Комплетна крвна слика и биохемијске анализе се раде сваком спортисти два пута годишње. Допунски прегледи обухватају спирометрију у миру, функционална тестирања (ергометрију и ергоспирометрију), као и ултразвучни преглед срца.

Функционална дијагностика односи се превасходно на утврђивања аеробне способности спортисте, као и ради процене функције кардиоваскуларног и респираторног система. Ова тестирања врше се индиректном и директном методом, као и одређивањем нивоа лактата у крви. Индиректно процењивање аеробне способности врши се субмаксималним тестовима на бициклергометру, траци, пливачком и веслачком ергометру. Током ових тестова може се пра-

Слика 1 Лабораторијска тестирања

тити континуирано и ЕКГ. Вредности крвног притиска и пулса прате се како у току теста, тако и током опоравка.

Ергоспирометрија је тест за директно одређивање максималне потрошње кисеоника (Слика 1). Од тестова који припадају групи тестова анаеробног капацитета, изводи се Wingate тест, тридесетосекундни анаеробни тест на бициклергометру.

Прати се раст и развој деце као и процена ухрањености и пружа стручно-саветодавна помоћ у вези са исхраном и суплементацијом спортиста и осталих учесника у спорту, као и корисни савети рекреативцима. У оквиру делатности овога сектора укључена је и превенција, дијагностика и третман спортских повреда и стања претренираности.

Опрема за функционална тестирања:

- Покретна трака
- Бицикл ергометар
- Веслачки ергометри
- Pony graphic – спирометар
- Quark b2 system, k4b2 “breath by breath” – метаболички анализатор
- Erppendorf – апарат за одређивање нивоа лактата у крви

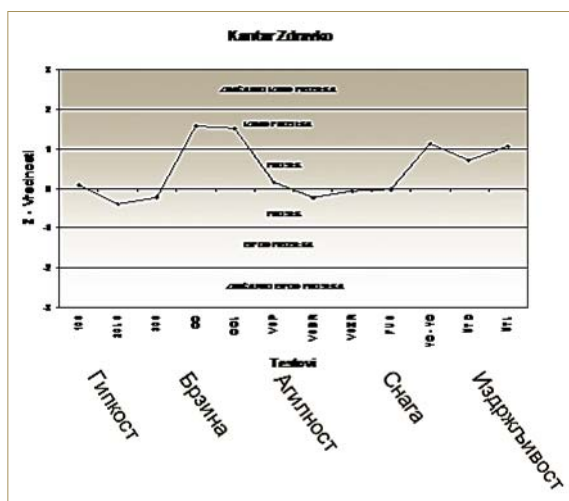
Моторичка дијагностика је од прошле године заснована на потпуно новој значајно квалитативно унапређеној методологији тестирања, која подразумева протоколе мерења, одабир батерија тестова, аквизицију података и њихову обраду, интерпретацију резултата, анализу и евалуацију резултата и писање

извештаја. Примењена је на летњим спортским камповима 2008. године и том приликом обухваћено је шестстотина младих перспективних спортиста у петнаест различитих спортских грана. Полазиште ове методологије је анализа такмичарске активности одређене спортске гране, а затим и биомеханичка анализа техничких елемената.

Процена моторичких способности обавља се кроз реализацију теренских и лабораторисјких тестирања. Батерија моторичких тестова обухвата:

- Гипкост: активна и пасивна (директне и индиректне методе)
- Брзина: техника трчања, дужина корака, фреквенција корака, трајање контакта са подлогом, време реакције (спринтеви 10-40m)
- Агилност: општа и специфична (директне и индиректне методе; T- test, Cik Cak, 505...)
- Снага: труп, доњи и горњи екстремитети (директне и индиректне методе; SJ, SMJ, CMJZ, 7RJ, DJ...)
- Јачина: труп, доњи и горњи екстремитети (директне методе)
- Издржљивост: општа и специфична (директне и индиректне методе; Shuttle Run, YO-YO intemitentni test...)

Извештаји се раде за групу спортиста, тј. екипу али и појединачно за сваког спортисту (Слика 2).

Слика 2 Графички приказ индивидуалних резултата тестирања

Опрема за моторичка тестирања:

- Фото ћелије **Uno lux**
- Контактна платформа **Globus Italy**
- Платформа силе **Globus Italy**
- Електрични енкодери **Globus Italy**
- Тензиометријска платформа
- **EMG Globus Italy**

- › Спортски радарски пиштољ
- › Изометријске сонде
- › Тензиометријски динамометри
- › Tesys Pro 1000 **Globus Italy**
- › Тим систем са 20 водоотпорних телеметријских пулсметра

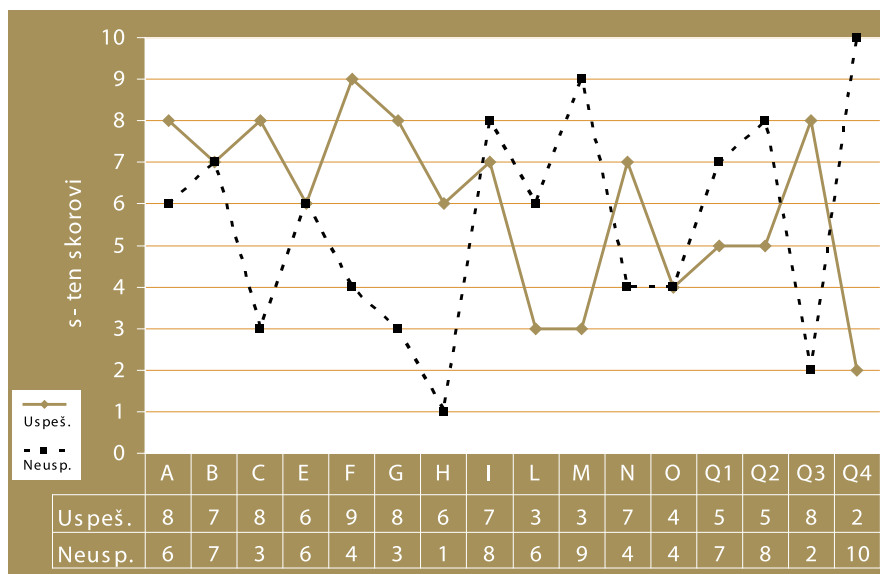
Планирано је значајно унапређење услова за моторичка тестирања, пре свега у виду простора, нове зграде лабораторије и опреме („Opto-jump” – 10 m, телеметријски системи „фото-ћелија”, изокинетички динамометар, 3D видео систем, итд.)

Психолошка дијагностика има основни циљ да психологу обезбеди информације на основу којих ће моћи да предузме потребне стручне активности како би спротистима, тренерима, родитељима или другим учесницима у организованој спортској активности помогао да максимизирају своје стручне и људске потенцијале и да их ставе у службу побољшања спортског извођења, повећања задовољства и психолошке добробити.

Удео психолошког фактора у спортском резултату одавно је признат. Једино је споран проценат удела (од 50-90%). Нема идеалног спортисте (Слика 3). Они који су изузетно талентовани, често су без мотивације неспремни да се потпуно посвете спорту. Они који нису довољно талентовани имају изузетну жељу за постигнућем у спорту и улажу огроман напор како би били успешни.

Психолошка дијагностика обухвата:

- › Карактеристике личности (црте, стања, расположења)
- › Мотивациона својства (усмерење на постизање успеха, избегавање неуспеха, таск и его оријентација итд)

Слика 3 Пример профила личности два фудбалера различите успешности

- › Стања и раположења која су индикатор ситуационих утицаја на понашање

Тип и ниво предстартне активирања

- › Степен стресности и начин борбе са стресом и болом
- › Когнитивне, интелектуалне способности
- › Психомоторне способности – од брзине једноставне НМР, функционалних обележја нервног система, својстава пажње, до сложених процеса мишљења
- › Обученост у психолошким вештинама концентрације, релаксације, позитивног мишљења
- › Психодинамика спортских тимова – кохезивност, комуникација, руковођење, тензија, актуелни и потенцијални и конфликти, социометријски статуси, јединство тимских циљева, задовољство чланова итд.

Опрема за психодијагностику:

- › Свеобухватна батерија психолошких тестова типа „папир-оловка“ која покрива широк спектар психолошких својстава спортиста различитих узраста.
- › Батерија психолошких тестова стално се иновира у складу са савременим трендовима спортско-психолошке теорије и праксе.
- › Најсавременија компјутеризована опрема која мери различите менталне функције (као, мерења брзине просте нервномиишћне реакције на звучни сигнал – тест crd4)

Подршка Републичког завода за спорт националним селекцијама

Доношењем новог Закона о спорту и одговарајућих Правилника, као и остваривањем Акционог плана Стратегије, Завод ће имати повољну климу за повратак међу водеће европске спортске институције. Посебан значај треба дати реализацији идеје I националног тренинг центра, коју Завод припрема уз свесрдну подршку Министарства омладине и спорта. Пре свега, то се односи на објекте који треба континуирано да обезбеђују високе техничко-организационе услове за рад врхунских тренера и спортиста – репрезентативаца, а затим и високо квалитетан стручни рад заснован на најновијим технолошким и научним знањима. Подсетимо се да је Завод од самог оснивања имао ту улогу и да су његове капацитете користиле наше репрезентације, за припреме пред одлазак на највећа међународна такмичења на којима су освајали највиша одличја. Поред законских, материјално-техничких услова, Заводу престоји унапређење стручног рада и сарадње са спортским савезима.

Конкретне могућности и допринос Завода у раду Националних спортских федерација (Гранских савеза) огледа се у следећим активностима:

- › Организација и евалуација тренинга
- › Видео снимање тренинга и такмичења
- › Анализа наступа на такмичењима

- › Анализа спортске технике
- › Анализа спортске тактике
- › Припреме спортиста
- › Заједничке припреме са националним селекцијама других држава
- › Организација тренинг утакмица и мечева
- › Организација такмичења
- › Теренска тестирања
- › Дефинисање специфичних тестова по спортовима и дисциплинама
- › Дефинисање норми и стандарда
- › Формирање базе података
- › Промоција спорта
- › Организација практичних семинара и полагања за секретаре, тренере, судије и спортисте
- › Организација семинара за полагање звања и лиценци
- › Округли столови, радионице, панел дискусије...
- › Организација конгреса
- › Штампане стручних и научних публикација
- › Издавање научног часописа

У I националном тренинг центру одржана је јавна презентација рада Завода и Пливачког савеза Србије на Пројектном задатку: „Седмодневне припреме перспективних пливача пионира и кадета“. Ово је својеврсан пример модела сарадње Завода са Спортским савезом, у овом случају Пливачким савезом Србије.

Задатак је подразумевао више фаза рада:

- › Дефинисање активности, заједничких и појединачних (Савез – Завод)
- › Израда плана рада
- › Реализација задатка
- › Евалуација након реализованог Пројектног задатка

Дефинисање активности је захтевало успостављање дубље сарадње на релацији Савез – Завод. Савез је упознат са укупним и тренутним могућностима и капацитетима Завода, посебно везано за термине на базену Дома спорта и опремом за тестирање. Завод је, по сагледавању потреба спортиста, заједно са тренерима, припремио тестове за утврђивање радних способности различитих енергетских извора: алактатних, лактатних и аеробних.

Радни План је припремљен за сваки дан посебно, на следећи начин:

Субота

- › Окупљање тима
- › Упознавање екипе
- › Уводни тренинзи – припреме за тестирање

Недеља

- › Уводни тренинзи – припреме за тестирање

Понедељак

- › Лабораторија (крвна слика и биохемија)
- › Спирометријски параметри
- › Физикални прегледи
- › Антропометрија

Уторак

- › Ергометрија (одређивање максималног теоретског и оствареног пулса и VO₂ max)
- › Тренинг
- › Мерење моторичких својстава

Среда

- › Мерење алактатних брзинских моћи и капацитета
- › Мерење лактатних анаеробних капацитета
- › Психолошки тестови од 13:00 до 15:00
- › Мерење гликолитичке анаеробне моћи

Четвртак

- › Дефинисање нивоа анаеробног прага
- › Одређивање критичне брзине
- › Гликолитички тест анаеробног капацитета

Петак

- › Тест аеробне моћи
- › Поподне промоција на Serbian Gran Prix-у

Реализација се одвијала по утврђеном плану. У специфичним тестовима (пливање деоница), праћене су варијабле:

- › Време: аритметичка средина резултата (sec)
- › Број завеслаја
- › Брзина (m/sec)
- › Дужина завеслаја (m)

Деонице:

- › 4×25 m са паузом 2–3 минута
- › 4×25 m са паузом 30, 20, 10 секунди
- › 4×50 m са паузом 3 минута
- › 4×50 m са паузом 45,30,15 секунди
- › 10×50 m са паузом 30 секунди
- › 2×400 m са паузом од 20 минута

На тестовима од 50m и више вршена је и контрола опоравка у интервалима од 3 минута у 5 наврата. На тесту 2×400 m одређивана је и количина млечне киселине у периферној крви.

Од специфичних тестова спроведено је и тестирање на пливачком ергометру „Weba sport“. Добијено је чак 80 релевантних биомеханичких варијабли које омогућују дефинисање норми и стандарда. Значај ергометра је и у могућности успостављања повратне спреге, отклањања грешака у техници.

Евалуација се односила на све фазе рада. Примарна вредност огледа се у успостављању ефикасног система контроле тренираности спортиста. У току рада отворена су нова питања и уочена је потреба за тражењем нових решења при чему је кључну улогу имала размена искустава. Рад је донео конкретне резултате унапређењем одговарајућих процедура и порастом интересовања и мотивације код спортиста.

Посебно је било значајно специфично тестирање које се конкретно односило на специфичност средине – базен (вода) и специфичну активност – пли-

вање. Добијени резултати на овим тестовима су релевантни подаци за израду планова и програма спортског тренинга микро и мезоцикла.

Информације и искуства из овог програмског задатка Завод ће користити као трансфер за тестирања у другим спортским гранама, као и за дефинисање потреба за набавком нове мерне опреме.

На крају, уместо закључка, позивамо спортске савезе на сарадњу. Да би Завод што успешније испунио потребе спортских савеза, неопходна је размена стручних знања и искуства. Пре свега у утврђивању потреба спортиста, екипа, у складу са индивидуалним карактеристикама и карактеристикама спортске гране, као и кроз примерене сугестије и предлоге за даљи рад. Ангажовање заједничких капацитета, Завода и Савеза, омогућује остваривање оптималне подршке спортистима у стварању врхунских резултата.

Литература

- Педесет година Републичког завода за спорт (2007): Републички завод за спорт, Београд
- Бачанац, Љ. (2007). Психолошка дијагностика у спорту. Актуелно стање и савремене тенденције. Међународна научна конференција „Аналитика и дијагностика физичке активности“, Зборник радова, 302–317, Београд: Факултет спорта и физичког васпитања
- Божић, П.; Берјан, Б.; Пажин, Н. (2008). Савремени приступ процене и евалуације моторичких способности спортиста у Републичком заводу за спорт, Београд: Републички завод за спорт
- Мазих, С.; Ђорђевић-Шарановић, С.; Антић, Н.; Стевановић, М. Спортскомедицински преглед и функционална тестирања у Републичком заводу за спорт. *Constitutio athleticae* – Водич кроз спортски менаџмент, Зборник радова, Београд: Републички завод за спорт
- Санадер, А.; Мазих, С.; Бачанац, Љ. (2009). Нова методологија тестирања спортиста у Републичком заводу за спорт. I Национални семинар за спортске тренере „ИЗАЗОВИ НОВОГ ОЛИМПИЈСКОГ ЦИКЛУСА“, Зборник радова, Београд: Републички завод за спорт.
- Санадер, А.; Гејевић, А.; Бићанин, П. (2009). Спортски резултати и моторичка тестирања спортиста. *Constitutio athleticae* – Водич кроз спортски менаџмент, Зборник радова, Београд: Републички завод за спорт

Спорт у локалним самоуправама

ДАНКА ВАСИЋ

Саветник, Министарство омладине и спорта

Кључне речи: спорт, национална стратегија, унапређење, развој спорта, правни оквир, финансирање спорта, локална самоуправа

Спорт у локалним самоуправама је посебна категорија у Стратегији развоја спорта. Акционим планом за спровођење Стратегије, предвиђене су посебне активности у локалној самоуправи.

Правни основ за спорт у локалним самоуправама налази се у Закону о спорту и у Закону о локалним самоуправама, а од стратешких докумената основ за функционисање спорта у локалним самоуправама је Стратегија развоја спорта.

Локална самоуправа може донети Локалну стратегију развоја спорта. Исто тако она може бити сегмент у оквиру укупне Стратегије развоја локалне заједнице или заједничка стратегија развоја спорта и омладинске политике.

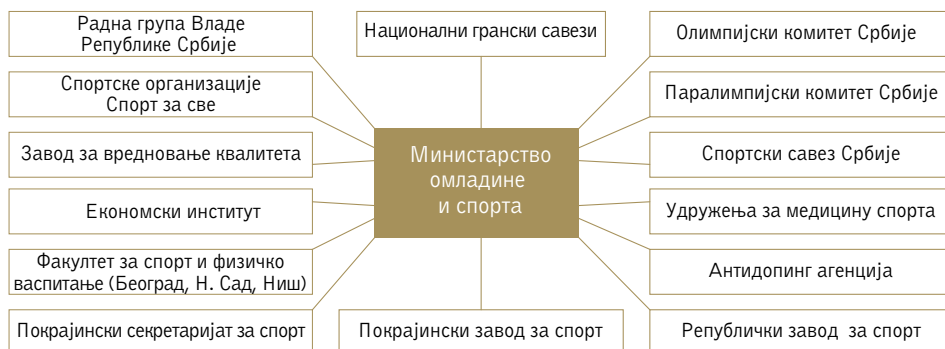
У националној Стратегији развоја спорта посебно се инсистира на развоју посебног модела функционисања спорта у локалној самоуправи.

Све оно што су основни правци развоја спорта и основни приоритети националне Стратегије, основне су идеје водиле за развој спорта и на локалном нивоу.

Национална стратегија развоја спорта у Србији за период 2009–2013:

1. Утврђује садашње стање спорта у Србији

Учесници у процесу израде Националне стратегије развоја спорта у Републици Србији

2. Утврђује основна начела на којима ће се темиљити развој спорта

3. Одређује правце развоја спорта

На изради Стратегије су учествовали сви релевантни чиниоци развоја спорта у Републици а коначан документ је сачињен након широке јавне расправе у којима су локалне самоуправе дале посебан допринос.

Институционалне форме и чиниоци развоја спорта у Србији

1. Правни оквир

2. Финансирање спорта

3. Школски, предшколски и универзитетски спорт

4. Спорт за све

5. Врхунски спорт

6. Заводи за спорт

7. Спорт особа са инвалидитетом

8. Спортски објекти

9. Образовање и наука у спорту

10. Медицина у спорту и допинг у спорту

11. Потребе и интереси грађана у области спорта у аутономним покрајинама

12. Спорт у локалним самоуправама

13. Спорт посебних група (Војни и Полицијски)

14. Жене у спорту

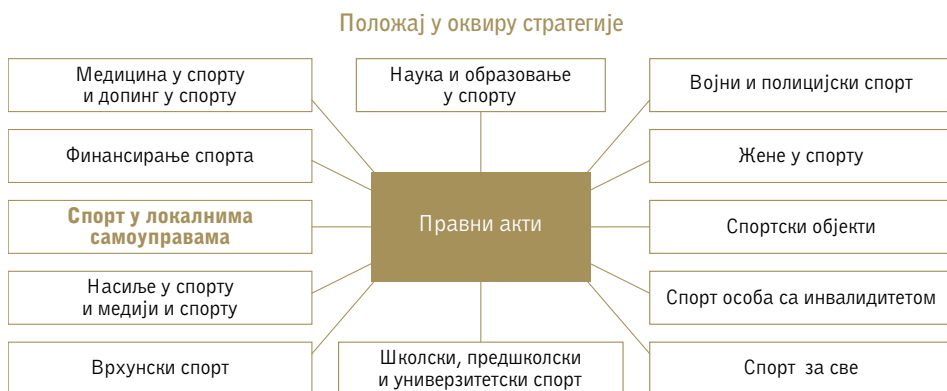
15. Спречавање насиља у спорту

16. Медији и спорт

Спорт у локалним самоуправама

Циљ

Обезбедити услове за бављење спортским активностима у локалној заједници и стварати услове за равномеран развој спорта у Србији.

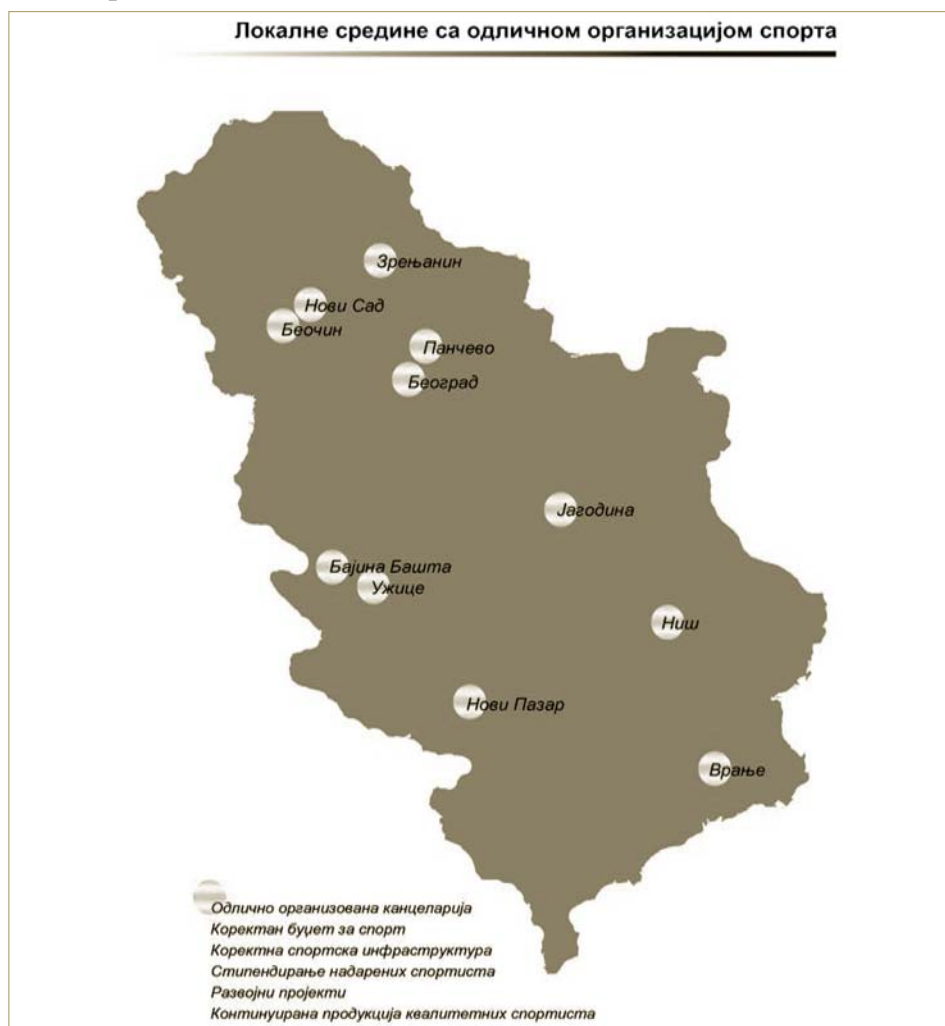

Мере

- Повећано учешће општина у развоју школског спорта и спорта за све
- Учешће општина у организовању општинских спортских такмичења
- Учешће локалне самоуправе у организацији локалних и регионалних такмичења
- Планирање, изградња, адаптација и инвестиционо одржавање спортских објеката на територији локалне самоуправе

Министарство омладине и спорта види општинске спортске савезе као значајан ресурс, као основне носиоце и покретаче развоја спорта у локалним самоуправама, као информативне и услужне центре за грађане, као промотере спортских активности и здравог стила живота, посебно код деце и омладине.

Истраживања су препознала локалне заједнице са добро организованим спортом

Најчешћи критеријуми

- » врхунски спорт-резултати
- » масовност спорта у локалној заједници (клубови, удружења, спортска друштва, школска спортска друштва, сеоски спорт...)
- » спортске манифестације које промовишу спортску активност
- » спортска инфраструктура
- » спортско – едукативне активности

Министарство омладине и спорта у 2007–2008. години је финансирао

Из буџета Министарства омладине и спорта и Националног инвестиционог плана у 2007. и 2008. години реализовано је 46 пројеката за изградњу нових, односно реконструкцију, санацију или адаптацију постојећих школских (и предшколских) спортских објеката. Укупан износ средстава је 221.611.060,40 динара.

Врсте пројеката:

- » 22 физкултурне сале (затворени школски спортски објекти), од чега је 11 наставак или завршетак изградње (нове физкултурне сале), а 11 је реконструкција, санација или адаптација постојећих физкултурних сала;
- » 17 игралишта (отворени школски спортски терени), од чега је 12 изградња нових терена, а 5 је реконструкција, санација или адаптација постојећих терена;
- » 7 дечијих игралишта (отворени терени у предшколским установама), све је адаптација и реконструкција постојећих терена ;

Поред наведеног Министарство је инвестирало изградњу дечијих игралишта која су лоцирана ван школских и предшколских установа (у парковима, спортским центрима и сл.).

Преко 50 Мини пич терена (пројекат Министарства омладине и спорта, Краљевине Норвешке и Фудбалског савеза – вредности 3.700.000,00 евра) биће изграђено у школским двориштима у периоду 2009/2010. година.

Из области програмских пројеката, за реализацију Школског спорта у 2009. години, издвојено је 10.000.000,00 динара. Обезбеђен је канцеларијски простор и опремање истог за Савез за школски спорт и олимпијско васпитање. Обезбеђен је канцеларијски простор и финансирање од 2.000.000,00 динара за Друштво педагога Србије.

Министарство омладине и спорта је спремно да помогне локалним самоуправама у едукацији за припрему пројеката. Поред конкурса које објављује Министарство омладине и спорта за реализацију програма у области спорта, јединице локалних самоуправа могу конкурисати и на међународне пројекте, пројекте из области спорта које објављује Европска унија и друге земље.

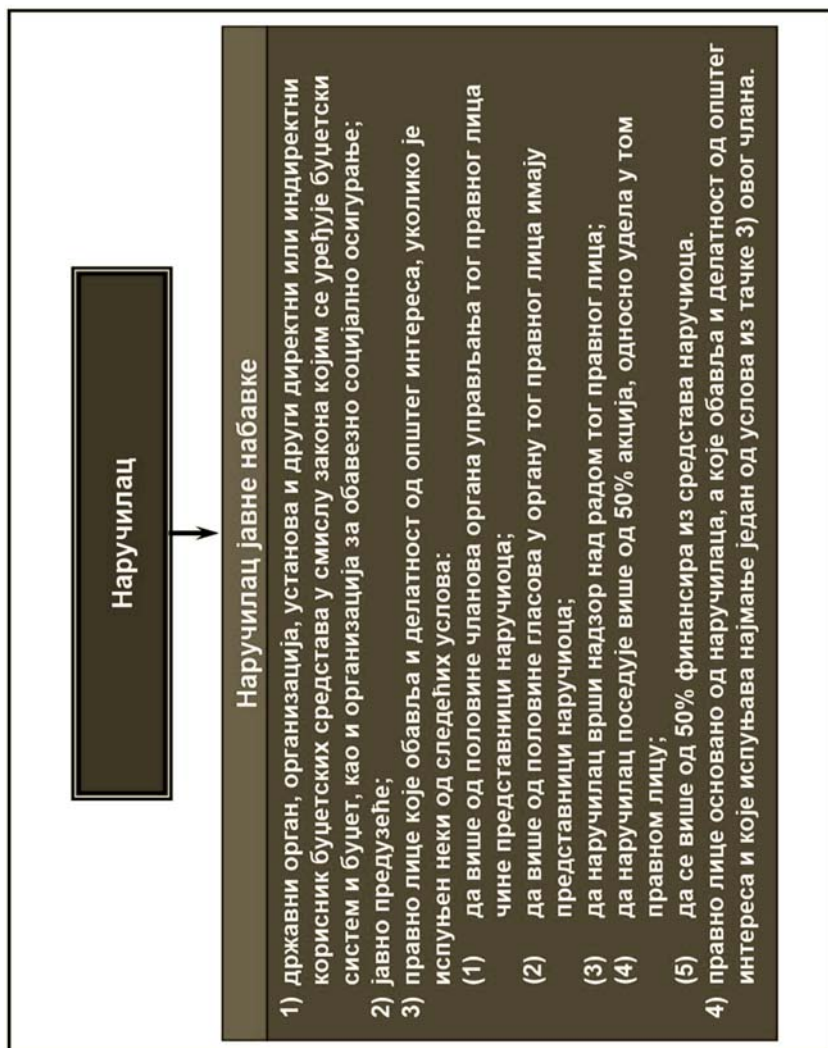
Јавне набавке у спорту

ЗВОНИМИР ПОПОВИЋ

Саветник, Министарство омладине и спорта

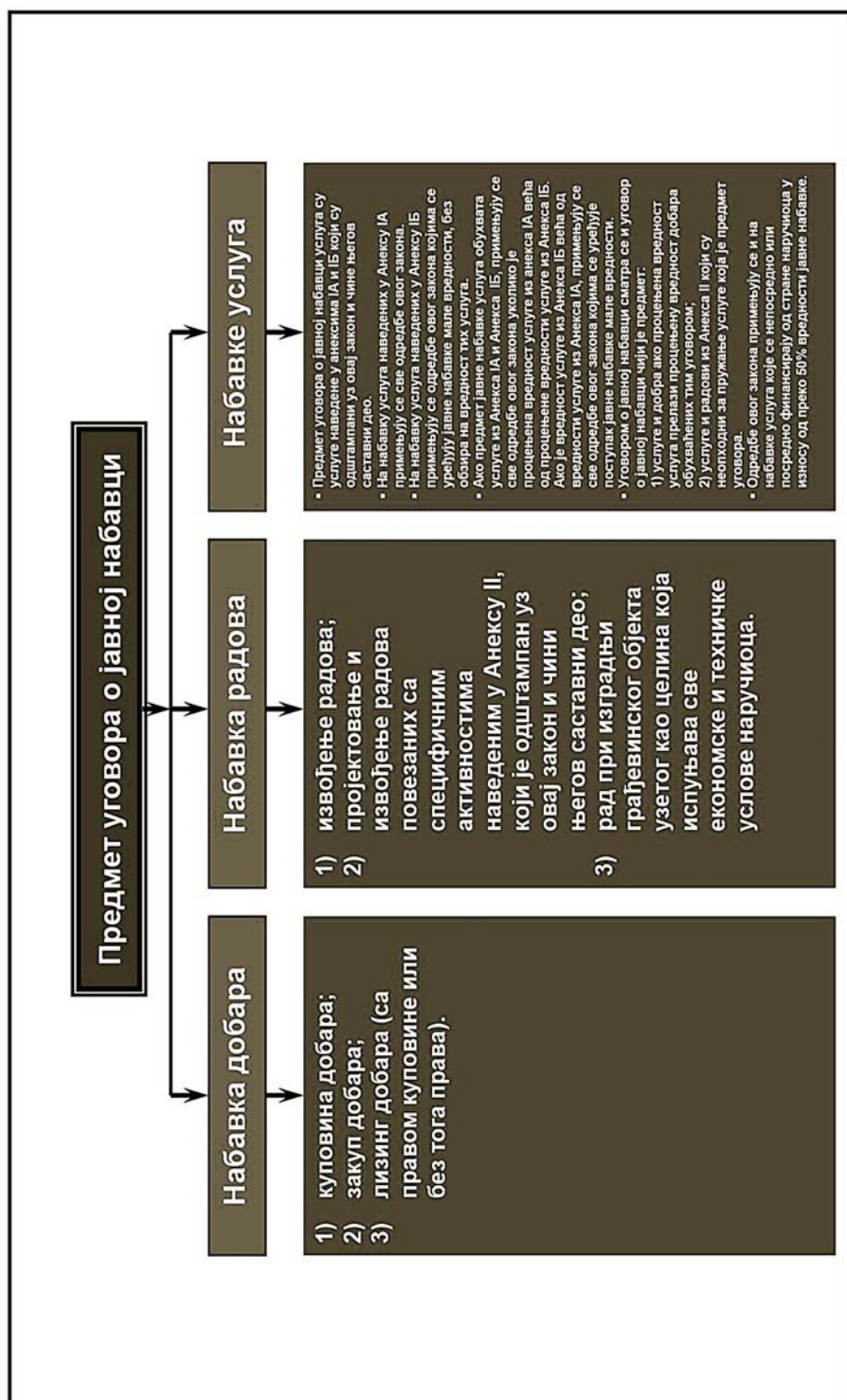
Кључне речи: јавне набавке, закон, правилници, план набавке, комисија, поступак, обрасци

Приказ поступка јавне набавке у складу са Законом о јавним набавкама

Слика 1. – Наручилац

2

Слика 2. – Предмет уговора о јавној набавци

Начин спровођења поступка јавне набавке

Према Закону

1. Поступак јавне набавке:

- отворени поступак;
- рестриктивни поступак;
- преговарачки поступак са објављивањем јавног позива;
- преговарачки поступак без објављивања јавног позива;
- конкурс за нацрте;
- поступак јавне набавке мале вредности.

2. Покретање поступка:

- услови за покретање поступка;
- одлука о покретању поступка;
- спровођење поступка од стране другог наручиоца.

Слика 3.1. – Начин спровођења поступка јавне набавке

Одлука о покретању поступка

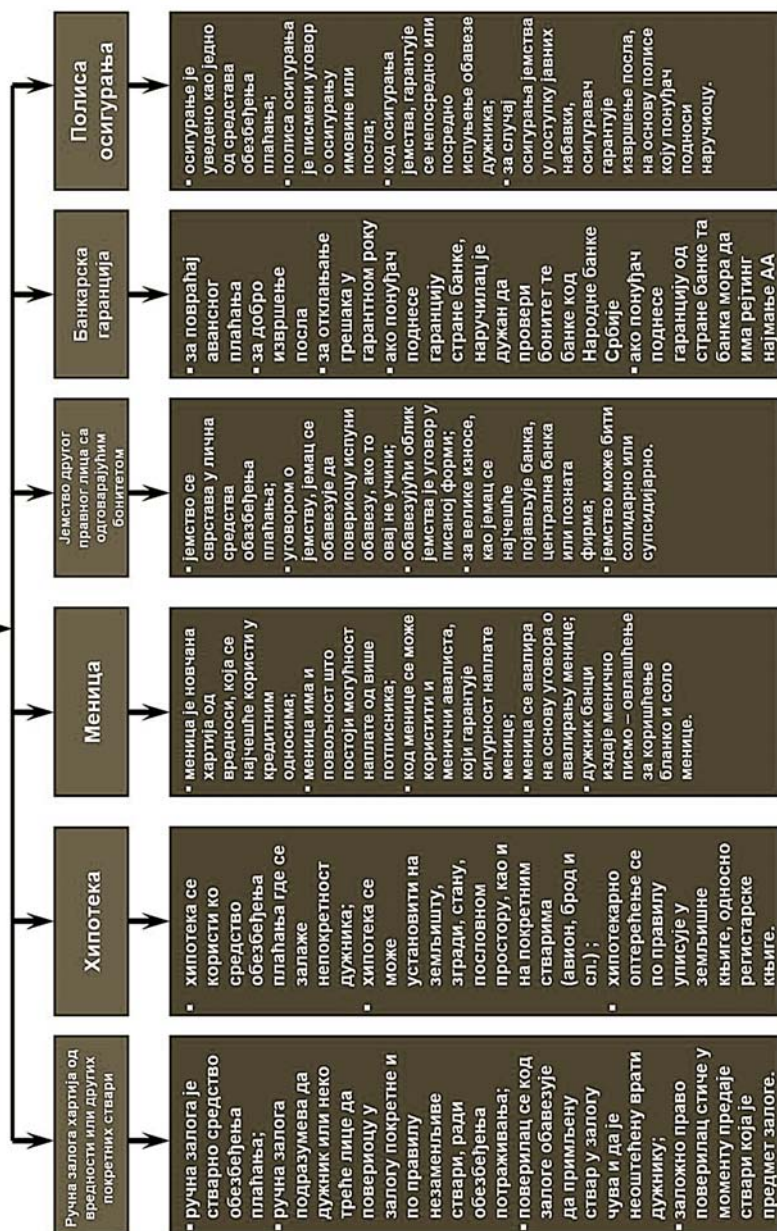

Према Закону

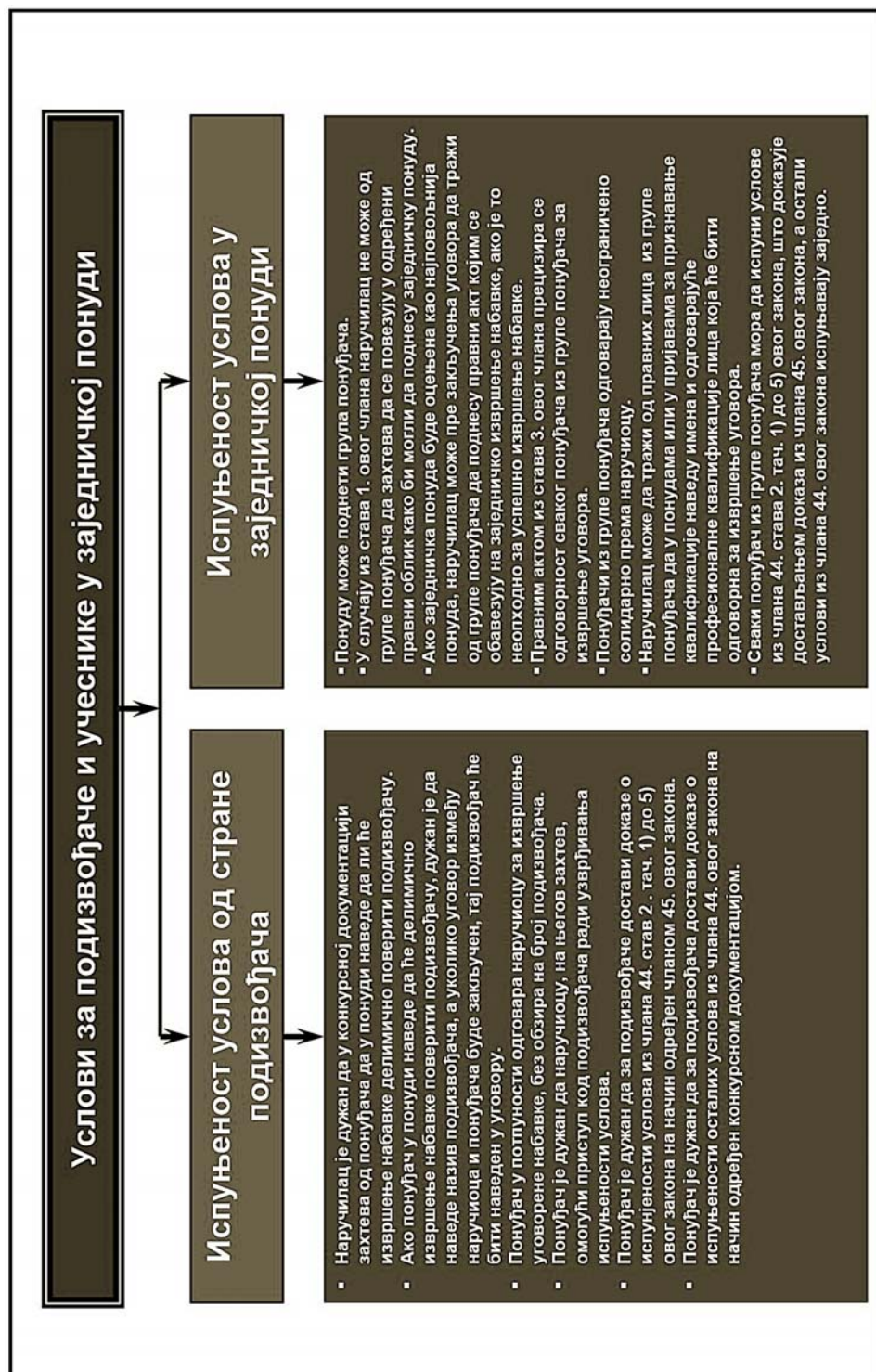
- Наручилац покреће поступак јавне набавке доношењем одлуке о покретању поступка у писаном облику која садржи:
 - 1) редни број јавне набавке за текућу годину;
 - 2) предмет јавне набавке и врсту поступка јавне набавке;
 - 3) процењену вредност јавне набавке;
 - 4) податке о одлуци о одобравању јавне набавке инвестиционог значаја;
 - 5) оквирне датуме у којима ће се спроводити појединачне фазе поступка јавне набавке;
 - 6) податке о апропријацији у буџету, односно финансијском плану за плаћање.
- У случају примене рестриктивног, односно преговарачког поступка, одлука садржи и разлоге за примену тог поступка.
- Одлука може да садржи и друге елементе прописане овим законом, ако наручилац процени да су потребни за спровођење поступка јавне набавке.
- Истовремено са доношењем одлуке о покретању поступка јавне набавке, наручилац доноси и акт о образовању комисије за јавну набавку у складу са прописаним критеријумима за образовање комисија.
- Министар надлежан за послове финансија ближе прописује критеријуме за образовање комисија за јавне набавке.

Слика 4. – Одлука о покретању поступка

Средства финансијског обезбеђења у поступцима јавних набавки

Слика 5. – Средства финансијског обезбеђења у поступцима јавних набавки

Слика 7. – Услови за подизвођаче и учеснике у заједничкој понуди

Писмени извештај о стручној оцени понуда

Извештај

Извештај мора да садржи нарочито следеће податке:

- 1) назив и адресу наручиоца;
- 2) предмет и вредност уговора о јавној набавци;
- 3) називе понуђача чије су понуде одбијене и разлоге за њихово одбијање;
- 4) начин примене методологије доделе пондера;
- 5) назив понуђача чија је понуда најповољнија, а ако је понуђач навео да ће набавку извршити уз помоћ подизвођача и сваки део уговора који ће извршити подизвођач;
- 6) ако је спроведен преговарачки поступак - околности које оправдавају примену тог поступка.

Слика 8. – Писмени извештај о стручној оцени понуда

I. ПЛАН НАБАВКИ

1. План набавки – основ за покретање поступка

- ❖ Закон о јавним набавкама произлази из Закона о буџетском систему и регулише део јавне потрошње у делу набавки добара, услуга и радова;
- ❖ Наручилац не може започети поступак јавне набавке, ако нису обезбеђена средства и ако набавка није планирана, што упућује да се без плана набавки не може започети јавна набавка (члан 27, став 1.);
- ❖ План набавки проистиче из планираних јавних расхода, односно финансијских планова корисника јавних средстава;

- ❖ План набавки је посебан документ кога доноси наредбодавац (министар, старешина органа, директор, управни одбор и др.) и план произлази из финансијског плана, односно годишњег програма пословања;
- ❖ План набавки може бити саставни део финансијског плана, а може бити донет и као посебан документ;
- ❖ План набавки се доноси за буџетску годину, односно календарску годину;
- ❖ План набавки по правилу доноси овлашћено лице - наредбодавац, директор, управни одбор и др.

2. Припрема, израда и доношење плана набавки

- ❖ Поступак припреме, израде и доношења плана набавки је комплексан поступак који треба да обезбеди да план набавки одговара потребама наручиоца;
- ❖ Да би план набавки био одраз свих захтева наручиоца у поступку припреме плана, неопходно је утврдити следеће:
 - идентификовати све апропријације, односно позиције из финансијског плана, наручилац припрема преглед потребних добара, услуга и радова, које је потребно набавити у наредној години;
 - пошто је план набавки годишњи документ, у плану се мора разрадити на одговарајући начин и динамика набавки;

- динамика испоруке подразумева испоруке које морају бити терминске испоруке у току целе године (свакодневно – хлеб, млеко, месо и др.), затим испорука које ће бити извршене недељно, месечно и оне испоруке које ће се пренети у наредну годину;
- у припреми плана набавки, треба користити сва позитивна искуства из претходног периода, што траба да допринесе смањењу средстава за нове јавне набавке;
- план набавки није само списак - преглед набавки, већ је то и специфична стратегија за трошење јавних средстава у наредној години;
- план набавки би требало да буде сачињен тако да се јасно могу уочити и идентификовати набавке добара, услуга и радова;
- неки наручиоци у плану набавки, код сваке од три основне групе набавки (добра, услуге и радови), набавке деле на набавке мале вредности и набавке које прелазе овај цензус;

II. ЈАВНЕ НАБАВКЕ МАЛЕ ВРЕДНОСТИ

1. Основна одређења јавних набавки мале вредности

- Донет је подзаконски акт – Правилник о поступку јавне набавке мале вредности;
- За сваку годину се утврђује горњи лимит, испод кога наручиоци могу спроводити поступак јавне набавке мале вредности (члан 26, став 1. Закона);
- За 2009. годину, утврђен је лимит за јавне набавке мале вредности у износу од 290.000 до 2.900.000 динара;
- Овај лимит је одређен у Закону о буџету Републике Србије, за 2009. годину, „Службени гласник Републике Србије“, број 120/2008, 31/2009, члан 21. став 2.;
- Поступак јавне набавке мале вредности се спроводи без оглашавања и по поступку који је уређен у Правилнику.

2. Јавне набавке мале вредности – скраћени поступак, наруџбеницом

- У Правилнику је уређен и скраћени поступак доделе уговора – наруџбеницом (чланови 15. до 21. Правилника):
 - набавка наруџбеницом је набавка мале вредности и мора одговарати предвиђеном лимиту за ту врсту набавке;
 - у скраћеном поступку – наруџбеницом се могу спроводити набавке у случају када је:
 - процењена вредност јавне набавке већа за 20% од горњег лимита одређеног законом којим се уређује годишњи буџет Републике Србије испод којег наручиоци нису обавезни да примењују одредбе закона којима се уређују јавне набавке;
 - због хитности или других оправданих разлога који су узроковани наступањем догађаја који се нису могли предвидети, ни избећи или отклонити, потребно извршити јавну набавку;
 - спровођење поступка јавне набавке мале вредности нецелисходно из разлога неекономичности, с обзиром на то да би спровођење поступка изазвало веће трошкове од вредности јавне набавке.

- подразумева се да се јавне набавке наруџбеницом могу вршити у хитним случајевима, где би спровођење поступка изазвало трошкове приближно вредности саме набавке;
- образац наруџбеницом прописује наручилац;
- скраћени поступак – наруџбеницом, се покреће одлуком о издавању наруџбенице коју доноси наручилац. Ова одлука садржи следеће:
 - редни број јавне набавке;
 - предмет јавне набавке;
 - процењену вредност јавне набавке;
 - податке о апропријацији у буџету, односно финансијском плану за плаћање.

- Поступак јавне набавке мале вредности спроводи службеник за јавне набавке;
- Службеник за јавне набавке је дужан да провери (телефоном, телефаксом, електронском поштом или на други начин) цене предмета јавне набавке који се набавља;
- Поступак јавне набавке мале вредности наруџбеницом спроводи се на начин прописан чланом 9. овог правилника.
- Службеник за јавне набавке саставља писмени извештај о спроведеном поступку јавне набавке који садржи битне податке који су били одлучујући за ток поступка и избор понуђача, и то:
 - начин проверавања цене;
 - име или назив понуђача код којих је проверавана цена;
 - основне елементе понуде, као што је цена, начин плаћања, као и рок и динамика испоруке;
 - друге податке од значаја за јавну набавку.
- Наружбеница се издаје у року од осам дана од дана доношења одлуке о издавању наруџбенице. Наружбеницу потписује наручилац.
- Понуђач који није изабран обавештава се о издавању наруџбенице на његов изричит захтев.

III. ПРАВИЛНИК О НАЧИНУ ВОЂЕЊА ЕВИДЕНЦИЈА О ЈАВНИМ НАБАВКАМА

1. ОБРАСЦИ ЗА ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ О ЈАВНИМ НАБАВКАМА

- Образац А - за евидентирање података о закљученим уговорима о јавним набавкама
- Образац Б - за евидентирање података о закљученим уговорима о јавним набавкама мале вредности
- Образац В - за евидентирање података о поступцима јавних набавки

8. ОБРАЗАЦ А

НАЗИВ НАРУЧИОЦА: _____

АДРЕСА НАРУЧИОЦА: _____

ШИФРА ДЕЛАТНОСТИ: _____

МАТИЧНИ БРОЈ: _____

ПИБ: _____

ОБРАЗАЦ А ЗА ЕВИДЕНТИРАЊЕ ПОДАТАКА О ЗАКЉУЧЕНИМ УГОВОРИМА О ЈАВНИМ НАБАВКАМА ЗА ПЕРИОД _____

Редни број	Подаци о поступку и предмету јавне набавке					Подаци о вредности јавне набавке (у хиљадама динара)			Подаци о изабраном поључачу				Подаци о поључачу	
	Врста поступка	Основ из злн	Врста предмета	Предмет	Опис предмета јавне набавке	Процењена вредност	Уговорена вредност без ПДВ	Уговорена вредност са ПДВ	Датум закључења уговора	Назив и седиште изабраног поључача	Матични број	Број приписних поља	Хронолошки редни број	Хронолошки редни број
1														
2														
3														
4														
...														
УКУПНО														

Место и датум: _____

Одговорно лице: _____

Службеник за јавне набавке: _____

Печат

*или друго лице које обавља послове јавних набавки

Телефон: _____

9. ОБРАЗАЦ Б

НАЗИВ НАРУЧИОЦА: _____

ШИФРА ДЕЛАТНОСТИ: _____

АДРЕСА НАРУЧИОЦА: _____

МАТИЧНИ БРОЈ: _____

ПИБ: _____

ОБРАЗАЦ ЗА ЕВИДЕНТИРАЊЕ ПОДАТАКА О ЗАКЉУЧЕНИМ УГОВОРИМА О ЈАВНИМ НАБАВКАМА МАЛЕ ВРЕДНОСТИ ЗА ПЕРИОД _____

Редни број	Врста предмета јавне набавке	Укупан број закључених уговора	Укупна вредност закључених уговора без ПДВ (у хиљадама динара)	Укупна вредност закључених уговора са ПДВ (у хиљадама динара)
1	II	III	IV	V
1	добра			
2	услуге			
3	радови			
Укупно				

Место и датум: _____

Одговорно лице: _____

Службеник за јавне набавке:*

Телефон: _____

Печат

*или друго лице које обавља послове јавних набавки

10. ОБРАЗАЦ В

НАЗИВ НАРУЧИОЦА:

ШИФРА ДЕЛАТНОСТИ

--	--	--	--	--	--

АДРЕСА НАРУЧИОЦА

МАТИЧНИ БРОЈ

--	--	--	--	--	--	--	--

ПОРЕСКИ ИДЕНТИФИКАЦИОНИ БРОЈ

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ОБРАЗАЦ В ЗА ЕВИДЕНТИРАЊЕ ПОДАТАКА О ПОСТУПЦИМА ЈАВНИХ НАБАВКИ ЗА ПЕРИОД

Табела 1

Исход поступака јавних набавки	Број поступака	
	Јавне набавке велике вредности	Јавне набавке мале вредности
Успешно спроведени		
Обустављени		
Поништени делимично		
Поништени у целини		
Укупно		

Табела 2

Редни број	Врста поступка	Врста предмета	Предмет	Опис предмета јавне набавке	Процењена вредност (у хиљадама динара)	Разлог обуставе/ поништења поступка	Опис разлога
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
1							
2							
3							
4							
...							

Место и датум

Одговорно лице:

Службеник за јавне набавке:

Телефон:

Печат

*или друго лице које обавља послове јавних набавки

Правилник о критеријумима за образовање комисија за јавне набавке

НАЧИН ОБРАЗОВАЊА КОМИСИЈЕ– РЕШЕЊЕ

Комисија се образује решењем, које се доноси истовремено са одлуком о покретању поступка јавне набавке.

Решење о образовању комисије доноси орган наручиоца надлежан за доношење одлуке о покретању поступка јавне набавке.

САДРЖИНА РЕШЕЊА О ОБРАЗОВАЊУ КОМИСИЈЕ

Решење садржи: меморандум наручиоца, број решења и датум доношења; правни основ за доношење решења; назив органа који доноси решење; назив решења; наводе о образовању комисије и предмету јавне набавке, именовању председника и чланова комисије, као и задатку комисије и року за његово извршење.

САСТАВ КОМИСИЈЕ

Комисија има председника и најмање два члана од којих један мора бити дипломирани правник.

Председник и чланови Комисије могу имати заменике који се именују решењем о образовању комисије.

СЛУЖБЕНИК ЗА ЈАВНЕ НАБАВКЕ КАО ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Један члан комисије може бити службеник за јавне набавке, а обавезно је члан Комисије у поступцима јавних набавки **добара и услуга** чија је процењена вредност већа од петоструког износа вредности одређене као горњи лимит за примену поступка јавне набавке мале вредности, односно у поступцима јавних набавки радова чија је процењена вредност већа од десетоструког износа те вредности.

УСЛОВИ ЗА ЧЛАНСТВО У КОМИСИЈИ

За чланове Комисије могу се именовати лица која имају одговарајуће стручно образовање из области из које је предмет јавне набавке.

Ако наручилац нема запослено лице које има одговарајуће стручно образовање, у Комисију се може именовати лице које није запослено код наручиоца.

ОГРАНИЧЕЊА ЗА ЧЛАНСТВО У КОМИСИЈИ

У Комисију **не могу** бити именована лица запослена:

- 1) у правном лицу које може бити понуђач за тај предмет јавне набавке или
- 2) у правном лицу коме је поверена израда техничке документације за тај предмет јавне набавке.

ЗАДАТАК КОМИСИЈЕ ЗА ЈАВНУ НАБАВКУ-1

- 1) да припреми конкурсну документацију, оглас о јавним набавкама, односно позив за достављање понуда;

- 2) да припреми измене или допуне конкурсне документације, додатне информације или објашњења у вези са припремањем понуде или пријаве;
- 3) да припреми предлог одлуке о продужењу рока за подношење понуда, у складу са чланом 32. Закона;

ЗАДАТАК КОМИСИЈЕ ЗА ЈАВНУ НАБАВКУ – 2

- 4) отвара, прегледа, оцењује и рангира понуде или пријаве;
- 5) води преговарачки поступак;
- 6) саставља писмени извештај о стручној оцени понуда;
- 7) припреми предлог одлуке о избору најповољније понуде, предлог одлуке о обустави поступка јавне набавке, као и предлог одлуке о признавању квалификације.

ЗНАЧАЈ КОМИСИЈЕ У ПОСТУПКУ ЈАВНЕ НАБАВКЕ

Комисија има значајну улогу у спровођењу поступка јавне набавке, јер од стручности председника и чланова Комисије, од њиховог познавања проблематике која је предмет јавне набавке, као и од доброг познавања процедура јавних набавки, зависи да ли ће поступак јавне набавке бити спроведен успешно.

Правилник о поступку отварања понуда и обрасцу за вођење

ЗАПИСНИКА О ОТВАРАЊУ ПОНУДА

ОТВАРАЊЕ ПОНУДА – НАЧИН

- У случају потребе чувања пословне, службене, војне или државне тајне наручилац може одлучити да тај поступак не буде јаван (постојеће решење).
- Отварање понуда и пријава је јавно (ново).

Одлуку о томе да поступак отварања понуда није јаван наручилац је дужан да наведе приликом оглашавања јавне набавке (постојеће решење).

ОТВАРАЊЕ ПОНУДА – ПОСТУПАК

О поступку отварања понуда води се записник у који се уносе подаци о:

- (1) броју под којим је понуда, односно пријава заведена;
- (2) називу, односно шифри понуђача, ако је понуда поднета у поступку конкурса за нацрте;

ОТВАРАЊЕ ПОНУДА – ПОСТУПАК

- 3) понуђеној цени и евентуалним попустима које понуђач нуди;
- 4) подаци из понуде који су одређени као елеменат критеријума;
- 5) недостацима у понуди.

На отварање пријава сходно се примењују одредбе закона о отварању понуда.

САДРЖИНА ПРАВИЛНИКА

Правилником се ближе уређује поступак отварања понуда у поступцима јавних набавки и прописује образац за вођење записника о отварању понуда.

Образац за вођење записника о отварању понуда одштампан је уз Правилник и чини његов саставни део.

ШТА ЈЕ НОВО У ПРАВИЛНИКУ?

- 1) Уређује поступак отварања понуда у свим врстама поступка (раније било; у отвореном, рестриктивном и поступку са погађањем).
- 2) Време отварања понуда одређено је на два начина:
 - време наведено у јавном позиву и у конкурсној документацији;
 - одмах по истеку рока за подношење понуда, а најкасније до истека последњег дана рока за подношење понуда (ново).

Опорезивање прихода спортиста и спортских стручњака

ЗОРАН ВАСИЋ

Пореска управа Републике Србије

Кључне речи: приходи, спортисти, спортски стручњаци, стручњаци у спорту, порези, доприноси, здравствено осигурање

Опорезивање примања спортиста и спортских стручњака која немају карактер зареде у смислу прописа којима се уређује спорт, односно радни односи уређено је чланом 84а Закона о порезу на доходак грађана.

Приходи спортиста и спортских стручњака обухватају примања која остваре:

- 1) професионални спортисти;
- 2) спортисти аматери;
- 3) спортски стручњаци;
- 4) стручњаци у спорту.

Приходи спортиста и спортских стручњака сматрају се нарочито примања по основу:

- 1) накнаде на име закључења уговора (трансфер и др.);
- 2) накнаде за коришћење лика спортисте;
- 3) новчане помоћи врхунским спортистима са посебним заслугама;⁵
- 4) стипендије врхунским спортистима за спортско усавршавање;
- 5) новчане и друге награде;
- 6) националног признања и награде за посебан допринос развоју и афирмацији спорта;⁶
- 7) накнаде и награде за рад спортским стручњацима, односно стручњацима у спорту (тренери, судије, делегати и др.).

⁵ Новчана помоћ и стипендирање врхунских спортиста уређено је Правилником о ближим условима и критеријумима за стипендирање врхунских спортиста и за новчану помоћ врхунским спортистима („Службени гласник РС“, бр. 18/2000). Стипендије за спортско усавршавање врхунских спортиста и новчана помоћ врхунским спортистима може се доделити уз испуњење услова прописаних поменутих Правилником.

⁶ Национална признања и награде за посебан допринос развоју и афирмацији спорта уређена су Уредбом о националним признањима и наградама за посебан допринос развоју и афирмацији спорта („Службени гласник РС“, бр. 65/06 и 6/07). Национална признања и награде за посебан допринос развоју и афирмацији спорта исплаћују се из средстава буџета Републике Србије.

Опореживи приход за примања спортиста и спортских стручњака утврђује се одбијањем нормираних трошкова од бруто прихода у висини од 50%.

Приходи спортиста и спортских стручњака обухватају примања од:

- (1) спортске организације,
- (2) организације за обављање спортске делатности,
- (3) спортских друштава и
- (4) савеза
- (5) професионални спортисти

Дакле, да би неки приход био опорезован по одредбама члана 84а Закона, потребно је да буду кумулативно испуњени следећи услови:

- да приход остварује професионални спортиста, спортиста аматер, спорски стручњак или стручњак у спорту који нема статус запосленог код исплатиоца прихода. Правилником о номенклатури спортских занимања и звања („Службени гласник РС“, бр. 30/99), као спортска занимања прописана су: спортски инструктор, тренер, спортско рекреативни водич, рекреатор, организатор спортског пословања, спортски менаџер, спортски посредник, спортски судија, спортски водич, спасилац, професионални спортиста, спортски документариста, спортски новинар, спортски пропагандиста, спортски саветник.
- да је исплатилац прихода спортска организација, односно организација за обављање спортске делатности, спортско друштво или савез;
- да приход који се исплаћује (накнада, награда, стипендија...) нема карактер зараде у смислу прописа којима се уређује спорт, односно радни однос.

Стога у наставку дајемо законске дефиниције исплатилаца и прималаца прихода који се опорезују по овом члану.

1. Исплатиоци прихода спортистима и спортским стручњацима

1.1. Спортска организација, сходно одредби члана 18. Закона о спорту („Службени гласник РС“, бр. 52/96 и 101/05), јесте организација која има спортисте и која је основана ради обављања спортских активности. Спортска организација може се основати као:

- (2) удружење;
- (3) предузеће;
- (4) установа.

Спортску организацију као удружење могу да оснују најмање два физичка лица.

У спортској организацији – удружењу, спортиста може да се бави спортским активностима аматерски или професионално.

У спортској организацији – предузећу, односно установи, спортиста може да се бави спортским активностима професионално или аматерски.

Спортска организација као удружење стиче својство правног лица даном уписа у регистар који води министарство надлежно за послове спорта. Ради уписа у регистар мора се поднети пријава за упис. Спортском организацијом

као удружењем управљају њени чланови на начин уређен статутом те организације.

1.2. Организације за обављање спортске делатности (делатности којима се омогућавају спортске активности, односно обезбеђују услови за њихово обављање, а нарочито: обучавање, планирање и вођење физичког вежбања, спортско суђење, организовање спортских припрема и такмичења, најам опреме и објеката, послови стручног оспособљавања, усавршавања и информисања, истраживачко-развојни рад, саветодавне и стручне услуге), могу оснивати физичка или правна лица која испуњавају прописане услове Законом о спорту (чл. 28 – 31. Закона о спорту).

1.3. Спортска друштва су асоцијације (удружења) спортских организација. Спортске организације се, ради утврђивања и остваривања заједничких циљева и интереса, као и заједничког наступања у области спорта, могу удруживати у спортска друштва (члан 32. Закона о спорту). Спортско друштво се уписује у регистар који води министарство надлежно за спорт.

1.4. Савез је асоцијација (удружење) спортских организација, спортских друштава, организација за обављање спортских делатности и стручних удружења у спорту. Наиме, напред наведени субјекти се могу, ради уређивања питања од заједничког интереса, заједничког репрезентовања, уређивања питања организовања такмичења и статуса спортиста у одговарајућим областима, као и других питања од заједничког интереса, удружити у савезе (члан 33. Закона о спорту).

Спортске организације, односно организације за обављање спортске делатности, могу се удруживати у грански савез за једну или више спортских грана, односно делатности (члан 35. Закона о спорту). Грански савез утврђује спортска правила у одговарајућој грани спорта.

Спортским правилима, сходно одредби члана 36. став 3. Закона о спорту, не може бити условљен прелазак спортисте из једне у другу спортску организацију плаћањем накнаде.

Општински и градски грански савези остварују своја права у републичким гранским савезима, а републички грански савези остварују своја права у међународним гранским савезима.

2. Примаоци прихода

2.1. Професионални спортиста је, сходно одредби члана 5. став 3. Закона о спорту, лице које се бави спортском активношћу (1) у **оквиру организација** у области спорта или у виду занимања, (2) **самостално**.

Права, обавезе и одговорности спортиста уређују се:

- спортским правилима;
- колективним уговором у области професионалног спорта и
- уговором, у складу са законом.

(1) Професионални спортиста са спортском организацијом заснива радни однос (на одређено или неодређено време) у складу са законом. Приликом закључења уговора о раду професионални спортиста и спортска организација могу посебно уговорити давање накнаде спортисти на име закључења уговора.

Спортска организација може засновати радни однос са професионалним спортистом и на одређено време, без огласа, у складу са законом и спортским правилима.

Професионални спортисти се, по правилу, баве спортском активношћу у оквиру спортске организације и уговором заснивају радни однос у спортској организацији у складу са законом који уређује рад. Дакле, у овом случају професионални спортисти имају статус запосленог, а спортска организација статус послодавца.

Према томе, одредба члана 84а Закона не односи се на професионалне спортисте који имају заснован радни однос са спортском организацијом, већ само на оне професионалне спортисте који немају статус запосленог у спортској организацији.

У вези са напред изнетим наводио део из мишљења Министарства финансија број: 414-00-58/2007-04 од 22.03.2007. године, који гласи: „... сматрамо да се примања запослених од послодавца (спортска организација) не могу раздвајати на примања која остварују као зараду и примања која остварују у смислу члана 84а Закона (нпр. као награда по основу рада којим се допринело спортском успеху)... Сагласно томе, сматрамо да награде, стимулације, бонуси и друга примања запосленог, у конкретном случају спортисте, односно спортског стручњака, по основу његовог доприноса успеху у остваривању одговарајућих спортских резултата, која су утврђена општим актом послодавца – спортске организације, имају порески третман зараде... и подлежу плаћању пореза и доприноса на зараде“.

(2) Професионалном спортисти који се самостално бави спортском активношћу као јединим и основним занимањем (не у оквиру спортске организације на основу уговора), утврђује се то својство ради остваривања права и обавеза по основу социјалног осигурања у складу са законом. Наиме, одредбом члана 17. став 1. тачка 19) Закона о здравственом осигурању, спортисти, који у складу са Законом о спорту обављају спортску активност као самосталну делатност су обавезно осигурана лица. Професионалном спортисти који се самостално бави спортском активношћу средства за здравствено и пензијско и инвалидско осигурање могу да обезбеде: спортске организације, спортски савези и друга правна лица, делимично или у целини.

Звање у оквиру занимања професионалног спортисте је – професионални спортиста (члан 35. Правилник о номенклатури спортских занимања и звања – „Службени гласник РС“, бр. 30/99).

2.1.1. Врхунски спортиста је, сходно одредби члана 6. став 2. Закона о спорту, лице које је на спортским такмичењима постигло врхунске спортске резултате, на основу којих је разврстано у категорију врхунских спортиста, према републичкој категоризацији спортиста у складу са Законом о спорту.

2.2. Спортиста аматер и спортска организација могу, у складу са спортским правилима, уговорити (1) накнаду за бављење спортским активности (новчана и друга накнада, стипендија, накнада трошкова смештаја, исхране и друго) и (2) накнаду за закључење уговора о бављењу спортским активностима.

Спортиста аматер може бити здравствено осигуран (у обиму и на начин уређен за осигуранике који самостално обављају делатност) ако права из здравственог осигурања не остварује по прописима о обавезном здравственом осигурању (ако није запослен, не обавља самосталну делатност, није пензионер...). Обавезу по основу здравственог осигурања спортисте аматера могу преузети спортска организација или друга правна лица (члан 12. Закона о спорту). Основицу и стопу доприноса за здравствено осигурање спортисте аматера, чини најнижа основица утврђена за осигуранике који самостално обављају делатност (члан 12. став 3. Закона о спорту).

2.3. Спортски стручњаци су, сходно одредби члана 60. став 2. Закона о спорту, лица која имају најмање средње образовање у области спорта, односно физичке културе, или су оспособљена за обављање одређених стручних послова у спорту, ако законом није друкчије уређено.

2.4. Стручњаци у спорту су, сходно одредби члана 60. став 3. Закона о спорту, лица **других** занимања која доприносе остваривању спортских активности и спортских делатности. Стручњаци у спорту су: тренери, спортски инструктори, спортске судије, делегати и др.

Спортски стручњаци и стручњаци у спорту су лица која у спортским организацијама обављају стручни рад (члан 60. став 1. Закона о спорту).

У вези са лицима која имају, а која немају статус спортских стручњака и стручњака у спорту наводимо део из мишљења Министарства финансија број: 414-00-0050/2004-04 од 25. 05. 2004. године, које гласи: „Из номенклатуре спортских занимања и звања утврђене наведеним Правилником, произилази да се наставници физичке културе и судије који немају лиценцу за суђење у спорту не могу сматрати спортским стручњацима, нити стручњацима у спорту према тим прописима. Следствено томе, сматрамо да новчане накнаде, укључујући и накнаде трошкова по том основу, које у конкретном случају спортски савез исплаћује наставницима физичке културе који воде школску екипу на такмичење и судијама који немају лиценцу а суде на школским такмичењима, имају порески третман **других прихода** из члана 85. Закона“

3. Обрачун и плаћање пореза и доприноса на приходе спортиста и спортских стручњака

3.1. Порез на приходе спортиста и спортских стручњака плаћа се порез по стопи од 20% на пореску основицу коју чини бруто приход умањен за нормиране трошкове у висини од 50%.

3.2. Допринос за пензијско-инвалидско осигурање на приходе спортиста и спортских стручњака обрачунава се и плаћа по стопи од 22% на терет примаоца прихода. Основица за обрачун доприноса за ПИО је иста као за обрачун пореза.

Допринос за ПИО се не плаћа:

- када је прималац прихода страни држављанин или лице без држављанства које није осигураник у Србији и
- када је прималац прихода остварио право за престанак плаћања доприноса на будуће уговорене накнаде у текућој години пошто је већ плаћен допринос на износ највише процењене годишње основице доприноса.

Када је реч о плаћању доприноса за ПИО за лица која су страни држављани, а остварују уговорену накнаду у Србији (накнада по основу уговора о делу, ауторског уговора, по основу других уговора код којих за извршени посао остварују накнаду – у даљем тексту: уговорена накнада), дајемо мишљење Министарства рада и социјалне политике број: 011-00-276/2004-07 од 03. 04. 2008. године, које гласи:

„Чињеница да ли неко има држављанство или не државе у којој се обавља рад, нема утицаја на то да ли је неко обавезно осигуран на пензијско и инвалидско осигурање или не. У односу на конкретно питање, од значаја може бити само чињеница постојања или непостојања Споразума о социјалном осигурању између наше државе и друге државе из које је то лице. Значи, постоје две ситуације, а то је када се ради о лицу из државе са којом имамо закључен споразум о социјалном осигурању и лицу из државе са којом немамо закључен споразум о социјалном осигурању.

1. Лица из државе са којом **имамо** закључен споразум о социјалном осигурању, која обављају уговорене послове, код којих за извршени посао остварују уговорену накнаду, у смислу члана 12. став 1. тачка 3) Закона о пензијском и инвалидском осигурању⁷

а) лица из државе са којом имамо закључен споразум о социјалном осигурању, која обављају уговорене послове, код којих за извршене послове остварују накнаду (уговорена накнада), у смислу члана 12. став 1. тачка 3) Закона, нису осигураници обавезно осигурани на пензијско и инвалидско осигурање, по основу обављања тих послова ако су осигурани по другом основу у држави са којом имамо закључен споразум о социјалном осигурању. Ово је неспорно ако та лица имају својство осигураника запосленог у тој другој држави, што значи и да се у том случају по основу примене споразума о социјалном осигурању и не плаћа допринос за пензијско и инвалидско осигурање. Доказ (потврда, исправа и др.) о својству обавезно осигураног лица на пензијско и инвалидско осигурање се прибавља од надлежног носиоца обавезног социјалног осигурања односне државе о тој чињеници. Проблем је мало компликованији када је у питању

⁷ Према одредби члана 12. став 1. тачка 3) Закона о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник РС“, бр. 34/03...107/09), осигураници **самосталних делатности** су лица која обављају послове по основу уговора о делу, односно послове по основу ауторског уговора, као и послове по основу других уговора, код којих за извршени посао остварују накнаду (у даљем тексту: уговорена накнада), а нису осигурани по другом основу.

осигураник самосталних делатности. Наиме, у принципу се примењује исто правило као и за осигураника запосленог, али се то правило не би могло применити ако се ради о дужем временском обављању уговорених послова, као и када се они у том периоду обављају у нашој земљи.

б) Лица из државе са којом имамо закључен споразум о социјалном осигурању, која обављају уговорене послове, код којих за извршен посао остварују накнаду (уговорена накнада), у смислу члана 12. став 1. тачка 3) Закона јесу осигураници обавезно осигурани на пензијско и инвалидско осигурање, по основу обављања тих послова ако нису осигурани по другом основу у држави са којом имамо закључен споразум о социјалном осигурању, у ком случају се плаћа допринос за пензијско и инвалидско осигурање на уговорену накнаду – опорезиви приход. Права из пензијског и инвалидско осигурања, такво лице остварује у складу са Законом о пензијском и инвалидском осигурању, када испуни прописане услове за стицање права (нпр. старосан, инвалидска пензија и др.);

1. Лица из државе са којом **немамо** закључен споразум о социјалном осигурању, која обављају уговорене послове, код којих за извршени посао остварују уговорену накнаду, у смислу члана 12. став 1. тачка 3) Закона:

Лица из државе са којом **немамо** закључен споразум о социјалном осигурању, код којих за извршен посао остварују накнаду (уговорена накнада), у смислу члана 12. став 1. тачка 3) Закона, јесу осигураници обавезно осигурани на пензијско и инвалидско осигурање, по основу обављања тих послова, без обзира на то да ли у другој држави имају или не својство осигураника, што значи и ако су нпр. обавезно осигурани по другом основу у држави са којом **немамо** закључен споразум о социјалном осигурању, у ком случају се плаћа допринос за пензијско и инвалидско осигурање на уговорену накнаду – опорезиви приход. Право из пензијског и инвалидско осигурања, такво лице остварује у складу са Законом о пензијском и инвалидском осигурању, када испуни прописане услове за стицање права (нпр. старосан, инвалидска пензија и др.);

2. Лица (корисници пензије) **јесу осигураници** обавезно осигурани на пензијско и инвалидско осигурање, по основу обављања уговорених послова, код којих за извршени посао остварују уговорену накнаду, у смислу члана 12. став 1. тачка 3) Закона без обзира да ли су из државе са којом имамо или **немамо** закључен споразум о социјалном осигурању. То из разлога што се ради о корисницима права из пензијско и инвалидског осигурања, а не о лицима обавезно осигураним на пензијско и инвалидско осигурање.“

Напред наведено мишљење наводимо на овом месту из разлога што је у Србији ангажовано доста професионалних спортиста у разним спортовима из других држава, па се исто мора имати у виду у поступку контроле обрачуна и плаћања пореза и доприноса на опорезиве приходе професионалних спортиста које примају од спортских организација.

Зато, по питању страних професионалних спортиста, треба разликовати две ситуације:

Прву, када је са професионалним спортистом страним држављанином спортска организација закључила уговор о раду у складу са прописима којима се уређује спорт, односно радни односи, и

Другу, када је са професионалним спортистом страним држављанином спортска организација није закључила уговор о раду већ други уговор по основу грађанско-правног односа на основу кога за бављење спортске активности у Србији остварује уговорену накнаду/е.

У првој ситуацији, спортиста организација приликом исплате прихода страном професионалном спортисти, обрачунава и плаћа порез и доприносе на зараде.

У другој ситуацији, поступа у складу са цитираним мишљењем Министарства рада и социјалне политике број: 011-00-276/2004-07 од 03. 04. 2008. године.

3.3. Допринос за здравствено осигурање по стопи од 12,30% на терет примаоца прихода, обрачунава се и плаћа ако прималац прихода није здравствено осигуран по другом основу (запослени, самостална делатност, пољопривреда, корисник пензије). Основица за обрачун доприноса за здравствено осигурање је иста као за обрачун пореза.

Ако су приходи спортиста и спортских стручњака уговорени у нето износу, врши се прерачун у бруто износ.

Коефицијенти за прерачун на бруто износ (при нормираном трошку у висини од 50%), у зависности од тога који се јавни приходи обрачунавају и плаћају су следећи:

- 1) ако се плаћа само порез по стопи од 20% – $B = N \times 1,111111$;
- 2) ако се плаћа порез и допринос за ПИО – $B = N \times 1,265823$;
- 3) ако се плаћа порез, допринос за ПИО
и допринос за здравствено осигурање – $B = N \times 1,3726836$.

У наставку дајемо пример правилно попуњене пореске пријаве за исплаћене приходе спортиста и спортских стручњака. Узели смо да је нето износ 200.000 динара и да се ову исплату плаћа порез на приходе спортиста и спортских стручњака и допринос за ПИО. Нето износ је претворен у бруто применом коефицијента 1,265823 ($200.000 \times 1,265823 = 253.164$).

ПОРЕСКА ПРИЈАВА О ОБРАЧУНАТОМ И ПЛАЋЕНОМ ПОРЕЗУ НА ПРИХОДЕ СПОРТИСТА И СПОРТСКИХ СТРУЧЊАКА И НА ДРУГЕ ПРИХОДЕ

(уговор о делу, допунски рад, трговинско заступање, волонтерски рад, примања по основу послова одбране и заштите, примања стечајних управника, судских вештака, судија поротника и судских тумача и друга примања на која се обрачунавају доприноси за обавезно социјално осигурање)

Прималац прихода је осигураник на ПИО:
(заокружити само један од понуђених бројева)

1. запослени
2. самостална делатност
3. пољопривредник

Исплата извршена _____ 200__ године

Врста прихода: _____

Уносе се цели бројеви, без децимала

Рб	Опис	Износ	Уплатни рачун
1	2	3	4
1	Приход (уговорена накнада или други приходи)	253.164	
2	Нормирани трошкови (1 x 50 %)	126.582	
3	Опорезив приход (1 – 2)	126.582	
4.	Порез на доходак грађана (3 x 20%)	25.316	840-711193843-44
5.	Допринос за ПИО на терет примаоца прихода (3x22 %)	27.848	840-721117843-60
6.	Допринос за здравствено осигурање на терет примаоца прихода (3 x ____%)		
7.	Износ за исплату (1 – 4 – 5 – 6)	200.000	
8.	Допринос за ПИО на терет исплатиоца прихода		
9.	Допринос за здравствено осигурање на терет исплатиоца прихода		

У _____, дана _____ 200__ године

Да су исказани подаци у овој пореској
пријави тачни, тврди и оверава:

Пореску пријаву попунио:

(МП)

Пореску пријаву у Пореској
управи контролисали:

Одговорно лице исплатиоца:

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

796(082)
005 : 796(082)

CONSTITUTIO Athleticae : водич кроз спортски менаџмент :
зборник радова. #Књ. #4. / [приредио] Републички завод за спорт
; [главни и одговорни уредник Ацо Гајевић]. - Београд :
Републички завод за спорт : Југословенски преглед, 2011 (Београд
: Caligraph). - 114 стр. : илустр. ; 24 cm

"Пред вама је четврти Годишњак CONSTITUTIO ATHLETICAE -
Водич кроз спортски менаџмент, који се традиционално објављује као
Зборник радова са Националног семинара за секретаре у спорту." -->
Увод. - Тираж 300. - Стр. 7-8: Предговор / Ацо Гајевић. - Стр. 9-10:
Увод / Александра Санадер. - Напомене и библиографске референце
уз текст. - Библиографија уз поједине радове.

ISBN 978-86-7149-067-2 (ЈП)

1. Републички завод за спорт. Београд

а) Спорт – Зборници б) Спортски менаџмент – Зборници

COBISS.SR-ID 187899148

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СПОРТ

СПОРТОМ ДО ЗДРАВЉА

Физичка активност је један од најважнијих фактора који утичу на наше здравље и здравље наше деце. Упућујемо АПЕЛ свим родитељима да своју децу усмере на праве вредности и да кроз бављење спортом омогуће својој деци да се правилно развију. Кроз спорт, деца усвајају здраве животиње навике, навике о правилној исхрани, редовном и активној одмору, уче се адекватној социјализацији, стичу ујорност, уче да прихватају пораз, поштују саиграча, противника и тренера, што их касније дефинише као менталну и социјално адаптирану личност.

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СПОРТ

се налази у једном од најлепших делова Београда, на Кошутњачком платоу, окружен шумом и зеленилом, на простору који обухвата око 42 ха, на којем су смештени затворени објекти и отворени спортски терени.

Дом спортова са преко 5000 кв.м, у оквиру кога се налази базен, теретана, као и више сала за различите спортове, представља идеално место, како за рекреативце, тако и за припрему врхунских спортиста.

Посета Отвореном пливалишту "Кошутњак", које са комплексом од пет базена, међу којима су олимпијски и скакачки базен, рекреативни, школски и дечији, праћена богатим забавно – рекреативним програмом, доноси освежење нашим суграђанима у врелим летњим данима.

За превазилажење стреса, препоручујемо боравак у природи и шетњу нашом Трим стазом, а комплекс тениских терена, фудбалски терен са атлетском стазом и мноштво спортских терена (кошаркашки, одбојкашки, рукометни, игралиште за мали фудбал, бојање и др.), за бројне спортске активности, а све са жељом да се побољша здравље наших суграђана.

За очување здравља и унапређење функционалних, моторичких и психолошких способности свих наших активних спортиста али и рекреативаца, брине тим стручњака, професора физичке културе, специјалиста спортске медицине, психолога и нутрициониста. Наш тим, користећи најсавременију опрему, своје знање и дугогодишње искуство, прати здравствено стање и физичку способност испитаника кроз бројне тестове, даје савете и препоруке, у складу са добијеним резултатима.

Заједно позивамо све наше суграђане да нас посеће и доведу своју децу да заједно вежбамо, учимо и забављамо се.

СРБИЈА

11030 БЕОГРАД, КНЕЗА ВИШЕСЛАВА 72

ТЕЛ.: +381 11 35 45 585, 35 55 288

E-mail: rzsport.gov.rs www.rzsport.gov.rs

ISBN 978-86-7149-067-2

